

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 59 · 14. mars
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte tirsdag den 14. mars 2023 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 59):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt Nansen-program for Ukraina og ettårig ekstrabevilgning til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger) (Innst. 218 S (2022–2023), jf. Prop. 44 S (2022–2023))
2. Interpellasjon fra representanten Ingrid Fiskaa til utenriksministeren:
«Netanyahu har danna ei høgrekstrem regjering i Israel, og 2023 teiknar til å bli det blodigaste året på lang tid. Israelske styrkar drap ni palestinarar i ein flyktningleir i Jenin i januar og elleve palestinarar i eit raid i Nablus i februar. Den folkerettsstridige okkupasjonen fortset med ny styrke. Regjeringa har legalisert ni utpostar på Vestbredden og planlagt for tusenvis av nye hus i etablerte busetjingar. Korleis vil regjeringa tilpassa norsk Israel/Palestina-politikk til den nye situasjonen med ei høgrekstrem regjering?»
3. Interpellasjon fra representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren:
«Det er enighet om at Norge skal bidra til utvikling i verden gjennom bistand, kunnskapsoverføring og samarbeid med næringslivet. Men bredden i 2030-agendaen gjør at stadig mer av utviklingspolitikken handler om grenseoverskridende problemstillinger og såkalte globale fellesgoder som er til det beste for både utviklingsland og utviklede land. Det kan handle om klima, rene hav, pandemiberedskap og digitalisering. Hvilken rolle bør Norge spille for å fremme globale fellesgoder, og hva gjør Norge for at slik bistand skal ODA-godkjennes?»
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om en tillitsreform i Arbeidstilsynet (Innst. 196 S (2022–2023), jf. Dokument 8:70 S (2022–2023))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård om å hindre urimelig tilbakebetaling for uføre som får seg jobb

(Innst. 195 S (2022–2023), jf. Dokument 8:76 S (2022–2023))

6. Referat

Presidenten [10:00:28]: Representanten Anna Molberg, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Oslo, Agnes Nærland Viljugrein, tar nå sete.

Fra Høyres stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Olve Grotle fra og med 14. mars og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Sven Flo, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:55]: Sven Flo er til stede og vil ta sete.

Representanten Olaug Vervik Bollestad vil fremsette et representantforslag.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:01:12]: På vegne av representantene Dag-Inge Ulstein, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om flere tiltak og en ny handlingsplan for fortsatt reduksjon i antall svangerskapsavbrudd.

Presidenten [10:01:28]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:36]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt Nansen-program for Ukraina og ettårig ekstrabevilgning til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger) (Innst. 218 S (2022–2023), jf. Prop. 44 S (2022–2023))

Presidenten [10:01:53]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Senterpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Rødt 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Kristelig Folkeparti 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:02:37] (komiteens leder og ordfører for saken): I dag sender Stortinget et sterkt og tydelig signal om langsiktig norsk forpliktelse til Ukraina. Støtten vi viser i dag, gjenspeiler det norske folkets støtte til Ukraina. Det er viktig at forpliktelsen nettopp er langsiktig. Enigheten som vedtas i dag, vil stå seg i fem år – over et stortingsvalg og potensielt en annen sammensetning av både Stortinget og regjeringa. Det er en styrke ved den norske støtten.

Jeg vil takke regjeringa for samarbeidet med Stortinget om denne støttepakken de siste månedene og komiteen for å behandle saken veldig raskt, så regjeringa får de nødvendige fullmaktene til å gi støtte til humanitær hjelp og opprettholdelse av sivil infrastruktur, støtte til drift av staten Ukraina og ikke minst til å donere våpen. Hovedmålene med programmet er å gjøre Ukraina i stand til å beskytte seg mot de brutale russiske angrepene, lindre nød og bidra til at Ukraina bygges opp igjen.

Rammen for Nansen-programmet er 75 mrd. kr over fem år, dvs. en planlagt fordeling på 15 mrd. kr årlig. For 2023 vil beløpet fordele seg likt mellom våpen og militært materiell på den ene siden og humanitær hjelp på den andre. Hvordan fordelingen blir de kommende årene, vil avhenge av utviklingen på bakken. Håpet er selvfølgelig at støtten over tid kan kanaliseres mer inn mot gjenoppbygging, men det er ingen som vet når denne brutale krigen slutter.

For 2023 er det også en ettårig ekstrabevilgning på 5 mrd. kr i pakken som skal gi ekstra hjelp til fattige land i sør som rammes usedvanlig hardt av krigens konsekvenser gjennom bl.a. veldig høye priser på mat og energi. Denne utviklingen viser også tydelig hvordan Russlands krig mot Ukraina forsterker allerede eksisterende kriser for noen av de mest utsatte menneskene i verden.

Den militære støtten til Ukraina er helt avgjørende, og den må være en integrert del av den norske støtten. Når angrepene fra Russland blir flere og enda mer målrettet mot sivile, må Ukraina ha våpen som er effektive nok til å forsvare seg mot disse angrepene.

16. februar inngikk partiene på Stortinget avtalen som danner grunnlaget for proposisjonen vi behandler i dag. Rødt er ikke en del av avtalen på grunn av sin motstand mot å donere våpen og militært materiell til Ukraina. Fremskrittspartiet er en del av avtalen, men vil ikke støtte den ekstraordinære bevilgningen på 5 mrd. kr til land i sør. Jeg regner med begge partiene kommer til å reddegjøre for sine standpunkter i løpet av debatten.

Regjeringa vil i løpet av året fremme en stortingsmelding om Nansen-programmet, og komiteen understreker i innstillinga viktigheten av den klare forventningen om at regjeringa fortsetter å involvere Stortinget i arbeidet med støtten til Ukraina, gjennom både den

kommende stortingsmeldinga, årlige budsjettproposisjoner og Stortingets organer for øvrig.

Komiteen peker på at støtten må være fleksibel for å fange opp at behovene endrer seg, til dels veldig raskt. Det er også viktig at det er Ukrainas behov som er styrende. For å sikre god hjelp, effektivitet, transparens og kontroll er det viktig at midlene kanaliseres gjennom etablerte kanaler og aktører med dokumentert leveringsevne, god evne til å omsette midlene og gode kontrollsystemer.

Den norske støtten er langt fra den eneste som nå går inn i Ukraina, og det store volumet av penger, militær støtte og annen hjelp må koordineres godt for å sikre både at hjelpen kommer fram til dem som trenger den, at den kan brukes effektivt, og at vi bidrar til å redusere risikoen for korrupsjon og misligheter. Jeg vil understreke at vi ikke kan fjerne all risiko for dette. Det er derfor uhyre viktig å ha gode og transparente kontrollsystemer og jobbe sammen med FN, EU, NATO-land, Verdensbanken og andre aktører. Det er også viktig at det kan gis støtte som ikke er ODA-godkjent som bistand, nettopp for å opprettholde denne fleksibiliteten.

Den ukrainske økonomien har i det korte perspektivet implodert. Komiteen hadde i februar et veldig godt møte med Verdensbankens koordinator for Ukraina og Moldova, og han kunne fortelle at mens fattigdommen var under 5 pst. i 2021, er den nå over 35 pst. Den forventes å være over 50 pst. innen 2023 er omme. Det forteller også noe om viktigheten i det langsiktige perspektivet. Verdensbankens rammeverk fokuserer på både helse, inkludert psykisk helse, transport og infrastruktur i det korte perspektivet.

Vi vet alle at det er behov for reformer i Ukraina, et reformarbeid som allerede var godt i gang, men som må fortsette med betydelig styrke både nå og etter at krigen en gang er over. Reformen i justissektoren ser ut til å være et av de største behovene akkurat nå. Det er også gjort mye godt arbeid, særlig i samarbeid med det ukrainske finansdepartementet. De er både transparente og digitaliserte. Det er også en veldig digitalisert finanssektor, som gjør at f.eks. lønnsutbetalinger kan gå, selv om mye infrastruktur rives fra hverandre. Som et håp kan man jo si at en stor styrke for det ukrainske samfunnet er at det er et land med et uhyre sterkt sivil samfunn. Det er en viktig brikke akkurat nå.

Komiteen har også vært veldig klar på viktigheten av at det går støtte også til Moldova. Landet er og har lenge vært i en veldig sårbar situasjon på grunn av russisk aggresjon, militær tilstedeværelse fra Russland og utstrakt bruk av påvirkningsoperasjoner og forsøk på destabilisering. Moldova har også tatt imot mange ukrainske flyktninger og hjulpet ukrainerne.

Ingen av Putins målsettinger har endret seg, heller ikke det siste året, og det er ingenting som tyder på at de strategiske målene vil justeres. Den endringen vi derimot har sett gjennom det siste året, er at krigen har blitt mer brutal. I takt med at den militære framgangen på bakken uteblir, har Russland valgt å rette angrepene mot sivile mål, mennesker og infrastruktur. Heller ikke dette bør være overraskende, for Russland ser styrke i brutalitet. Når man sender missiler som er ment for å senke hangarskip, mot boligblokker, forteller det alt om intensjonene.

Tankene om historierevisjon og imperialismen står sterkt hos Putin. Ideen om at Russland skulle ha rett til en kontroll over tidligere sovjetrepublikker, det såkalt nære utland, og at de skal nektes den selvsagte retten alle selvstendige land har til å velge sin egen politiske vei og alliansetilknytning, er førende. Putin nærer en stor frykt for demokrati i sine naboland, fordi det har den leie effekten at det smitter over og kan gi håp om en endring.

Det er lett å glemme at denne krigen har vart i ni år allerede. Det strategiske overfallet 24. februar i fjor var en fortsettelse av et allerede pågående angrep som startet med annekasjonen av Krym. Vi må uansett legge til grunn at Russland også framover vil ha både stor evne og vilje til å ta risiko og tap, og at vi står overfor et farligere og mer uforutsigbart Russland.

Komiteen understreker også at det er svært viktig at Ukraina får legge premissene for en framtidig løsning. Den heroiske kampen ukrainerne fører for å beholde et fritt og selvstendig Ukraina, er dypst sett en kamp for landets eksistens. Nettopp derfor er det særlig én side ved debatten om våpendonasjoner fra vestlige land til Ukraina jeg syns er oppsiktsvekkende: påstanden om at donasjoner eskalerer krigen. Dette setter opp et falskt premiss der Russland og Ukraina framstilles som to likeverdige parter i krigen. Det er de ikke. Det er én part som startet krigen, det er én part som har ansvaret for at den pågår og eskalerer, og det er én part som når som helst kan avslutte den. Det er Russland. Hvis Ukraina legger ned våpnene i dag og slutter å forsvare seg, forsvinner Ukraina. Det blir heller ikke fred.

Åsmund Aukrust (A) [10:12:26]: 24. februar vil for alltid bli stående igjen som en mørk dag i Europas historie, natten da Russland ulovlig angrep Ukraina og angrepskrigene var tilbake på vårt kontinent. Det har siden da vært et år med mye lidelse. Millioner av mennesker er drevet på flukt, titusenvis av mennesker er skadet og drept.

Jeg tror vi alle sitter igjen med mange bilder i hodet vårt etter dette året: massegraver, utbombede sykehus, terrorbombing av ukrainske byer, familier som splittes

og som aldri møtes igjen. Lidelsene vi har sett det siste året, er knapt til å fatte. Likevel, ett år etter krigens start, kan vi også si: President Putin har ikke vunnet fram. Ukraina forsvare sitt land og sitt demokrati.

Putin og Russland undervurderte først og fremst Ukrainas vilje og evne til å forsvare seg. Måten de forsvare sitt land på, har imponert en hel verden. Han undervurderte også Europas samhold og støtte til Ukraina. Vi ser alt fra barn som selger leker til inntekt for Ukraina, kommuner som farger flaggene sine i blått og gult, til land som sender stridsvogner og luftvern. Putin ønsket å splitte oss; i dag vet vi at han har mislykket – vi er i dag mer samlet enn vi var før krigen. Vi har stått sammen om mottak av millioner av flyktninger, om innføring av de sterkeste sanksjonene noen gang, og om støtte med våpen så Ukraina kan forsvare seg.

Når kalenderen igjen har passert 24. februar og vi er inne i krigens andre år, må vi vise at vi fortsatt står ved Ukrainas side. De skal vite at vi står her ved deres side så lenge det er behov for det, og det er akkurat det vi viser i dag. I dag gjør vi et historisk vedtak. Det er historisk med den store støtten, som 161 av 169 representanter kommer til å stemme for. Det er historisk på den måten at vi lover et veldig stort beløp – 75 mrd. kr – og det er historisk fordi vi binder oss over fem år framover, altså over neste stortingsperiode.

Jeg vil si takk til statsministeren og regjeringen, som har tatt initiativet og ledelsen, og takk til alle de partiene som står bak, og som har satt seg rundt et bord for å jobbe sammen om noe vi alle kan stå sammen om. Det har vært fint å delta på noen av samtalene og se det beste ved norsk politikk, hvor vi i stor grad legger egenmarkeringer til side for å gjøre noe som er viktig for Ukraina – og for Norge. Jeg er enig i det saksordføreren sa: Dette gjenspeiler den store støtten som er til det ukrainske folk i det norske folk. Jeg tror det norske folket forventer dette av oss, og det har vi klart. Det viser vi fram med det vedtaket som vi i dag gjør.

Vi kommer i dag med midler til humanitær hjelp, til sivil støtte for å bygge opp landet igjen og med militær støtte. For 2023 er det liten tvil om at det er det siste som er det viktigste. De trenger våpen for å forsvare sitt land. I alle møter vi har med ukrainere – og jeg tror alle her i salen har hatt mange møter med dem – er de jo takknemlige for støtte med humanitær hjelp, men nesten entydig sier de nesten alle sammen at det viktigste de ønsker, er våpen for å forsvare seg. Får de ikke forsvarsvåpen, vil de tape krigen. Legger russerne ned våpnene, er krigen slutt. Om ukrainerne ikke får nok våpen, vil det være slutt på Ukraina.

Partiet Rødt har likevel valgt å stå utenfor avtalen fordi de er imot våpenstøtte. I stedet har de et slags seminar fram til sitt eget landsmøte denne våren. Det er nes-

ten ikke til å tro at 14 måneder ut i krigen har Rødt fortsatt ikke avklart hva de står for.

Resten av partiene på Stortinget trengte få dager på seg til å fatte de første vedtakene om støtte til våpendonasjoner. De fant sted den 28. februar i fjor, og siden da har Norge bidratt stort. Skulle alle land og alle partier hatt like lang betenkningstid som Rødt, hadde Ukraina tapt denne krigen. Det bør være et tankekors, også for alle dem som vurderer å støtte Rødt.

Jeg tror ikke vi skal late som oppbygging av Ukraina bare vil være enkelt, at det vil være uten dilemmaer eller uten risiko for å gjøre feil. De dilemmaene skal vi møte i fellesskap. Vi skal diskutere dem årlig med hverandre i denne salen og med andre land, men først og fremst skal vi diskutere det med ukrainerne. Det er ukrainernes behov som må være det som er førende.

Jeg vil også bruke denne anledningen til å understreke hvor viktig stemmen til det ukrainske sivilsamfunnet kommer til å være i gjenoppbyggingen av landet deres. De blir en veldig viktig stemme å lytte til når vi sammen skal jobbe for den største gjenoppbyggingen som Europa har stått overfor siden annen verdenskrig, og det er bra og fint å se at en samlet komité står bak å understreke akkurat dette.

Langt utenfor Europa merker man krigens konsekvenser. Økte energi- og matvarepriser rammer som vanlig verdens fattigste aller hardest. Vi står overfor en sultkatastrofe i mange land i Nord-Afrika og Midtøsten. Dette skjer kombinert med at vi vet at det er mange andre vestlige land som kutter i sine bistandsbudsjetter. Det gjør ikke Norge. Vi har allerede et historisk høyt nivå på vår bistand, og i dag kommer det en tilleggsbevilgning på 5 mrd. kr til verdens fattigste – til mat, til livsnødvendig humanitær hjelp og til støtte til internt fordrevne flyktninger.

Vi gjør dette både fordi vi bryr oss og fordi det er i vår egen interesse. Hvis land i nærområdene til Norge kollapser, går det ut over oss alle sammen. Det vil føre til mer ustabilitet og større flyktningstrømmer. Vi gjør det også for å støtte opp om den globale støtten til Ukraina, for skal vi beholde den store globale støtten, må vi vise at også vi klarer å engasjere oss langt ut over Europas grenser.

Da FN's generalforsamling diskuterte fordømmelse av Russland, var det 141 land som stemte for fordømmelsen, men det er en skjør enighet. Vi vet at mange land i sør er redd for doble standarder. Det skal vi vise at vi ikke har. Skal vi forvente stor støtte til fordømmelsen av Russland, må vi vise at vi også engasjerer oss ut over Europas grenser. Det er bra at det får stor støtte i salen i dag, selv om Fremskrittspartiet som vanlig står utenfor i spørsmål om solidaritet med verdens fattigste.

Fridtjof Nansen fikk Nobels fredspris i 1922 for humanitært arbeid i Ukraina. Nøyaktig 100 år etter ble det igjen behov for solidaritet med det ukrainske folk. Fridtjof Nansen-programmet viser de lange båndene som er mellom våre land. Vi støtter Ukraina mest fordi det blør i våre hjerter å se hva slags overgrep de utsettes for, men vi gjør det også fordi det er viktig for forsvaret av Norge. Vi gir støtte til deres forsvar av eget land, men siden de forsvare FN-pakten, menneskerettighetene og demokratiet, forsvare de også oss. Derfor er noe av det viktigste vi kan gjøre for forsvaret av Norge, nettopp å støtte forsvaret av Ukraina. Derfor var det så viktig og riktig at forsvarsministeren og forsvarssjefen var i Kyiv for å understreke dette i forrige uke, for verden ville ha blitt et veldig mye farligere sted dersom Putin skulle ha vunnet fram.

Derfor lover vi å stå ved Ukrainas side så lenge det er behov for det. Vi gjør det gjennom å farge flaggene våre i gult og blått, vi gjør det gjennom ord og politikk, og vi gjør det ikke minst gjennom dagens viktige vedtak.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:21:16]: Det er litt over ett år siden Russland angrep Ukraina. Angrepet den 24. februar 2022 markerer et tidsskille for Europa og er en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Krigen i Ukraina har medført irreversible endringer for Norges og Europas sikkerhetspolitiske virkelighet, og det er helt avgjørende at Russland ikke vinner fram med sine strategiske mål med krigen.

For Norge har det vært viktig å vise støtte til det ukrainske folks sterke kampvilje og motstand. Norge har donert forsvarsmateriell som er til stor nytte for ukrainerne på bakken. Donasjonene er en kombinasjon av materiell fra Forsvaret, donasjoner av materiell anskaffet gjennom internasjonalt samarbeid samt donasjoner av materiell anskaffet direkte fra industrien. Man har sett behovene og gjort noe med dem fortløpende, som er unikt i norsk historie.

Norsk utenrikspolitikks viktigste oppgave er å bygge opp under vår innenrikspolitikk. Det vil sikre gode politiske beslutninger, både på kort og på lang sikt. Bestillingen til Nammo er ett eksempel. Regjeringen fremmet en bestilling på 2,6 mrd. norske kroner. Det sikrer lagerbeholdningen i vårt eget forsvar, styrker vår egenberedskap, og vi får en forutsigbarhet i å produsere ammunisjon til Forsvaret, noe som har manglet de siste årene. Ikke minst vil det gi oss handlefrihet til å sende ammunisjon til Ukraina, som kjemper for demokrati og frihet i Europa nå.

I tillegg har Norge bidratt med trening og opplæring av ukrainsk personell, som bare blir viktigere og viktigere etter at mer avansert materiell blir donert til Ukraina. Sammen med våre partnere og allierte har vi også inn-

ført en historisk kraftig sanksjonspakke som rammer det russiske regimet og deres støttespillere. Støtten fra vestlige land har så langt vært unison og kraftfull, og den må i framtiden være forutsigbar og fleksibel.

Russland har undervurdert Ukrainas kampvilje, virkningene av sanksjonspakkene og ikke minst Vestens evne til å stå sammen. Russerne har lidd store tap, til dels svært uventet. Konflikten i Ukraina kan likevel bli langvarig, og landet er avhengig av internasjonal støtte for å stå imot ytterligere russisk aggresjon. I denne prosessen er Norges bidrag viktig. Regjeringens initiativ om 75 mrd. kr til støtte for Ukrainas frihetskamp og gjenoppbygging av landet viser at Norge er en forutsigbar bidragsyter også i tiden framover. En langsiktig avtale som binder Stortinget over fem år, sikrer Ukraina den forutsigbarheten landet trenger, for å drive både militær motstand, humanitær bistand og gjenoppbygging av landet. Det er helt avgjørende at programmet er flerårig, bredt politisk forankret og står seg gjennom valg og ulike parlamentariske sammensetninger. Dette gir en klar og tydelig norsk forpliktelse til Ukraina de nærmeste årene.

Programmet vil bære navnet Nansen-programmet for Ukraina og ha som formål å bidra til at Ukraina kan beskytte sitt territorium og sin befolkning fra russiske angrep, opprettholde samfunnskritiske funksjoner i Ukraina og redusere de menneskelige lidelsene. I tillegg skal programmet bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina, et mål vi aldri må slippe av syne.

Et bredt flertall viser at Stortinget står bak en langvarig støtte til Ukraina, både militært og sivilt. Flertallet er ikke bare viktig for Ukraina, men viser styrken i det norske demokratiet, hvor alle partier, unntatt Rødt, samler seg rundt en historisk beslutning fra Stortinget som blir lagt merke til og anerkjent langt utover landets grenser.

I tråd med den politiske avtalen legges det opp til stor fleksibilitet i gjennomføringen av Nansen-programmet for Ukraina. Det er avgjørende for fleksibiliteten at regjeringen har hånden på rattet også når det gjelder fordelingen av midler mellom ulike år i programmet. Regjeringen vil holde Stortinget informert om vurderingene og praktiseringen av fordelingen i de årlige statsbudsjettene.

Det er også viktig å påpeke at det i tillegg vil bli fremmet en egen stortingsmelding om Nansen-programmet som fortløpende vil vurdere det norske engasjementet i Ukraina, og det er knyttet til både statsbygging, demokratifremme og støtte til det sivile samfunn. Stortingsmeldingen skal også vurdere risikohåndtering, og det er svært viktig. Det er viktig å erkjenne at den norske og internasjonale innsatsen i Ukraina ikke er risikofri. Meldingen skal omtale ulike risikoelementer knyttet til støtten i Ukraina. Et ukrainsk eierskap basert på tydelige

målsettinger og behov skal ligge til grunn for støtten. Det er verdt å legge merke til at det også er skissert tydelige forventninger til ukrainske myndigheter og andre samarbeidspartnere, spesielt forventninger til kontroll med og etterrettelighet i bruk av norsk støtte, samt at ukrainske myndigheter prioriterer korrupsjonsbekjempelse, reformarbeid og arbeid med menneskerettigheter.

Den langsiktige konsekvensen av Nansen-programmet for annen norsk bistand vil også bli omtalt. Det er viktig å legge merke til at styrkingen av humanitære tiltak for flyktninger må prioriteres, spesielt de som er rammet av Ukraina-krigen.

For 2023 foreslår regjeringen at 7,5 mrd. kr av Nansen-programmets midler fordeles til militær støtte. I tillegg foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser på inntil 75 mrd. kr til Nansen-programmet. Donasjoner av Forsvarets materiell vil kunne medføre en forminskning av forsvarsmakten i en tidsbegrenset periode inntil materiellet er gjenanskaffet. En slik forminskning krever selvfølgelig at Stortinget samtykker.

Ukraina-krigen har store globale ringvirkninger. Økte priser på energi og innsatsfaktorer, som gjødsel, bidrar til mer sult, mer fattigdom og mer nød globalt, og særlig i deler av Afrika og Midtøsten. For å avhjelpe situasjonen for verdens fattigste i utviklingsland, som er særlig rammet av krigens ringvirkninger, økes inneværende års budsjett med en ettårig ekstrabevilgning på 5 mrd. kr. Det er viktig at det engasjementet Norge og likesinnede land viser for Ukraina, ikke fører til at man mister av syne de store utfordringene knyttet til humanitære behov og global utvikling i resten av verden. Det ville først og fremst selvfølgelig være skadelig for verdens fattigste, men også et strategisk feiltrinn som ville kunne føre til økt globalt konfliktnivå, geopolitisk ustabile regioner og større oppslutning om autoritære modeller for internasjonal utvikling og svekket global innflytelse for land som Norge.

Det er fremdeles viktig med en forsvarlig pengepolitikk i Norge. Dette er ikke en bakdør til oljefondet. Nansen-programmet skal ikke være et virkemiddel for å føre mer oljepenger inn i norsk økonomi, og det skal innrettes på en måte som gir liten innvirkning på aktivitetsnivået. Likevel er det nå en ekstraordinær tid i Europa. Vi skal støtte opp om Ukraina i deres legitime forsvarskamp, for selv om ukrainere utvilsomt kjemper den viktigste og hardeste kampen på bakken, angår krigen også oss. Vår sikkerhet, vår velferd og vår handlefrihet er tuffet på en regelstyrt verden. Russlands mangel på respekt for folkeretten og bruddene på prinsippene som er avgjørende for våre nasjonale interesser, har sikkerhetspolitisk betydning for oss her hjemme i Norge.

Til slutt vil jeg si: Russland kan når som helst avslutte denne krigen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:30:19]: Fremskrittspartiet støtter regjeringens hjelpeprogram for Ukraina. Alle partiene på Stortinget, bortsett fra Rødt, skal ha honnør for at man kunne samles om å styrke Ukrainas militære motstand gjennom donasjon av våpen og samtidig sikre energiforsyning og oppbygging av infrastruktur. Jeg ønsker også å legge til at selv om Stortingets hjelpepakke kan oppfattes som sjenerøs og av stor betydning for Ukraina, er den samtidig en naturlig konsekvens av Norges ekstraordinære inntekter i samme periode.

Videre er Russlands angrep på Ukraina en blottlegging av Russlands imperialistiske ambisjoner, som også er en trussel mot vår nasjonale sikkerhet. Vi i Norge må derfor gjøre det vi kan for å bidra til at Ukraina gjenerobrer eget territorium. Langsiktige avtaler som binder Stortinget over fem år, sikrer Ukraina forutsigbarheten landet trenger for å drive både militær motstand, humanitær bistand og gjenoppbygging av landet. Ukrainas behov for ulike former for hjelp er nærmest endeløst. Russlands barbariske krigføring gjør at infrastruktur må bygges opp igjen – ja, kanskje gjentatte ganger.

Russlands brutale krigføring rammer både militært personell og sivile samtidig som infrastruktur legges i grus. Krigen er et eklatant brudd på folkeretten. Angrep på sivile er av den internasjonale domstolen definert som krigsforbrytelser, og Russland vil på sikt måtte stilles til ansvar. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener det er naturlig at det opprettes et eget krigstribunal for landets ledere på ulike nivåer samt ledende offiserer. Det er derfor positivt at ICC allerede har iverksatt etterforskning av potensielle krigsforbrytelser mot menneskeheten.

Ukraina har, før krigen brøt ut, vært preget av korrupsjon. Det er å håpe at krigen har gjort at mange har fått et annet fokus enn egen økonomisk vinning. Det er uansett helt avgjørende at Norge har full oversikt over midlene som bevilges i hjelpeprogrammet, og det er derfor viktig at Stortinget mottar en jevnlig orientering om hvordan midlene blir brukt. Det er naturlig, slik avtalen skisserer, at midlene også bidrar til å bygge demokratiske institusjoner, en rettsstat og et sterkt sivilsamfunn. Da må midlene være sporbare og hjelpen transparent. Kampen mot korrupsjon må også inngå som en del av hjelpepakken.

Hjelpepakken må sikre Ukraina selvråderett over eget territorium og landets ønske om europeisk integrasjon. Ukraina har gjennom historien vært utsatt for store overgrep fra Russland, og utsultingen av ukrainere i årene 1932–1933, holodomor, var et folkemord som i

generasjoner har skapt traumer i Ukrainas befolkning. Med dette som bakteppe er det naturlig at Ukraina søker vestover.

Regjeringens forslag til en ettårig bevilgning på 5 mrd. kr «til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger», bidrar til at avtalens seriøsitet svekkes. Den foreslåtte engangsbevilgningen er svakt begrunnet og er i realiteten en utvidelse av bistanden slik den foregår i dag, men med en litt annen begrunnelse. Bevilgningen burde derfor inngå i revidert budsjett, ikke minst fordi bistand allerede i dag er innrettet mot de landene som regjeringen nå hevder er særlig rammet av krigen i Ukraina. At den ekstra støtten skal «gis gjennom noen utvalgte etablerte og anerkjente aktører med dokumentert leverings- og absorberingsevne», viser at pengene kun er en forlengelse av dagens bistand, hvor absorberingsevne er allesteds tilstedeværende.

Det er også interessant å merke seg at prisen på hvede har falt tilbake til prisen før den russiske invasjonen. Noe skyldes kornavtalen, som sikrer leveranser av korn fra Ukraina til land i Afrika og Midtøsten, men prisnivået på bygg og hvede styres kun i liten grad av Ukrainas andel av de globale eksportmarkedet. Ulike medier har fremstilt det som om Ukraina har 30 pst. av verdens eksport av bygg og hvede. Sannheten er imidlertid, ifølge faktisk.no, at Ukrainas bidrag til verdensmarkedet for hvede og bygg er henholdsvis 13 pst. og 9 pst. Uavhengig av dette er det viktig at avtalen som i dag eksisterer, videreføres.

Regjeringen hevder samtidig at for disse landene er krigen en belastning som kommer i tillegg til pandemi og klimakrise. Pandemien er som kjent av nyere dato, og klimakrisen har heller ingen lang historie i bistandssammenheng. Da er det mer nærliggende å nevne vanstyre og ulike konflikter knyttet til landegrenser, etnisitet og religion, og ikke minst den eksplosive befolkningsveksten.

Regjeringens hjelpepakke har forlatt tre prinsipper for budsjettføring.

Prinsipp én, og for det første: Regjeringen aksepterer en midlertidig økning i oljepengebruken. Denne økningen fremstilles som et apropos, men er i realiteten en undergraving av egen politikk og en innrømmelse av at oljepengebruken tross alt er fleksibel.

Prinsipp to: I fremleggelsen av hjelpepakken sa statsministeren at penger brukt utenfor Norge ikke påvirker aktiviteten i norsk økonomi, og får dermed liten inndekning for inflasjon, kronekurs og rentenivå. Dette er et økonomisk prinsipp som Fremskrittspartiet over lang tid har vært alene om å forfekte, og det åpner for at eksempelvis større anskaffelser i utlandet kan gjennomføres etter samme prinsipp.

Prinsipp tre: Hjelpapakken innebærer langtidsbudsjettering og er med det en tilslutning til det Fremskrittspartiet har fremmet gjennom flere år. Langtidsbudsjettering sikrer kontinuitet og gjennomføring av prosjekter, slik at man slipper gjentatte omkamper. Prosjekter vil da, i likhet med hjelpepakken, være sikret finansiering utover ett år, og også utover én stortingsperiode. Ikke minst vil man måtte vurdere en slik finansiering når Forsvaret i årene som kommer, vil måtte styrkes med titalls milliarder kroner.

Det er ingen som vet hvordan krigen på bakken vil utvikle seg. Det vi vet, er imidlertid at like viktig som å vinne krigen, er å vinne freden. Freden kan ikke vinnes uten en militær seier for Ukraina. Da er vi ved sakens kjerne: Det finnes ikke noe alternativ til en ukrainsk militær seier og at russerne presses ut av Ukraina, slik at Ukraina kan sette betingelsene for en fredsavtale. En slik avtale må også inkludere etableringen av en krigsdomsstol.

Det er imidlertid ingen som kan være skråsikre på om en slagen bjørn vil være mer forutsigbar enn en slagbjørn. Derfor må en samlet demokratisk verden ikke tilate at Russland igjen får bygge opp sine bakkestyrker. Videre må den demokratiske verden, med USA i spissen, være tydelig overfor Kina på at salg av våpen til Russland vil få store økonomiske konsekvenser, også dersom det vil ramme vekst og velferd i verdens demokratier.

Det er avgjørende at alle land som tror på demokratiet, og som støtter opp under grunnleggende individuelle frihetsverdier, står opp for Ukraina i landets skjebnetid. Ukrainas kamp mot et autoritært Russland er en kamp landet fører på vegne av oss alle.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:37:31]: Saka me debatterer og skal vedta i dag, byggjer på ein politisk avtale her på Stortinget som igjen har opphav i budsjettforliket mellom regjeringsspartia og SV.

Denne saka har to delar. For det første er det ei tydelig støtte til og solidaritet med Ukraina og det ukrainske folket. Programmet inneber ei heilt nødvendig militær støtte, humanitær støtte og støtte til framtidig gjenoppbygging av Ukraina. Det er eit viktig bidrag til forsvaret av folkeretten og forsvaret av Ukrainas suverenitet. Ukrainarane si motstandskraft og vilje til å forsvare landet og folket sitt imponerer og inspirerer. Det norske bidraget er lite samanlikna med det ukrainarane sjølve stiller opp med, men bidraget vårt byggjer på deira innsats. At me skal bidra – og særleg i ei tid då eksportinntektene frå olje og gass er ekstraordinært høge – bør vera sjølv sagt. Auka oljepengebruk, som ikkje eingong påverkar norsk økonomi, er difor berre rett og rimeleg.

Både i den akutte humanitære støtta og i den meir langsiktige gjenoppbygginga skal støtta vår til demokra-

ti, sivilsamfunn og frie medium stå sentralt, for ukrainske sivilsamfunns- og menneskerettsorganisasjonar spelar ei heilt avgjerande rolle som pådrivarar for demokratisk utvikling. Dei lokale organisasjonane står òg i første rekke i den humanitære innsatsen og når dei mest sårbare gruppene og dei mest utsette områda. Støtte til sivilsamfunnsorganisasjonar er difor avgjerande for å sikra at hjelpa kjem fram til dei som treng ho mest, men òg for å dokumentera menneskerettsbrot. SV har òg eit forslag som følgjer opp dette ønsket, om å leggja til rette for samhandling mellom humanitær innsats, langsiktig utviklingsinnsats og fredsarbeid i Nansen-programmet. Det blir gjort best gjennom å involvera og styrkja lokale sivilsamfunns- og menneskerettsaktørar. SV er òg fornøgd med at programmet legg opp til eit tydeleg skilje mellom militær og sivil støtte, og at dei humanitære prinsippa skal leggjast til grunn.

Det er viktig med god koordinering internasjonalt, og fleirtalet trekkjer her fram koordineringsplattforma mellom Ukraina, EU, G7-landa og dei viktigaste internasjonale finansieringsinstitusjonane. Men slik SV ser det, har verken Ukraina eller andre land særleg gode erfaringar med dei aktuelle internasjonale finansieringsinstitusjonane i slike tilfelle. Folket i Ukraina var allereie ramma av marknadsliberal politikk med krav om privatisering, liberalisering av arbeidsmarknaden, mv., og me bør unngå at den sivile støtta bidrar til å forsterka denne politikken. SV meiner difor at FN er best eigna til å ta ei koordinerande rolle i den langsiktige bistanden, og viser her til at avtalen slår fast at Noreg vil støtta opp om FNs rolle i Ukraina.

For det andre inneheld forslaget i dag ei ekstra støtte til utviklingsland som er ramma av krigens ringverknader. Dei globale ringverknadene av krigen kjem altså på toppen av ein pandemi, klimaendringar mv., og særleg går dette ut over mattryggleiken på både kort og lang sikt. Denne delen av saka her i dag byggjer òg på dei humanitære prinsippa. Eg vil understreka at det er særleg viktig i ei tid då desse prinsippa er under sterkt press. Dei humanitære prinsippa slår fast at humanitære behov skal leggjast til grunn. For mens støtta til Ukraina er stor frå dei vestlege landa, ser me ikkje den same viljen til å stilla opp for dei aller fattigaste og mest utsette i verda. Mange land omfordeler dessutan utviklingshjelpa frå det globale sør til Ukraina, i tillegg til å kutta i bistandsbudsjetta generelt. Å gje ei ekstraordinær løyving òg til utviklingsland som er ramma av ringverknadene av krigen, vil difor både motverka den akutte nauda i desse landa og i tillegg motverka den rettmessige oppfatninga av at rike land ikkje bryr seg like mykje om alle menneske. 5 mrd. kr vil ikkje gjera opp for dei reelle bistandskuttane som er eit resultat av den sterke prisveksten, men det er eit steg på vegen og eit viktig signal.

Med det tek eg opp forslaget SV har saman med Raudt.

Presidenten [10:42:34]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:42:49]: Takk til utenriks- og forsvarskomiteen for viktig arbeid.

Rødt fordømmer Russlands folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina på det sterkeste. Vi stiller oss bak at Ukraina skal få en storstilt hjelpepakke, og går sammen med et bredt flertall inn for at bistand til utviklingsland som rammes av krigens ringvirkninger, skal økes. I proposisjonen beskrives Ukraina-programmet som følger:

«Programmet vil (...) ha som formål å bidra til at Ukraina kan beskytte sitt territorium og sin befolkning fra russiske angrep, opprettholde samfunns-kritiske funksjoner i Ukraina og redusere de menneskelige lidelsene. Programmet har videre som mål å bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina.»

Det formålet støtter Rødt, og vi støtter avtalens økonomiske rammer og varighet, som innebærer at Norge forplikter seg til å støtte Ukraina med 75 mrd. kr over fem år. Derfor stemmer vi for III i komiteens tilråding. Vi vil understreke premisset om at dette vil bli behandlet nærmere i de årlige budsjettene i Stortinget, og at Stortinget skal konsulteres i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteen, i tråd med både avtaleteksten og innstillingen.

Det er positivt at avtalen styrker bistanden. Økt bistand til verdens fattige øker ikke inflasjonen i Norge. Det trengs mer bistand til befolkningen i utviklingsland, som rammes hardest av den globale ulikheten når ulikheter også forsterkes av krigens ringvirkninger. Rødt har ønsket at minst 1 pst. av Norges bruttonasjonalinntekt skal gis i bistand til resten av verden, og vi har foreslått det i våre budsjettforslag.

I innstillingen står vi også sammen med SV om forslag om at regjeringen legger til rette for samhandling mellom humanitær innsats, langsiktig utviklingsinnsats og fredsarbeid i Nansen-programmet. Det er ingen tvil om at vi står fullt og helt bak den politiske, økonomiske og sivile støtten til Ukraina. Arbeidet for fred trengs også å styrkes.

Så pågår det som kjent en debatt i Rødt om norsk våpenstøtte til Ukraina der det er ulike meninger. For et anti-imperialistisk parti er det viktig å ta på alvor hvordan vi best stiller opp for et land under angrep fra en imperialistisk stormakt, som Russland faktisk er, og hvordan de får slutt på de enorme lidelsene og ødeleggelsene som invasjonen skaper.

Rødt vil i dag stemme i tråd med partiets gjeldende vedtak, som innebærer politisk, humanitær og økono-

misk støtte samt militært B-materiell til Ukraina. Vårt forslag, nr. 3, er identisk med ni av ti av de postene som ligger i komiteens tilråding I og II, og så foreslår vi at bevilgningen til militær støtte over kapittel 1 700 post 79, den tiende posten, i stedet gis som et identisk beløp i frie midler til Ukraina, slik de finner det hensiktsmessig og nødvendig å prioritere dem, og i tråd med avtalens prinsipper for antikorrupsjon.

Det som ikke er oppe til diskusjon, er Rødts entydige fordømmelse av Russlands folkerettsstridige angrepskrig, vår støtte til de historisk strenge straffereaksjonene mot Russland og politisk, økonomisk og humanitær støtte til Ukraina. Rødt er klar på at Ukraina fører en legitim forsvarskamp for nasjonal selvstendighet, og vi har aldri tatt til orde for noen våpenembargo mot Ukraina. Ansvar for krigen ligger hos Putin-regimet. Det gjør også ansvaret for deeskalering og å avslutte krigen. Rødt har foreslått at Norge skal støtte det ukrainske initiativet til et spesialtribunal for å etterforske og straffe Putin-regimet for invasjonen.

For Rødt er nasjonal suverenitet og internasjonal solidaritet helt sentralt. Vi ønsker derfor Ukraina-støtten og styrking av bistanden ellers velkommen. Vi kommer til å fortsette å jobbe for at Norge skal oppfylle bistandsprosenten, og for at støtten til Ukraina opprettholdes over tid, ikke minst med sikte på gjenoppbygging av landet.

Jeg tar med det opp Rødts forslag, nr. 3, som erstatter forslag nr. 2 i innstillingen.

Presidenten [10:47:05]: Da har representanten Marie Sneve Martinussen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sofie Høgestøl (V) [10:47:28]: La meg først benytte anledningen til å takke regjeringen for et grundig og godt arbeid i utviklingen av denne pakken – et historisk Nansen-program for Ukraina, som inkluderer både militær støtte til Ukrainas legitime selvforsvar og humanitær støtte som skal bidra til gjenoppbyggingen av det ukrainske samfunnet, så snart det blir mulig.

Under framleggelsen av pakken i Stortinget takket president Zelenskyj Norge for det han kalte et viktig internasjonalt eksempel på motstandskraft. Det er klart det gjør meg veldig stolt å kunne stå her og sende et slikt signal fra et så samlet storting. Det er motstandskraft. Men jeg vil nok heller si at denne pakken er et forsøk på å svare på motstandskraften som vi har vært vitne til i det ukrainske folket.

Da Russland invaderte Ukraina 24. februar i fjor, var det på dagen nøyaktig 80 år siden min bestefar som motstandsmann ble tatt til fange under krigen. Da jeg våknet til de grusomme bildene av den russiske invasjonen, tenkte jeg med en gang på bestefar – det gjør jeg

som oftest når jeg ser bilder av krig. Jeg tenkte også med en gang på de unge menn og kvinner som våknet opp til de umulige valgene som mennesker i krig våkner opp til: Hvem skal jeg være i denne krigen? Hvilken rolle skal jeg spille? Hvilken side skal jeg stå på? Dette er umenneskelige valg som ingen mennesker skulle måtte ta. Hvordan skal jeg forsvare landet mitt? Dette er valg som koster.

Det ukrainske folket har valgt. De har valgt å ta en historisk motstandskamp mot Russland. Det har gjort et uutslettelig inntrykk på meg å se helt vanlige mennesker verve seg til både sivil og militær tjeneste for å forsvare landet sitt, se forskerkollegaer som legger ned bøkene sine, går ut av forelesningssalene og tar til våpen for å kjempe for et fritt og uavhengig Ukraina.

Vi ser at krigen har blitt bare mer brutal i løpet av det året som har gått, men kampviljen og motstandskraften består ett år senere. Derfor er dette Nansen-programmet for Ukraina som vi vedtar i dag, så viktig. Ved å komme med en støtte som forplikter over tid, gir vi Ukraina noe forutsigbarhet i en ellers uforutsigbar situasjon. Det sender også et tydelig signal til dem som står i frontlinjen og kjemper, om at Norge vil fortsette å støtte Ukraina, både sivilt og militært, og at vi kommer til å støtte landet når det skal gjenoppbygges – for Ukraina skal gjenoppbygges. Det er håp, det er derfor de kjemper. Jeg vet hvor mye det betydde for min bestefar da han fikk stipend etter at krigen var slutt, og etter at han hadde sittet lenge i fangenskap, noe som gjorde det mulig for ham å studere og gjenoppbygge sitt liv. Det er det håpet vi må gi til Ukraina nå, gjennom denne støttepakken.

Ukrainas kamp mot Russland er også Europas kamp for frihet og mot undertrykkelse og diktatur. Hvordan denne krigen utspiller seg og til slutt ender, vil skape en presedens for hvordan stater omgås hverandre, og for terskelen for bruk av militærmakt og for troverdigheten til det internasjonale lovbaserte systemet for konfliktløsning. Vi mener derfor at Nansen-programmet og ekstrabevilgningene i 2023 til humanitær hjelp hører naturlig sammen.

Det er viktig at det engasjementet som Norge og likesinnede land viser for Ukraina, ikke fører til at man mister av syne de store utfordringene knyttet til humanitære behov og global utvikling i resten av verden. Det vil først og fremst være skadelig for verdens fattigste i en situasjon hvor vi nå, ifølge FN, er vitne til den største matkrisen i moderne tid. Men det vil også være et strategisk feiltrinn som vil kunne føre til økt globalt konfliktnivå, større oppslutning om autoritære modeller for internasjonal utvikling og svekket global innflytelse for land som Norge.

Ukrainas reelle behov må alltid legges til grunn for den bistanden vi gir. Både verdenssituasjonen og situa-

sjonen i Ukraina er svært volatil. Det er ikke mulig å forskuttere Ukrainas behov fem år fram i tid. Vi er derfor opptatt av at Nansen-programmet må være et gulv for norsk støtte til Ukraina, ikke et tak. Det er også viktig at fordelingen mellom militær støtte og sivil bistand er fleksibel og styrt av de faktiske behovene i Ukraina.

Jeg vil avslutte med å understreke at Norges støtte til Ukraina selvfølgelig ikke er utelukkende finansiell. Det handler også om den politiske støtten som vi gir med vedtaket i dag. Det er derfor viktig for Stortinget, så vel som for regjeringen, at vi ikke lar Nansen-programmet være en hvilepute for Norges engasjement for å hindre at Russland vinner fram med krigen. Støtte til tettere ukrainsk samarbeid og integrasjon med EU og NATO, reduksjon av tollbarrierer for salg av ukrainske varer i Norge og en strengere sanksjonspolitikk mot Russland er eksempler på saker hvor klar og tydelig politikk til støtte for Ukraina fortsatt trengs.

Venstre ser fram til å fortsette det gode samarbeidet vi har hatt om denne saken i dag, også i de sakene som kommer.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:52:25]: Jeg vil takke regjeringen og de parlamentariske lederne for gode samtaler og for at vi i dag skal vedta et program for flerårig støtte til Ukraina. Det er et viktig skritt i riktig retning.

Som et av veldig få land tjener Norge store penger på denne krigen. De høye gassprisene er beregnet til å øke inntektene til oljefondet med over 2 000 mrd. kr mer i fjor og i år. Dette er penger som Norge ikke ville tjent dersom Putin ikke hadde invadert Ukraina. Definisjonen på slike inntekter er krigsprofitt, penger som vi ikke skulle hatt, og som vi derfor bør dele med dem som rammes hardest av krigen. La oss være ærlige: Sett opp mot 2 000 mrd. kr i økte inntekter på to år er 75 mrd. kr på fem år ikke så veldig imponerende. Regjeringen skriver dessuten selv at Ukraina trenger minst 3 500 mrd. kr til gjenoppbygging.

Miljøpartiet De Grønne har det siste året foreslått at Norge skal bruke alle ekstrainntektene til å bistå Ukraina, hjelpe Europa gjennom energikrisen og gi mer i bistand til fattige land som lider under de høye matvare- og energiprisene. Jeg tror det hadde gitt ukrainerne håp og framtidstro å vite at det fantes et fond av en slik størrelse som de kan bruke til gjenoppbygging av landet sitt etter krigen. Vi hadde brukt muligheten til å investere i et mer robust Europa, som er mindre avhengig av fossil energi, og vi hadde kunnet gi et større bidrag til å hjelpe de fattige landene i sør, som nå rammes hardt av ettervirkningene av pandemien, stadig mer dødelige effekter av klimakrisen og økte matvare- og energipriser som følge av krigen.

De fem milliardene til humanitær bistand i denne pakken er ikke en ekstrabevilgning, men penger som burde kommet i det ordinære bistandsbudsjettet i fjor høst. Da var argumentet fra regjeringen at vi hadde blitt for rike til å dele. Både i revidert budsjett i fjor og i regjeringens første helhetlige budsjettforslag i fjor høst valgte de å legge fram budsjetter der Norge for første gang på 50 år ikke nådde bistandsprosenten.

Arbeidet med Ukraina-programmet har også avslørt noen tydelige gap mellom partiene. Fremskrittspartiet stiller seg ikke bak de fem milliardene til fattige land. Representanten Christian Tybring-Gjedde vil i tillegg kutte bistanden til mer enn 40 land fordi de ikke har tatt tilstrekkelig avstand fra Putins krig. Det er uklokt. Nød og sult er destabiliserende. FN melder om at verden har flere voldelige konflikter enn på lenge, og at voldelig ekstremisme er på frammarsj i flere afrikanske land. Bistand er ikke veldedighet. Det er i vår egeninteresse å sikre en mer stabil verden.

Ved ikke å møte bistandsprosenten i høstens budsjett åpnet regjeringen døren for å undergrave norsk internasjonalt engasjement og skape en dominoeffekt blant andre viktige giverland. Jeg forventer at regjeringen lukker den døren nå og holder tydelig stand mot Fremskrittspartiets bistandspopulisme ved å reversere bistandskuttene i høstens budsjett. Vi kan ikke fortsette å måtte kjempe for det som er helt selvsagt, at Norge fortsatt er rikt nok til å dele én krone per hundrelapp som vi tjener.

Den ekstra humanitære bevilgningen må i betydelig grad gå til de mest underfinansierte krisene i verden. Det er en stor utfordring at brorparten av bistandsmidlene nå går til høyprofilerte kriser som får mye medieoppmærksomhet, mens glemte kriser blir underfinansiert år etter år.

Vi kommer ikke til å klare å løse de store utfordringene som står foran oss, gjennom mer alenegang. Når krisene rammer, både der ute og her hjemme, er det avgjørende at vi som politiske ledere holder fanen høyt for internasjonalt samarbeid og solidaritet. Gevinsten av å gi mer til Ukraina og fattige land i krise vil bli vanvittig mye større enn kostnadene. Derfor kommer Miljøpartiet De Grønne til å fortsette å jobbe for at rammene for det Ukraina-programmet som vi vedtar i dag, bare er en sped begynnelse på det som blir Norges bidrag framover.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:57:07]: Jeg er glad for at statsministeren inviterte alle partiene på Stortinget inn i denne prosessen. Det er en alvorlig krig i Europa. Samtidig vet vi at ni av ti land opplever tilbakegang i sin utvikling. Usikkerheten preger mange i verden på mange ulike nivåer. Dette er noe vi alle kan kjenne på. Det er

derfor viktig og bra at regjeringa ønsker et bredest mulig forlik rundt denne pakken.

Kristelig Folkeparti har deltatt aktivt og konstruktivt i denne prosessen, og vi har løftet fram flere momenter som har vært viktige for oss. For oss er det sentralt at humanitær nødhjelp og våpenstøtte ikke må blandes sammen. En sammenblanding mellom det humanitære og militære bidraget ville ha gjort det vanskeligere for befolkningen og partene i krigen å skille mellom de politiske, militære og humanitære aktørene. Det er ikke heldig når humanitær hjelp skal inn i krigsrammede områder.

Så har det vært viktig at målet om 1 pst. av BNI til bistand må nås, både i år og i kommende år. Kristelig Folkeparti var sterkt kritisk til at regjeringa la opp til at målet ikke skulle nås i budsjettet for 2023. Det var alvorlig, og det sendte et svært uheldig signal til resten av verden.

Nansen-programmet drar det hele i positiv retning, men vi vil fortsette å følge med på at nivået ikke går under 1 pst., også i tida som kommer. Det er bra at det bevilges 5 mrd. kr ekstra til utviklingsland som er særlig hardt rammet av krigens ringvirkninger. Samtidig vet vi at den sterke prisøkningen på mat og energi gjør at de dyktige organisasjonene får hjulpet færre mennesker per krone. Det er derfor viktig at de fem milliardene blir et gulv, ikke et tak. Sivilsamfunnet, FN-organisasjonene og andre står klar til å bidra mer dersom vi klarer å heve beløpet.

Det er helt riktig å donere militært materiell til Ukraina. Dette skal vi naturligvis fortsette med så lenge det dessverre er nødvendig. Ukraina skal kunne stole på at vi er en forutsigbar partner i dette, og jeg er glad for at regjeringa har gjentatt det flere ganger. Samtidig vil det alltid være en viss mulighet for at våpen kan komme på avveier eller brukes til andre formål enn til forsvar mot Russland. Vi legger derfor til grunn at regjeringa vil avgrense dette så mye som mulig, med bl.a. bruk av sluttbrukererklæring.

Vi vet at krigen ikke bare rammer dem som står fremst i felt, det rammer hele befolkningen. Særlig vil konsekvensene for barn og unge være store når det gjelder psykisk helse og langvarige traumer. I Ukraina er utrygghet, redsel og uforutsigbarhet en stor utfordring for unger som fremdeles lever i konfliktområder. Også de som har klart å flykte, vil preges av dette i lang tid framover. Av de nesten åtte millionene som har flyktet fra landet, er 90 pst. kvinner og barn. Det å tilby dem trygge rammer og psykisk hjelp er helt nødvendig og må ikke glemmes i denne krigen. For dem som er igjen, vil det være svært viktig at en kanalisere deler av støtten til utdanningssystemet, sånn at ungene raskest mulig kan begynne, eller så godt som mulig fortsette, på skolen.

I tida vi er inne i, og med den usikkerheten jeg tror vi alle kan kjenne på, er det viktig at vi snakker sammen. Økt polarisering og stempling av meningsmotstanderne våre bygger murer i en tid da vi mest av alt trenger å bygge bruer og stabilitet. Vi bærer alle et ansvar for å stå sammen om det vi er enige om, og når vi er uenige, snakker vi sammen, finner en løsning eller argumenterer saklig mot hverandre. Nansen-programmet – med en bred samling av partier – er det viktige motstykket til alle krefter som ønsker økt polarisering.

Regjeringa skal ha honnør for å legge gode rammer for et bredt og viktig forlik, som jeg er glad for at så mange stiller seg bak.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:01:37]: I mars 1923 kom en nordmann til Kharkiv med tog. Det var Fridtjof Nansen. Han kom for å besøke hovedkvarteret til Nansen-misjonen, organisasjonen han grunnla for å avhjelpe hungersnøden som da rammet det ukrainske folk. I mars i fjor fikk vi bilder fra akkurat den samme togstasjonen i Kharkiv, og de gikk verden rundt. De viste tusenvis av sivile som forsøkte å flykte fra russiske angrep. I dag – 100 år etter Nansens besøk og i Nansens ånd – er det bred støtte i Stortinget for å bistå det ukrainske folk i kampen mot nok en katastrofe, denne gangen i form av en russisk angrepskrig. Jeg vil rette en stor takk til alle de politiske partiene på Stortinget for et veldig konstruktivt samarbeid.

Takket være de ukrainske styrkers heroiske motstandskamp er de russiske styrkene nå drevet bort fra Kharkiv, Ukrainas nest største by, men utfallet forblir usikkert. Fortsatt støtte fra Norge og andre land er helt avgjørende. Det viser utviklingen på bakken etter at de fleste partiene i denne salen kom sammen om Nansen-programmet.

Kharkiv var blant de mange ukrainske byene som ble rammet i Russlands angrep på kritisk infrastruktur forrige torsdag. Flyalarmen gikk da over hele Ukraina, og flere sivile ble drept. Strømforsyningen til Europas største atomkraftverk i Zaporizjzja ble rammet. Russland fortsetter å presse på for å få kontroll over flere områder, slik vi ser i Bakhmut, øst i Ukraina. Der har russiske styrker tatt kontroll over østlige deler av byen, mens ukrainske styrker holder forsvarslinjen i vest. Slike mindre endringer i frontlinjen endrer ikke det som er det overordnede bildet. Mye tyder på at russisk side lider store tap – langt større tap enn ukrainsk side. Vi ser ikke tegn til at Russland lykkes i å endre dynamikken på bakken i vesentlig grad.

Dette understreker viktigheten av kontinuerlig militær støtte. At Nansen-programmet er femårig, sikrer forutsigbarhet og langsiktighet, og det viser at Norge står støtt på Ukrainas side, også den dagen tida er inne

for gjenoppbygging. Dette legges merke til internasjonalt og er noe vi får mange tilbakemeldinger om, både fra Ukraina og fra andre land. Flere av mine kollegaer har fortalt meg at de håper deres land kan følge Norges eksempel. Verdensbankens landdirektør for Ukraina er blant dem som har uttrykt takknemlighet overfor Norge, ikke minst for langsiktigheten og fleksibiliteten som sørger for at vi raskt kan respondere, som er det som er Ukrainas behov.

Vi vet at Ukraina også har et prekært behov for finansiell støtte. Ukrainske myndigheter trenger vår støtte for å klare å fortsette å levere helt grunnleggende tjenester til sin egen befolkning. Slik sikrer vi fortsatt drift av ukrainske sykehus og skoler, og vi bidrar til reformer som legger grunnlag for framtidig vekst, gjenoppbygging og europeisk integrasjon etter krigen.

Den humanitære støtten vil sikre at mennesker i nød får beskyttelse og livsviktig bistand i tråd med humanitære prinsipper. Både norske og internasjonale organisasjoner skal i samarbeid med ukrainske aktører sørge for at folk får mat, medisiner og husly, og at veier og kraftforsyning igjen kommer på plass.

I et av Ukrainas naboland, Moldova, ser vi med bekymring på russiske destabiliseringsforsøk, men Moldovas folkevalgte regjering står imot. De velger Europa. De velger demokrati. De fortjener også vår støtte. Moldova huser dessuten svært mange ukrainske flyktninger, og derfor er det viktig for oss at Nansen-programmet også kan brukes til sivil støtte i Moldova.

Et flerårig støtteprogram er forbundet med risiko, men regjeringa vurderer at Norge vil løpe en langt større risiko ved ikke å støtte Ukraina. Vi må derfor akseptere en viss risiko samtidig som vi gjør alt vi kan for å redusere den.

«Ingen realpolitikk i et sivilisert samfunn er tenkelig uten på grunnlag av nestekjærlighet, gjensidighet, hjelpsomhet, tillit.»

Det skrev Fridtjof Nansen for hundre år siden, og det er ord som også står seg godt i dag. Jeg ser fram til en god diskusjon. Forsvarsministeren skal redegjøre mer for våpenhjelpen, og utviklingsministeren skal redegjøre mer for støtteprogrammet til det globale sør.

Presidenten [11:06:31]: Det blir replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:06:48]: Norge er, så vidt jeg vet, et av få land som nå inngår en langsiktig avtale og forpliktelse. Som utenriksministeren sa i sin innledning, er den fortsatte støtten til Ukraina helt avgjørende, men det er også veldig viktig at andre land stiller opp. Det er en del urovekkende tegn og politiske strømninger i USA akkurat nå som kan tyde på at det både i det republikanske partiet og blant deler av deres folkevalgte er ganske sterke ord mot fortsatt støtte til Ukrai-

na. USA går jo inn i en valgkamp som kan bli ganske krevende i så måte. Vi ser samtidig at Russland bruker destabilisering og sosial uro aktivt for å undergrave støtten til både europeiske myndigheter og også til sanksjonene. Deler utenriksministeren bekymringen for at i et lengre perspektiv enn akkurat dette året kan det være vanskelig å samle tilsvarende støtte til Ukraina, også etter som krigens gang vil endre seg?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:07:52]: Svaret på det er ja. Det er derfor dette programmet legges merke til – for vi binder oss også over et stortingsvalg. Mange sier at det ville de aldri fått gjennomslag for i sitt land.

Jeg var nok enda mer bekymret for dette i fjor vår, at det ville avta, men vi ser at støtten er ganske stor. Det er også bred støtte i USA, selv om det er krefter der som forsøker å spille med dette.

Vi må også være oppmerksom på at når det kanskje blir avslørt noen korrupsjonsskandaler – og Zelenskij har vært veldig tøff i disse spørsmålene – kan det brukes i et spill.

Så jeg er oppriktig bekymret for det, og derfor sender vi nå – med sterk støtte fra Stortinget – et signal til det internasjonale samfunn om at vi står ved Ukrainas side over tid. Det er jeg veldig takknemlig for.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:09:01]: Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og regjeringsstøttespiller SV har i merknader sagt at det bør opprettes et krigstribunal i etterkant av krigen i Ukraina. Det vil være i tråd med Haagkonvensjonen, Genèvekonvensjonene og Folkemordkonvensjonen.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Regjeringen ønsker av og til å gå foran i slike spørsmål. Vil regjeringen gå foran også i dette spørsmålet og presse på for at et krigstribunal faktisk blir opprettet, eller vil regjeringen vente og se?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:09:42]: Vi vil ikke vente og se. Vi deltar i en kjernegruppe sammen med flere land som diskuterer opprettelsen av et spesialtribunal for å etterforske aggresjonsforbrytelser mot Ukraina. Det som er veldig viktig når det gjelder straffeforfølgelse i slike internasjonale samfunn, er at et slikt tribunal har bred oppslutning blant andre land, for det vil da øke tribunalets legitimitet. Så å binde seg til én modell fra norsk side er derfor ikke aktuelt.

Vi har signalisert at vi er positive til dette, men det er viktig når man arbeider med disse spørsmålene, at vi får med land også i det globale sør. For hvis det oppfattes slik at vi nå lager en slags europeisk mekanisme som ikke har bred oppslutning internasjonalt, tjener det ikke den saken som vi alle er opptatt av.

Presidenten [11:10:37]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:10:57]: Krigen mot Ukraina har omfattende globale ringvirkninger. Ukraina og Russland var før krigen store råvareleverandører av både korn, vegetabilsk olje, gjødsel, olje og gass, og press på globale forsyningskjeder har drevet prisene på mat, kunstgjødsel og energi til kritisk høye nivåer.

Dette har store umiddelbare konsekvenser utenfor Europa. Matsikkerheten er under press globalt, og de humanitære behovene har økt dramatisk. Dette kommer på toppen av pandemien, som rammet fattige land og sårbare mennesker hardt, og de stadig økende konsekvensene av klimakrisen.

Derfor har regjeringen – sammen med et samlet storting, med unntak av ett parti – blitt enige om en ettårig ekstrabevilgning til særlig rammede utviklingsland som del av enigheten om et flerårig støtteprogram for Ukraina.

Hva vil vi med denne ekstrabevilgningen? Mange lavinntektsland har et svært begrenset finansielt handlingsrom i etterkant av pandemien. Disse landene er nå satt under ytterligere press. Rike land omfordeler midler fra utviklingsland til Ukraina og til økte militærutgifter i egne land. Det forsterker krisen i fattige land.

Solidaritet har alltid preget Norges internasjonale engasjement. Det er lang tradisjon i norsk utenrikspolitikk for å tre støtte til når fattige land rammes av kriser.

Forslaget om en sør-pakke må også ses i et annet perspektiv. Det pågår nå en global dragkamp om historiefortellingen om Ukraina-krigen. Selv om de aller fleste land fordømmer Russlands ulovlige krigføring, er det ulike oppfatninger om krigen. Vi må unngå å bidra til klisjeen om Vesten mot resten. Den fortellingen tjener Russlands interesser, undergraver oppslutningen om globale prinsipper, svekker global tillit og med det det multilaterale systemets funksjonsevne – og dermed på sikt også vår egen sikkerhet. Derfor er denne støttepakken ikke bare et håndslag til land i sør som indirekte rammes av Ukraina-krigen, den er også et viktig bidrag til å fortelle en annen historie enn den om et Europa som er i ferd med å trekke seg inn i seg selv og egne nær-områder.

Ekstrabevilgningen i 2023 på 5 mrd. kr fordeles på humanitær innsats og matsikkerhet. Vi vil prioritere tiltak som kan iverksettes raskt og ha umiddelbar effekt. Med støtte til bedre matsikkerhet, økt humanitær støtte og innsats for flyktninger, fordrevne og vertssamfunn har regjeringen som mål å bidra til å redde liv, lindre nød og bygge motstandskraft mot framtidige kriser, enten de skyldes matpriser, klimaendringer eller konflikt. Slik kan vi også bidra til å motvirke årsakene til at mennes-

ker flykter og dermed avdempe potensielle migrasjonsstrømmer til Europa.

Støtten vil gis gjennom noen utvalgte, etablerte og anerkjente aktører med dokumentert leverings- og absorberingsevne. Den humanitære innsatsen vil rettes inn mot behov hos de mest sårbare menneskene, i tråd med humanitære behov og de humanitære prinsippene. Deler av denne støtten vil brukes til å styrke humanitære tiltak for beskyttelse og assistanse til flyktninger, internt fordrevne og vertssamfunn.

De største behovene for støtte til matsikkerhet vil være i Afrika sør for Sahara, men tiltak vil også vurderes i andre sårbare utviklingsland, inkludert i Midtøsten, Nord-Afrika og Afghanistan.

I mange av de mest berørte landene har Norge et veltablert bilateralt samarbeid med både nasjonale myndigheter og andre partnere som har kapasitet til raskt å oppskalere og utvide innsatsen betydelig. En god del av støtten til matsikkerhet skal derfor tildeles ambassadene.

Støtten vil primært gis gjennom multilaterale organisasjoner, internasjonale finansieringsinstitusjoner og sivilt samfunn. Støtte gjennom multilaterale kanaler kan gis både gjennom tematisk spissede fond og finansieringsmekanismer og gjennom ekstraordinære kjernebidrag med høy tematisk treffsikkerhet.

Denne støttepakken har blitt lagt merke til internasjonalt. Den er et håndfast bevis på at Norge evner å gi en historisk, solidarisk håndsrekning til Ukrainas kamp samtidig som vi ser den globale krisen som forverres som en konsekvens av krigen.

Presidenten [11:15:57]: Det blir replikkordskifte.

Ingjerd Schou (H) [11:16:12]: Komiteen er omforent om betydningen av at Stortinget involveres i arbeidet med støtten til Ukraina de kommende årene, herunder også fordelingen av støtten mellom ulike formål. Komiteen understreker i innstillingen at det er viktig at det også kan gis støtte som ikke er ODA-godkjent som bistand, for å sikre tilstrekkelig fleksibilitet i støtten til Ukraina. Kan statsråden bekrefte at hun stiller seg bak dette, slik at man kan sikre tilstrekkelig fleksibilitet i støtten?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:16:49]: Regjeringen og Stortinget er klart omforent om behovet for den typen fleksibilitet. Det er, som utenriksministeren også redegjorde for, noe som verdsettes høyt av våre samarbeidspartnere internasjonalt. Jeg kan bekrefte at hvor mye som kommer til å ODA-godkjennes av denne pakken, fortsatt er uklart, og dette er noe vi vil ha en tett dialog med Stortinget om.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:17:38]: Utviklingsministeren eller bistandsministeren – eller

hva det nå heter – skrøt av at man skulle gi 5 mrd. kr i ett år, og sa at det var veldig viktig fordi landene trenger hjelp. Da har jeg et spørsmål: Hvis det er så viktig, og når andre deler av programmet skal gå over fem år, ville det ikke da være naturlig at disse pengene ble bevilget fem ganger, altså 5 mrd. kr over fem år – fem, fem, fem, fem og fem – og hvorfor er det bare den militære støtten og andre deler av den humanitære støtten som skal være en del av dette langsiktige programmet? Det er ganske underlig at man finner ut dette. Er ikke ministeren enig i at slike bevilgninger over ett år skal komme i de årlige budsjettene eller i revidert nasjonalbudsjett? Kan det være en liten mulighet for at dette er en liten gavepakke til SV for å bli enig om det budsjettet som SV har ønsket seg?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:18:40]: Det er hevet over enhver tvil at den humanitære krisen i mange utviklingsland er sterkt forverret av konsekvensene av krigen i Ukraina.

Støtten til Ukraina inkluderer også framtidig støtte til gjenoppbygging og ulike behov som vi vet vil være prekære i landet i mange år framover. Vi deler alle håpet om at krigen snart kommer til en ende, og at den geopolitiske turbulensen vi ser nå, da vil stabilisere seg. Da håper vi at også den humanitære krisen i resten av verden vil reduseres. Dette vil for øvrig være en tilbakevendende diskusjon i forbindelse med de årlige budsjettdiskusjonene. Men vi håper som sagt at situasjonen vil stabilisere seg, og at behovene vil reduseres når krigen kommer til en ende.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:19:42]: Nettopp! Budsjetter – det er akkurat det vi snakker om. Det vil komme i de årlige budsjettene, men altså ikke dette året. Nå skal det komme rett fra oljefondet, og det er selvsagt mye mer behagelig at det skjer på den måten.

Ministeren sier at det er ikke sikkert at man trenger det neste år. Det er jo heller ikke sikkert at Ukraina trenger det neste år. Hele poenget med en slik pakke er jo at det skal vare over fem år, slik at man har forutsigbarhet. Landene i Nord-Afrika og Midtøsten har ikke den forutsigbarheten. De er avhengig av bistandsbudsjettet i alle disse årene, men ikke det første året.

Ser ministeren inkonsekvansen i hvordan denne pakken er satt opp?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:20:31]: Det er ingen tvil om at Ukraina kommer til å trenge støtte til gjenoppbygging i mange år framover. Det er heller ingen tvil om at krisen globalt – særlig knyttet til matsikkerhet – er særlig akutt akkurat nå. 10 pst. av verdens befolkning er i dag matusikre. Bare for å gi ett eksempel: Verdensbankens IDA-vindu, som

er en krisemekanisme for de aller mest sårbare landene i verden, har de siste åtte månedene måttet gi 20 av 20 krisepakker direkte for å øke matsikkerheten i verdens mest sårbare land. Så denne krisen er akutt og delvis direkte forårsaket av den geopolitiske situasjonen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:21:20]: Jeg får ikke svar på spørsmålet. Hvis det er akutt og vedvarende, altså vedvarende akutt, som statsråden sier, er det vel lite trolig at alt går på skinner om et år i landene i Nord-Afrika og Midtøsten. Da ville det være naturlig at man bygget opp dette over fem år, slik at man fikk den forutsigbarheten man trenger for å få den matsikkerheten som ministeren åpenbart mener mangler, og som skyldes krigen. Krigen og konsekvensene av den vil jo vedvare.

Tror ministeren at det vil være bedre om ett år – slik hun sa i forrige svar – fordi det nå er akutt, eller tror hun at de samme landene også neste år og året etter og året etter det igjen vil ha behov for slik hjelp?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [11:22:11]: Mitt svar på det er at jeg håper at de humanitære lidelsene blir mindre i årene som kommer, når denne krigen har kommet til sin ende – noe vi alle håper vil skje raskest mulig. Denne ekstrabevilgningen skal imøtekomme ekstraordinære humanitære problemer og matsikkerhetsutfordringer. I tillegg har regjeringen i det ordinære bistandsbudsjettet prioritert økte midler til å bygge den langsiktige matsikkerheten, særlig i land på det afrikanske kontinentet.

Presidenten [11:22:45]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:23:05]: Russlands angrep på Ukraina 24. februar i fjor er et tidsskille i europeisk historie. Angrepet utgjør ikke bare en trussel mot Ukrainas territoriale integritet, men også mot norsk og europeisk sikkerhet.

Det er derfor svært positivt at en samlet komité så tydelig fordømmer Russlands krigføring i Ukraina og støtter ukrainernes legitime forsvarskamp. Jeg er også veldig glad for at en samlet komité understreker Norges vilje til langsiktig og forpliktende støtte til Ukraina.

Samtidig er det trist å registrere at partiet Rødt fortsatt ikke ønsker å bidra med militær støtte til Ukraina, slik at de faktisk kan forsvare seg mot den russiske aggresjonen. Hadde andre partier og andre land lagt seg på en slik linje, ville Putin ha vunnet fram med sin krigføring. Rødt vil ikke sette Ukraina i stand til å forsvare seg mot den russiske imperialismen.

Siden krigen brøt ut, har Norge bidratt med støtte til Ukraina. Med Nansen-programmet legges rammene for ytterligere støtte i årene som kommer. 75 mrd. kr til mi-

litær og sivil støtte over fem år er et betydelig bidrag. Det gir et tydelig signal til Ukraina, til våre allierte og partnere, og til Russland. Norge vil fortsette å støtte Ukraina så lenge som nødvendig.

Jeg var selv i Kyiv for noen dager siden og fikk se noen av konsekvensene av Russlands vedvarende og brutale missilangrep. Jeg fikk også høre noen av historiene fra fronten og de brutale kampene som pågår der. Det er sterke inntrykk.

Ukrainas behov er omfattende og tidskrisiske. De uttrykker stor takknemlighet for den betydelige støtten Norge allerede har bidratt med. Samtidig understreker de også behovet for ytterligere støtte. Nansen-programmet er et avgjørende verktøy for å legge til rette for dette.

Ukrainas motstandskamp har så langt hindret Russland i å oppnå sine krigsmål. Militær og sivil støtte fra andre land har vært avgjørende for dette. Norsk militær støtte koordineres med internasjonale partnere for å legge til rette for at den er mest mulig effektiv. Støtten er innrettet mot fire hovedspor:

- donasjoner av materiell fra forsvarssektoren
- donasjoner gjennom internasjonale mekanismer/fond
- kjøp av materiell direkte fra industrien for videre donasjon
- trening og opplæring av ukrainsk personell, både i Norge og i andre land

Donasjoner av materiell fra forsvarssektoren er fortsatt avgjørende for Ukrainas forsvarsevne. Regjeringen er samtidig opptatt av at det gjøres grundige og gode vurderinger av konsekvensene for vår egen nasjonale operative evne. Dette er krevende, men helt nødvendige vurderinger som vi tar på største alvor. Som det allerede er sagt i debatten: At Putin ikke vinner fram i Ukraina, er også viktig for vår sikkerhet.

Jeg merker meg at komiteen understreker viktigheten av at Ukrainas behov skal være styrende for den norske støtten. Regjeringen legger stor vekt på dette. Den militære støtten koordineres gjennom et eget militært hovedkvarter i Wiesbaden – Security Assistance Group Ukraine – hvor Ukraina og en rekke allierte og partnere er representert, herunder også Norge. Regjeringen vektlegger at donasjoner av materiell fra forsvarssektoren skjer i rammen av større flernasjonale initiativ når det er hensiktsmessig.

Militær og sivil støtte har vært avgjørende for å støtte Ukrainas forsvarskamp. Samtidig vil jeg understreke at Ukraina også vil ha et stort behov for fortsatt militær støtte etter at krigen tar slutt, slik at landet kan avskrekke nye trusler mot sin suverenitet.

Regjeringen er bevisst på risikoene knyttet til støtte til Ukraina, som også omfatter militær støtte, og også komiteen erkjenner at den norske og internasjonale inn-

satsen i Ukraina ikke er risikofri. Jeg vil understreke at dette er en problemstilling som regjeringen tar på alvor, og som søkes ivaretatt gjennom formelle og praktiske tiltak.

Gjennom Nansen-programmet og debatten her i dag etableres et solid grunnlag for den videre støtten til Ukraina. Dette er norsk politikk på sitt beste. Vi samler oss når store ting står på spill, og det gjør det i denne saken. Makt kan ikke gå foran rett. Norge vil støtte Ukrainas frihetskamp så lenge som nødvendig.

Presidenten [11:27:21]: Det blir replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [11:27:34]: Vi legger alle merke til at mye av det materiellet som Ukraina etterspør, og som Norge donerer, er materiell som enten er faset ut eller tenkt faset ut fra det norske forsvaret. Hvilke tanker gjør ministeren seg om innretningen av vårt eget forsvar når vi ser hvilken effekt disse våpnene har i Ukraina, når vi nå skal forsøke å få mest mulig effekt ut av vårt eget forsvarsbudsjett og øke seigheten og den operative evnen i vår egen struktur?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:28:12]: La meg først få si at når det gjelder donasjonene, er det en kombinasjon av materiell som er utfaset, eller som er tenkt utfaset om kort tid, eller som må gjenanskaffes, og i stadig større grad vil det være snakk om materiell som må gjenanskaffes. Dette er avveininger mellom vår egen sikkerhet og de akutte behovene som Ukraina har. Som jeg sa i innlegget mitt, er dette vanskelige, krevende vurderinger, men vi mener det er rett i den situasjonen vi nå står i, at vi prioriterer donasjoner til Ukraina, og at det også er viktig for vår egen sikkerhet at Putin og Russland ikke vinner fram med sin angrepskrig.

Hårek Elvenes (H) [11:29:09]: Det var kanskje ikke helt svar på replikken, men jeg skal forfølge det svaret statsråden ga, nemlig å finne balansen mellom hva vi må ha, og hva vi kan donere før det går ut over vår egen beredskapsevne og operative evne. Er det mulig å si noe her i offentligheten om hvor mye vi har å gå på før vi begynner å nå den grensen hvor vi rammer vår evne til å ivareta egen beredskap?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:29:38]: Jeg skal være forsiktig med å begynne å kvantifisere noen størrelser knyttet til det som Elvenes sier vi må ha. Dette er i noen grad også skjønnsmessige vurderinger i den situasjonen vi står i. Vi vet at Russland nå opplagt er konvensjonelt svekket, gitt at man har tatt store tap i Ukraina, men vi kjenner også deres evne og antagelig vilje til å bygge seg opp igjen i årene framover.

Så dette er en løpende vurdering, også i konsultasjon med Stortinget, på hensiktsmessig måte, men det er

ingen tvil om at den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i, tilsier behov for å styrke vår egen forsvarsevne systematisk over tid. Vi trenger et større forsvar med mer seighet, større robusthet og å fylle opp lagrene, og det har etter angrepet blitt prioritert fra regjeringen nettopp å sette inn innsatsen på den typen ting.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Hårek Elvenes (H) [11:30:43]: Jeg la merke til at forsvarsministeren i sitt innlegg var innom risikoen for korrupsjon i Ukraina. Det er betydelig korrupsjon i Ukraina, til tross for at myndighetene har iverksatt tiltak for å redusere korrupsjon. Er det mulig å være mer konkret på hvordan vi skal redusere risikoen for at våre donasjoner, eller en del av våre donasjoner, skal ende opp i korrupsjon i Ukraina? Det er jo store summer vi nå bidrar med.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:31:16]: Dette er et viktig tema, og som både regjeringen og komiteen skriver, er det ikke uten risiko for at ting kan skje. Det er enorme sivile, humanitære og militære materielle behov og en svært stor logistikkoperasjon som pågår for å få materiell fram. Disse komplekse logistikkoperasjonene, med svært mange aktører involvert, gjør at materiell kan komme på avveier. Når vi donerer materiell, koordinerer vi også logistikken og sørger for at materiellet overleveres på riktig måte. Det er en felles sentral i Polen der de ukrainske mottakerne mottar materiellet, og når norsk materiell doneres, er personell fra Forsvaret eller Forsvarsmateriell til stede for å ivareta korrekt overlevering. Det er videre etablert praksis knyttet til signering av sluttbrukererklæringen. Ukraina opplyser også at de har tilgang til digitale logistikksystemer som hjelper det ukrainske forsvaret med å ha kontroll på donert materiell og forsyninger.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:32:32]: Jeg vil følge opp det representanten Elvenes spurte om. Mange av våpnene som nå doneres til Ukraina, er stadig mer avanserte og fulle av avansert teknologi, og andre har kanskje ikke tilgang til dette, særlig amerikansk teknologi og amerikanske våpen. Det ble rapportert om at Russland hadde fått tak i noen av disse våpnene gjennom erobring av områder, at ukrainerne hadde latt våpen stå igjen, og at disse var sendt til Iran. For det første: Er forsvarsministeren informert om dette? Og hvis han er det, diskuteres da dette gjennom NATO – hvordan man egentlig skal hindre at teknologi kommer til Russland, eventuelt sendes og kommer på avveier, f.eks. til Iran?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:33:26]: Dette er et relevant, men vanskelig spørsmål. Det er ingen tvil om at

det er bekymring for at våpen med avansert teknologi kan komme på avveier. Utfordringen er selvsagt at i en krig, i en direkte strid, kan det skje. Vi kan ikke garantere mot det, og det kan godt hende – uten at jeg i detalj er informert om det – at Russland har kommet i besittelse av våpen som det ikke var ønskelig at de skulle ha. Samtidig er det vel sann at Ukraina i betydelig grad har kommet i besittelse av russisk materiell som fra Russlands side er forlatt på slagmarken. Men vi opplever samtidig, og det er det gode tilbakemeldinger fra allierte om, at Ukraina har en veldig gjennomtenkt og forsvarlig håndtering av våpnene som blir donert fra utlandet.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:34:29]: Takk for det.

Et litt annet spørsmål: Mediene melder i dag at både Ukraina og Russland er i ferd med å gå tomme for soldater. Det er jo en helt forferdelig problemstilling, men den er like relevant. Det har vært en indikasjon på at det faktisk er i ferd med å skje. Så mitt spørsmål er kanskje av mer spekulativ art: Har forsvarsministeren gjort seg noen tanker rundt et sånt scenario, og om hva konsekvensen kan være dersom både Russland og Ukraina ikke har tilstrekkelig med soldater som kan krige på tradisjonell måte?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:35:08]: Som representanten sier, reiser dette spørsmålet et alvorlig perspektiv. Det vi er opptatt av, er selvfølgelig at Ukraina beholder sin stridsevne i størst mulig grad. Begge sider har tatt store tap, det gjelder også Ukraina. Det er derfor vi legger så stor vekt på ulike treningsmisjoner, bl.a. for å trene nye soldater som Ukraina har behov for å sende i striden, med basisopptrening. Derfor har vi doblet bl.a. bidraget til Operasjon Interflex i Storbritannia, og i tillegg støtter vi EUs treningsmisjon. Så er det en rekke ulike andre treningsinitiativ knyttet til donert materiell og til spesialisert trening, herunder at vi nå i vår starter trening av ukrainske soldater i Norge for nettopp å sette Ukraina bedre i stand til å forsvare landet sitt og stå opp mot aggresjonen.

Presidenten [11:36:08]: Replikordskiftet er omme.

Rigmor Aasrud (A) [11:36:23]: Prop. 44 S for 2022–2023 er på mange måter en unik sak. Bakgrunnen er en politisk avtale som forplikter partiene ut over denne stortingsperioden. Det er et kraftfullt signal om at vi står sammen med ukrainerne i deres frihetskamp. Det representerer et unikt samarbeid på Stortinget i en ekstraordinær situasjon – og det er nettopp det det er: en ekstraordinær situasjon. Det er ikke signaler om nye budsjettrutiner eller egne utenlandsbudsjetter, men en

støtte knyttet til den spesielle situasjonen som er i Ukraina.

Russland fører en krig med en uttalt hensikt om å fjerne Ukraina som selvstendig nasjon. Terrorbombing og målrettede angrep mot den ukrainske befolkningen har ført til enorme lidelser. Brutaliteten er et forsøk på å knekke den ukrainske nasjonens utholdenhet, vilje og kammoral. Men det ukrainske folk har vist en heltemodig forsvarsvilje, og med internasjonal støtte har de klart å stå imot den russiske invasjonen.

Russlands folkerettslige angrepskrig utfordrer alt vi står for. Vi må derfor gjøre det vi kan for å støtte Ukrainas frihetskamp. Det skal ikke være sann at den sterkeste rett gjelder, og at ulovlige angrepskriger lønner seg. Et slikt utfall vil kunne få svært alvorlige konsekvenser i Ukraina, i Europa og i resten av verden. Jeg vil derfor understreke at det er i vår egeninteresse at Ukraina klarer å forsvare sitt land og sitt folk.

I krigens andre år er det ikke noe som tyder på at Russlands ambisjoner i Ukraina har endret seg. Det er derfor viktig at regjeringen har vist tydelig lederskap i denne veldig krevende situasjonen. Statsministeren gjorde klokt i å invitere Stortinget til et bredt forlik. Det er en kvalitet ved det norske samfunn at vi finner sammen i saker som krever det. Med Nansen-programmet slår vi fast at norsk støtte til Ukraina skal være forpliktende, langvarig og betydelig. Den totale rammen for programmet er 75 mrd. kr, og det inkluderer militær støtte, kortsiktig sivil støtte og bidrag til gjenoppbygging av det ukrainske samfunnet når det blir mulig. Støtten vi allerede har gitt og skal gi til Ukraina i årene som kommer, skal bidra til å forsvare Ukraina og den europeiske sikkerheten. Det er derfor en styrke at samtlige partier, med unntak av Rødt, har sluttet seg til avtalen. Så får vi se om Rødt – 14 måneder etter krigen – på et tidspunkt også finner det formålstjenlig å slutte seg til avtalen, sånn som den foreligger.

Avtalen vi er enige om, kjennetegnes av stor fleksibilitet og god internasjonal koordinering. I en situasjon som endrer seg fra dag til dag, er det klokt og nødvendig. Stortinget skal fortsatt holdes jevnlig orientert om situasjonen, og partiene på Stortinget skal jevnlig konsulteres om den overordnede utviklingen av programmet.

Europa står samlet om fordømmelsen av Russland som den ansvarlige part. Med denne avtalen gjør vi i Norge det vi kan for at solidariteten skal vedvare, og at støtten til Ukraina skal kunne opprettholdes. I de siste årene har ukrainerne vist et stort mot i kampen de fører på vegne av oss alle. Nansen-programmet bidrar til at Ukraina fortsatt kan yte motstand, behandle sine sårede og skadde og, når tiden er moden, gjenoppbygge landet sitt. Det har betydning at vi står sammen om dette, og jeg

vil takke de andre partiene som har sluttet seg til avtalen – og for at vi har klart å ha et godt samarbeid her i salen.

Hårek Elvenes (H) [11:41:17]: Ukrainas forsvarskamp har så langt hindret Russland i å oppnå sine krigsmål. Russlands tap på slagmarken i Ukraina skyldes det ukrainske folkets ukuelige vilje til å kjempe mot invasjonsmakten, og det skyldes støtten Ukraina mottar fra nærmere 50 land. Igjen ser vi at forsvarsvilje og forsvarsevne henger uløselig sammen. Uten Vestens militære støtte hadde Ukraina i dag vært trampet under Russlands jernhæl og underlagt russisk herredømme. Militær støtte til Ukraina er også støtte til kampen for prinsippene som danner grunnlaget for Europas fred og sikkerhet. Et angrep på disse prinsippene er også en trussel mot våre nasjonale interesser. Ukrainas kamp er førstelinjekampen mot en antidemokratisk stormakt som også Norge grenser til, styrt av en tiltagende irrasjonell, skruppelløs diktator, forblendet av etnisk nasjonalisme og sitt eget ettermæle. Og igjen ser vi et USA som har kommet Europa til unnsetning i en skjebnetid.

Vårt forhold til Russland er endret i overskuelig framtid. Hvilke planer Kreml har eller har hatt for videre militær bruk mot andre land, vet bare Kreml selv, men det vi andre vet, er at altfor mange land har vært kuet av Russlands overherredømme i mange, mange år.

Halvparten av den femårige bistandspakken på 75 mrd. kr skal brukes til militære formål – inntil halvparten. Ukraina er helt avhengig av vestlig hjelp for å vinne, og utfallet av krigen er avgjørende for vår felles framtidige sikkerhet. Vi snakker om store summer til militær bistand – inntil 37 mrd. kr, nesten halvparten av det Stortinget årlig bevilger til vårt nasjonale forsvar. Det er penger som det må sikres at kommer til sitt bestemte, rettmessige formål, som ministeren var inne på i sitt innlegg. Det må etableres internasjonale sikringsmekanismer som gjør at disse pengene ikke ender opp i korrupsjon.

Norge har bidratt med betydelige våpenleveranser til Ukraina. Norge var raskt ute og donerte personlig beskyttelsesutstyr, panservern M72, og siden Hellfire panservern, Mistral luftvernmissiler, artilleri, stridsvogner og NASAMS luftvern. Ukrainas sterke luftvern, ikke minst takket være NASAMS-bidraget fra Norge og andre land, er av avgjørende betydning for å kunne kontrollere luftrommet og forhindre at Russland kan bruke kampfly og bombefly mot Ukraina.

Hvor mye av den framtidige våpenstøtten som kan hentes fra vårt eget forsvar, er uavklart. Det vil, naturlig nok, være en grense for hvor mye vi kan hente ut før det rammer vår egen beredskap og vår egen operative evne. Dette må regjeringen balansere nøye, i tett samarbeid med våre allierte, og holde Stortinget orientert om. Uan-

sett vil en betydelig del av materiellet måtte kjøpes fra forsvarsindustrien internasjonalt.

Russland har forsøkt å splitte Vesten helt siden invasjonen av Donbas og Krym i 2014. Påvirkningsaksjoner, cyberangrep, drap, press og løgn er repertoaret som tas i bruk. Men Putin har forregnet seg, samholdet i Vesten er sterkere enn på lenge. Et samlet politisk Norge, unntatt Rødt, står fullt på Ukrainas side når det gjelder humanitær og militær støtte.

Støtten fra Rødt er halvhjertet. Partiet vil ikke hjelpe Ukraina med det de ber mest om – på sine knær ber de om våpenstøtte for å kunne forhindre at de blir rammet av missiler og andre militære styrker. Det er med respekt å melde hult og uærlig. Det hadde ikke eksistert et Ukraina dersom Rødts linje hadde vunnet fram.

Ingjerd Schou (H) [11:46:19]: Krigen i Ukraina rammer selvsagt i første omgang den ukrainske sivilbefolkningen. Det er derfor helt riktig – og viktig – at den absolutt største delen av Ukraina-pakken går til nettopp Ukraina. Støtten skal være langsiktig, forpliktende og fleksibel nok til å møte skiftende behov i Ukraina.

Det er svært positivt at Ukraina-pakken har fått bred støtte i Stortinget. Det sender også et viktig signal på vegne av det norske folk til Ukraina og til andre land som deler Norges synspunkter når det gjelder Russlands angrep.

Men krigen i Ukraina har også medført omfattende globale ringvirkninger. Flere av disse ringvirkningene har rammet utviklingsland. Konsekvensene av krigen har vært dyrere energi og brutte forsyningskjeder for mat og kunstgjødsel. Dette har påvirket den globale matsikkerheten svært negativt.

FN beregner at rundt 50 millioner mennesker i 49 land er rammet av akutt matkrise i dag. Dette gjelder den akutte krisen. Verdens matvareprogram, WFP, anslår at det i dag er over 800 millioner mennesker globalt som ikke lever i en viss grad av matusikkerhet. Av disse anslår WFP at 345 millioner opplever reell matusikkerhet.

Situasjonen har vært under forverring lenge. Noe skyldes klimaendringer, noe annet konflikt. Noe annet igjen skyldes ettervirkningene av covid-19-pandemien og brutte leveringskjeder.

Mange donorland befinner seg i en situasjon med økonomiske problemer. Allerede før krigen i Ukraina gjennomførte flere av disse kutt i sine utviklingsbudsjetter. Dette rammer selvsagt de fattigste i verden.

Med krigen i Ukraina er en allerede vanskelig situasjon forverret. Kutt og prisvekst møter krig. Oppmerksomheten til de fleste giverland retter seg – forståelig nok – mot et bestemt land, nemlig Ukraina.

Vi kjenner godt til problemer med kornleveranser. Mange land er avhengige av russisk og ukrainsk korn. Åkre i Ukraina blir ikke høstet på grunn av krig og bombing. Sanksjonene stanser uttransportering av landbruksprodukter. Dette har stortingsflertallet som står bak Ukraina-pakken, tatt hensyn til.

Det er positivt at bistandsbudsjettet i 2023 økes med 5 mrd. kr for å styrke bevilgningene til utviklingsland som er rammet av krigens ringvirkninger. Høyre har støttet dette. For oss har det vært viktig at støtten gis gjennom multilaterale organisasjoner, finansieringsinstitusjoner og det sivile samfunn. På denne måten økes effekten og treffsikkerheten av den hjelpen vi gir.

Ukraina-pakken skal gå over fem år. På sikt er det viktig at bistand vi gir til land som blir indirekte rammet av krigen, går gjennom det ordinære bistandsbudsjettet, og slik ikke er del av den framtidige delen av Ukraina-pakken som sådan.

Vi er tilfreds med at Høyres syn når det gjelder innretningen av pakken, også er det som har fått gjennomslag her i salen.

Det er svært positivt at vi har fått på plass denne ordningen. Det vil være en viktig hjelp og viser med all tydelighet at Ukraina kan stole på at Norge er der som støttespiller også i årene som kommer.

Presidenten [11:50:16]: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:50:33]: Når debatten nå går mot slutten, vil jeg takke for en både god og opplyst debatt, men også en debatt som veldig tydelig synliggjør den støtten vi har vært opptatt av å markere fra komiteens side.

Som forsvarsministeren er inne på, kommer Ukraina til å trenge våpenstøtte i mange år framover. Selv etter en eventuell forhandlet løsning vil det være behov for det. Noe av det vil kunne fanges opp av denne støttepakken, mens andre ting vil kanskje fanges opp av kommende støttepakker. Det er i det perspektivet jeg ikke kan la være å kommentere det som Rødts talsperson Marie Sneve Martinussen i dag sier, at Ukraina nå fører en legitim forsvarskamp. Det har også partileder Bjørnar Moxnes ved flere anledninger sagt, at Ukraina fører en helt legitim forsvarskrig. Problemet er bare at den forsvarskrigen mener Rødt skal føres på luft, kjærlighet, fordommelse og gode tanker. Det er ikke sånn verden fungerer. Alle partier må få lov til å ha sine standpunkter, men jeg blir ganske provosert når jeg hører Rødt gjemme seg bak at partiet her ikke har flertall – som om politikk ikke har konsekvenser. Politikk har konsekvenser, og Rødt må ta ansvaret for sitt standpunkt om å si nei til våpen. Marie Sneve Martinussen sier i tillegg i dag at Rødt aldri har tatt til orde for våpenembargo. Hva for-

venter Rødt skal være responsen på det? At Ukraina og partiene i Stortinget skal si tusen takk for at Rødt ikke har stilt seg i veien for at det norske storting har samlet seg om å sende våpen til Ukraina?

Det er utrolig viktig at Norge fortsetter å støtte Ukraina i den helt legitime frihetskampen og krigen de fører. De fører en kamp på vegne av seg selv og sin eksistens, de fører kampen for åpne, liberale samfunn og demokratiske verdier, og de fører kampen mot totalitære samfunn. Beskjeden til Putin dersom vi slutter å støtte Ukraina nå, er at makt går foran rett, og at den sterkeste rett gjelder. Det tror jeg ikke er et signal noen av oss har et ønske om å gi, og da må vi faktisk gjøre Ukraina i stand til å kjempe den kampen de gjør, med de midlene som er nødvendig.

Åsmund Aukrust (A) [11:53:22]: Jeg vil også si tusen takk for en veldig god debatt. Det viser den store enigheten bak det Stortinget i dag kommer til å gjøre, og det viser at vi fortsatt kommer til å stå sammen i det som vil være dilemmaer når det gjelder hvordan vi på best måte kan støtte Ukraina. Det lover godt for de årlige budsjettene og for den stortingsmeldingen som kommer.

Bare et par kommentarer til debatten: Tybring-Gjedde var opptatt av at denne sør-pakken ikke gjaldt for fem år, men bare for ett år. Det er en litt rar kritikk all den tid Fremskrittspartiet stemmer imot alt. Dette er jo ikke en ekstra bistandssatsing, det tar vi i de årlige budsjettene, men det er ekstra for akkurat det som er følgene av krigen – støtte til mat, til internt fordrevne og humanitær hjelp. Det er tradisjonelt sett den delen av bistandspolitikken Fremskrittspartiet er tilhenger av. Vi kjenner deres mer generelle motstand mot å støtte utviklingsland, men akkurat når det gjelder humanitær hjelp, har Fremskrittspartiet ofte vært en støttespiller.

Så var Miljøpartiet De Grønne egentlig mest opptatt av å snakke ned det vi gjør i dag, og Lan Marie Berg sa at hun skulle ønske vi gjorde noe som kunne gi Ukraina håp. Da avtalen ble signert, hørte hun president Zelenskyj si at nettopp dette ga ukrainere håp, og han takket for det store engasjementet som Norge viser – at det var et eksempel til etterfølgelse. Det som kanskje er rarest, er kritikken av at dette ikke skjedde bare mellom regjeringen og SV i desember, men at regjeringen i stedet ønsket å få med seg alle partiene, også Miljøpartiet De Grønne, slik at også de kunne være med og ha innflytelse på det vi nå gjør.

Men det mest utrolige er Rødt, også i denne debatten: Rødts talsperson sa i debatten at de støtter ni av ti punkter, men hopper over at de er uenig i halvparten av det vi faktisk gjør i dag. De er uenig i den halvparten som ukrainerne sier er det aller viktigste for dem. Skal de vin-

ne fram, hjelper det ikke med gode ønsker, da må de ha våpen til å forsvare seg med. Jeg mener at denne krigen har vist Rødts sanne ansikt. Lenge snakket de om at begge sider har litt feil og litt rett. De har slitt med å ta avstand fra konspirasjonsteorier i eget parti, de ønsket å nekte Sverige og Finland medlemskap i NATO, og de har holdt på en konsekvent motstand mot våpen. Det var først da debatten virkelig blusset opp og Rødt så at dette ga problemer for dem selv, i Norge og for deres egen oppslutning, at Rødts stortingsgruppe sa at de egentlig hadde et nytt standpunkt, de kom bare ikke til å stemme for det.

Jeg ser at Rødt nå har tegnet seg. Det er bra. Jeg håper de kan svare på hvor de tror Ukraina hadde vært dersom alle land hadde gjort slik som Rødt foreslår at Norge skal gjøre, nemlig ikke å sende våpen. Svaret på det er helt åpenbart: Ukraina hadde vært i en helt annen situasjon. Det er ellers fascinerende at Rødt, som vanligvis ikke er redd for å bruke utestemme, i den viktigste saken i et moderne Europa knapt deltar i debattene. De har ikke deltatt i replikkordskiftene, selv om de er uenig i bruken av halvparten av pengene, de har knapt holdt innlegg i salen, og de har ikke argumentert for det som Rødt faktisk foreslår.

Men disse ordene skal ikke overskygge det viktigste, nemlig den store støtten som Norge i dag viser Ukraina.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:56:41]: Jeg har stor respekt for uenighet om viktige og vanskelige spørsmål, og for at mange her i salen i dag også er uenig i Rødts standpunkt i denne saken, men det å kalle Rødts standpunkt uærlig, slik representanten Elvenes gjør, mener jeg det ikke er grunnlag for. Man kan være uenig i Rødts standpunkt, men vi har hele veien vært ærlige om hva Rødts vedtatte politikk er. Det har vi vært i de forhandlingene som vi er glade for at vi ble invitert inn i underveis. Når det ikke ble mulig for oss å støtte den delen av avtalen som gjelder våpenstøtte, var vi også tydelig på hvilke deler vi valgte å støtte. Det jeg ga uttrykk for i mitt innlegg, var hva Rødt støtter.

Vårt forslag flytter hver krone av det som er foreslått gitt i våpenstøtte til Ukraina, til ukrainske myndigheters egen disposisjon. Det er det Rødt har fremmet forslag om i salen – det løse forslaget, som erstatter forslaget i innstillingen. Det har jeg redegjort for.

Rødt er det eneste partiet som fører en omfattende og åpen debatt om våpenstøtte. Vi er også et demokratisk parti, og selv om jeg er nestleder i Rødt, står jeg ikke her og endrer Rødts standpunkt fra Stortingets talerstol.

Jeg vil ellers oppfordre alle partier i salen til å føre en debatt hvor vi diskuterer hvordan vi kan støtte Ukraina best mulig, og hvordan vi kan komme fram til en løsning som igjen kan skape fred på ukrainernes premisser og

på folkerettslig grunnlag. Vi skal behandle dette spørsmålet med det største alvor og også behandle uenighet med den respekt som det fortjener.

Hårek Elvenes (H) [11:58:42]: Som kjent sprekker trollet når man setter lys på det. Rødt er gjenkjennelig. Partiet står i en ytre venstre-radikal tradisjon, der USA ses på som den største trusselen mot verdensfreden, NATO er en medløper for USA, og vi følger med på lasset.

Jeg merket meg at representanten Sneve Martinussen i sitt innlegg vektla at Rødt var et antiimperialistisk parti. Den logiske konsekvensen av det burde jo være at når imperialismen viser seg på sitt verste, sitt mest brutale, ganske nært oss, burde man stå opp mot den. Det gjør man altså ikke.

Når det gjelder sanksjonene som Rødt sluttet seg så helhjertet til, og gjerne vil ha mer av, må det jo være et tankekors for Rødt at disse sanksjonene er kommet i stand gjennom et alliert samarbeid, drevet fram av USA, der Vesten står samlet i sine sanksjoner mot Ukraina. Det er også en del av det totale som Vesten foretar seg mot Russland.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:00:23]: Representanten Sneve Martinussen sier at Rødt er et demokratisk parti. Det skal visstnok være grunnen til at partiet foreløpig ikke har endret standpunkt. Resten av partiene i denne salen er også demokratiske partier, men i motsetning til Rødt evnet vi alle å ta standpunkt i denne saken på timer og dager.

Nå er vi på vei inn i krigens andre år. Det mangler ikke debatt i de andre politiske partiene her i salen, men Rødt er vel foreløpig det eneste partiet som fortsatt har et åpent og løpende seminar, der de bevilger seg tida fram til landsmøtet sitt i april med å ta stilling. Det er relativt virkelighetsfjernt: Mens krigen raser med full styrke og ukrainerne ber om mer våpen for å kunne forsvare seg, forsvare sivilbefolkningen, sivil infrastruktur, vannforsyning, elektrisitet – alt russerne nå målrettet bomber – sitter Rødt fortsatt og har et seminar.

Det er ganske fascinerende å legge merke til hva det var som startet den store flukten av Rødt-representanter mot døra for å prøve å skifte standpunkt uten egentlig å gjøre det. Det var ikke krigens gang og økte brutalitet. Det var en debatt på NRK den 17. januar, der Rødts standpunkt ble både konfrontert og avkledd i full bredde. Da det ble pinlig for partiet å stå i standpunktet, kom den ene stortingsrepresentanten etter den andre, den ene tillitsvalgte etter den andre, fram og sa at de egentlig alltid hadde ment at man burde donere våpen. Da er det veldig rart – i et demokratisk parti, som Rødt sier at de er – at ikke disse talspersonene, disse stortingsrepresentantene, disse tillitsvalgte har brukt den tida som har

gått fra 24. februar i fjor og fram til nå, på å prøve å snu partiets standpunkt. Hvis det faktisk er sann at alle egentlig mener at Ukraina burde få våpen, er det veldig rart at det ikke kommer til uttrykk verken i vedtak i partiet, i salen her eller på noe annet vis.

Så det er ikke noe annet å legge til grunn enn at det standpunktet partiet har, og som Sneve Martinussen nå omtaler som partiets vedtatte politikk, er det partiet faktisk mener. Det var det som ble så tydelig også i Debatten på NRK 17. januar i år. De som sto der og representerte Rødt, hadde jo ikke helt spesielle meninger som gikk på tvers av partiets program. Tvert imot: De fortalte hva som var partiets politikk.

Jeg skjønner at det er plagsomt for Rødt, men igjen vil jeg si: Politikk har konsekvenser. Man må ta konsekvensen av de standpunktene man faktisk har. Hvis alle hadde tenkt som Rødt, hadde Russland tatt Kyiv på få timer den 24. februar, og da hadde Ukraina ikke vært en stat i dag.

Presidenten [12:03:22]: Representanten Marie Sneve Martinussen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:03:32]: Jeg får bruke det minuttet godt. Det vil jeg fra Stortingets talerstol gjerne bruke til å avvise noe som har blitt sagt i denne debatten. Det har blitt sagt at Rødt har sagt at begge parter har litt feil og litt rett i denne krigen. Det har vi aldri sagt. Vi har entydig, fra dag én, fordømt Russlands annekasjon av Krym. Vi har også entydig fordømt Russlands folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina.

Vi har også tatt sterkt avstand fra konspirasjonsteorier. Det mener jeg er viktig å understreke. Vi er prinsipielt imot imperialisme også når det er nært oss, i motsetning til en rekke partier som ikke tidligere har vært imot imperialisme, når det har vært andre imperialistmakter som har stått for den imperialismen.

Sist, men ikke minst: Det standpunktet Rødt har, er det standpunktet alle politiske partier hadde fra 1959 fram til for et år siden. Så et så fremmed standpunkt burde det egentlig ikke være. Og der, i det sekundet, var mitt minutt omme.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:04:52]: Beklageligvis har Rødt gått seg bort og gått seg vill i denne debatten. Det dette dreier seg om, er at vi gjennom ett år har vært med og støttet en pågående operasjon på liv og død i Ukraina. Soldatene er i skyttergravene og slåss, sivile blir drept, infrastruktur blir tilintetgjort. Vi er tilbake i en tid som vi overhodet ikke hadde sett for oss i det hele tatt. Alle partier har endret sine standpunkt. Jeg er helt overbevist om at det – på konkrete saker, bl.a. dette

med å donere våpen til et land som er i en aktiv krig, i en aktiv konflikt – var et steg for veldig mange partier. Man snakket innledningsvis om og brukte begreper om våpen som man skulle forsvare, og man skulle da kjempe en innbitt kamp som en del av de stridighetene man kanskje så for seg var inne i byområdene, til at man nå seriøst går inn og donerer materiell, investerer materiell, slik at man faktisk er i stand til å fortsette kampen.

Disse grensene er flyttet på gang på gang på gang fra alle partier, med unntak av Rødt. Jeg anbefaler virkelig at man setter seg ned og tar bort en del av disse prinsipielle standpunktene og går inn i kjernen av det som foregår i denne konflikten. Man er også invitert inn, blant alle partier, av regjeringen, fordi regjeringen ønsker at Stortinget skal involveres på bred front, at alle skal få være med og mene sitt. Og så er det det siste steget, som er forutsetningen for hele Ukraina-programmet, som man velger å utelate. Jeg håper at det etter hvert vil være slik at også Rødt kan samle seg bak et storting i en sak som er særdeles viktig, og som rent historisk vil få en oppmerksomhet som jeg ikke tror vi ser for oss konsekvensene av akkurat nå.

Presidenten [12:07:26]: Representanten Åsmund Aukrust har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Åsmund Aukrust (A) [12:07:48]: Det ble sagt at Rødt alltid har vært klokkeklare i denne saken. Da anbefaler jeg at de går tilbake og leser hva de uttalte både i dagene før krigen startet, og i krigens start. Da tok de avstand fra krigen, men de tok også avstand fra hvordan USA håndterte det – eller som Bjørnar Moxnes sa, at regjeringen danser etter USAs pipe, da Norge sendte soldater til Litauen, som også var redde for invasjon i uken før 24. februar. Sneve Martinussen sa at de er det eneste partiet som har hatt en åpen og demokratisk prosess. Vel, det har det vært i alle partier. 24. februar startet krigen, og 27. februar sa utenriksministeren at her må partiene ta stilling til hva vi skal gjøre med våpendonasjoner. 28. februar var samtlige partier klare til det.

Det hadde jo vært en fordel med studiesirkel i alle partier, men det har vi ikke tid til når folk dør foran øynene våre. Det finnes Rødt-representanter som har tale-tid igjen. Vi har ikke fått svar på: Hva hadde konsekvensene vært dersom alle land hadde gjort sann som Rødt sier? Jeg tror ikke det er fordi de ikke vet svaret, men fordi det hadde vært et for brutalt svar. Uten denne våpendonasjonen hadde det ikke vært noe igjen av Ukraina.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:09:08]: Jeg må melde meg på, jeg også.

Det som er interessant med partiet Rødt, er at de ønsker å bygge infrastruktur, og de ønsker å gi humani-

tær hjelp. De ønsker egentlig å bygge russisk infrastruktur. Det er veldig hyggelig for russerne, for når russerne tar over Ukraina, er det altså russisk infrastruktur man ønsker å bygge, for det er den delen av pakken Rødt står veldig bak.

Vi ønsker å bygge ukrainsk infrastruktur når de har vunnet krigen med våpen fra Vesten. Det er veldig stor forskjell på det. Det Rødt sier, er egentlig at imperialismen vinner frem. Selv om de er veldig imot den, vinner den frem, og vi aksepterer at den vinner frem fordi vi ikke ønsker at man skal forsvare seg mot imperialismen. Man skal akseptere at imperialismen finner sted. Men dette er Russland, og de har litt andre betingelser, eller kanskje mål, enn det Rødt ønsker, for når det ikke er USA, er det ikke interessant å kritisere.

Russland har jo vært en av vennene til Rødt historisk og gjennom mange år. Helt tilbake til Sovjetunionens dager har de vært venner av Rødt. Selv om Rødt har endret navn et par ganger, er de like fullt et parti som tror på kommunismen. Det gjorde også Sovjetunionen, og det gjorde alle bandittene som har styrt Sovjetunionen, og det er Putin representant for i dag. Men nå heter ikke Russland Sovjetunionen. Det er akkurat det samme, og Rødt – unnskyld meg, president, men jeg må få si det – burde skamme seg.

Presidenten [12:10:41]: Representanten Hårek Elvenes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Hårek Elvenes (H) [12:10:54]: Partiet Rødt befinner seg i en egen sikkerhetspolitisk sfære i det politiske landskapet i Norge, men partiet skal ha for en form for logisk konsistens. De er NATO-motstandere, og det er NATO som donerer materiell til Ukraina, og dermed kan ikke Rødt støtte det. Men like om neste hjørne dukker altså inkonsistensen opp. Partiet er mot medlemskap i NATO, men partileder Moxnes har uttalt at nå er ikke tiden for å melde seg ut. I det ligger det jo en innrømmelse av at vi i hvert fall i disse dager trenger NATO. Man inntar altså vikarierende argumentasjon og skiftende standpunkt alt etter om det er opportunt. Det er avkledd.

Seher Aydar (R) [12:11:59]: Jeg vil først informere om at denne debatten i Rødt ikke ble utløst av mediene, men av Russlands invasjon av Ukraina, og det forelå forslag til landsmøtet vårt lenge før det var noen debatt i NRK. Det var da interne debatter som ikke var i mediene, men det betyr ikke at de ikke fantes.

Den 24. februar 2022 skrev Bjørnar Moxnes følgende:

«Rødt fordømmer på det sterkeste Russlands angrep mot Ukraina. Dette er et grovt og uaksepta-

belt brudd på folkeretten. Russland må stanse angrepet og trekke sine militære styrker ut! Tankene går til alle dem som nå rammes av krigshandlingene.»

Når det gjelder våpen og poenget med at Rødt ikke er for en våpenembargo mot Ukraina: Det er et poeng å nevne det, for det blir da feil å framstille det som at Rødt ikke anerkjenner Ukrainas legitime forsvarskamp og skjønner at de trenger våpen å forsvare seg med. Vi har ikke sagt at de ikke skal få det i det hele tatt. Den debatten som pågår i Rødt, handler om hvorvidt Norge også skal bidra med det. Vårt standpunkt er som kjent at vi ikke skal det, og det er helt lov og ærlig å være uenig i det og faktisk å uttrykke det, og det er ikke det som er poenget. Samtidig tror jeg at den viktigste debatten vi tar, er om hvordan Norge best bidrar til Ukraina, både nå og forhåpentligvis også når krigen er slutt, slik at Russland har trukket seg ut.

Jeg vil oppfordre representanten Tybring-Gjedde til å lese seg opp på Rødts program. Rødt har ikke og har aldri hatt noe med Russlands regime å gjøre. Det er et regime som står for det motsatte av det vi gjør, som vi kritiserer sterkt, og som nå angriper og fører en ulovlig, brutal krig mot den ukrainske befolkningen. Jeg mener det er helt utidig å si at vi mener noe annet enn det vi faktisk mener.

Så vil jeg bare si at Rødt gang på gang har understreket – og det gjør jeg igjen – at vi står sammen med den ukrainske befolkningen. Vi mener at deres forsvarskamp er legitim. Rødt har støttet alle økonomiske, humanitære og politiske forslag. At det er en del av dette som handler om våpen som vi ikke er enig med resten av partiene om, betyr ikke at vi ikke støtter den ukrainske befolkningen. Det betyr at vi har sett annerledes på hvordan det skal gjøres. Så pågår det en debatt i Rødt, og jeg håper at vi kommer til en løsning som vil samle partiet etter landsmøtet, men det er noe vi har internt i partiet vårt.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:15:24]: Jeg er glad for at Rødt benyttet sjansen til å ta ordet igjen, men det var åpenbart ikke for å oppklare det flere av oss i dag har lurt på, nemlig hva situasjonen ville ha vært dersom Rødt hadde fått gjennomslag for sitt standpunkt om ikke å sende våpen. Det Rødts representant Seher Aydar nå sier, gjør jo om mulig forvirringen enda større.

Grunnen til det er følgende: Rødt sier at de ikke er for en våpenembargo. Som jeg var inne på i stad, er det et nesten utrolig synspunkt, der det virker som om Ukraina nesten skal takke Rødt for ikke å stille seg i veien for donasjoner. Men de er for at andre land kan donere våpen, og de er for at Ukraina selv skal få penger til å kjøpe våpen, slik de har fremmet forslag om i dag.

Dette kan ikke bygge på noe annet enn en erkjennelse av at våpen er nødvendig for å føre denne frihetskampen. Skulle Rødt ha vært konsistente, skulle de ha hatt en helt klar holdning om at Ukraina ikke skulle motta våpen fra noen.

Jeg syns også det er greit å huske hva Bjørnar Moxnes sa to dager før invasjonen 24. februar. Han fordømte Russlands undergraving av suvereniteten til Ukraina, men han sa også:

«Rødt fordømmer angrep på demokrati, frihet og folkerett uansett hvem som står bak, og har markert oss mot både russisk tvangsdiplomati gjennom styrkeoppbygging og USAs fremflytting av større militærstyrker og våpensystemer stadig nærmere Russlands grenser, som har økt konfliktnivået i Europa.»

Det var det Bjørnar Moxnes sa på sosiale medier to dager før invasjonen.

Presidenten [12:17:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [12:17:17]

Interpellasjon fra representanten Ingrid Fiskaa til utenriksministeren:

«Netanyahu har danna ei høgreekstrem regjering i Israel, og 2023 teiknar til å bli det blodigaste året på lang tid. Israelske styrkar drap ni palestinatar i ein flyktningleir i Jenin i januar og elleve palestinatar i eit raid i Nablus i februar. Den folkerettsstridige okkupasjonen fortset med ny styrke. Regjeringa har legalisert ni utposter på Vestbredden og planlagt for tusenvis av nye hus i etablerte busetjingar.

Korleis vil regjeringa tilpassa norsk Israel/Palestina-politikk til den nye situasjonen med ei høgreekstrem regjering?»

Ingrid Fiskaa (SV) [12:18:20]: Sist veke møtte eg Rania Elias, tidlegare direktør for Yabous kultursenter i Jerusalem. Heilt sidan 1990-talet har Elias arbeidd med å byggja ein levande arena for palestinsk kunst og kultur i Jerusalem. Etableringa av Yabous kultursenter var dels ei politisk, strategisk handling for å ta til motmæle mot den israelske politikken som vil pressa alle palestinatar ut av Jerusalem, og dels eit ønske om å løfta fram den rike kulturarven til Palestina.

Som mange andre palestinske kunstnarar og kulturarbeidarar er Elias under eit særskilt press frå israelske styresmakter. Seinast i juli 2020 blei ho og ektemannen Suhail Khoury, som er direktør for Edward Said nasjonale musikkonservatorium, arresterte og avhøyrde. Elias bur i Jerusalem saman med mann og barn. Ho har budd i Jerusalem i 25 år, men fordi ho kjem frå Betlehem, har

ho framleis ikkje permanent opphaldsløyve i Jerusalem. Som palestinatar frå Vestbredda er ho i utgangspunktet nekta å reisa til Jerusalem i det heile, men på grunnlag av familiegjenforeining med ektemannen får ho mellombels opphaldsløyve for seks månader om gongen.

Slik har det vore for Rania Elias i 25 år. Andre palestinatar frå Vestbredda har liknande historier. Å leva under okkupasjon er å leva utan rettar som me her i Noreg ser som sjølvsgde, og som bør vera sjølvsgde for alle menneske: rett til å bevega seg fritt, rett til å leva saman med familien sin, rett til å utøva kulturen sin.

Israel har okkupert Vestbredda og Gaza sidan 1967 – i over 55 år. Dei aller fleste palestinatar i desse områda har aldri opplevd noko anna enn okkupasjon. I like mange år har FN – både generalforsamlinga og Tryggingrådet – kritisert Israels okkupasjon og folkerettsstridige bygging av busetjingar på palestinsk område. I dag bur det mellom 650 000 og 800 000 ulovlege busetjarar på Vestbredda og i Aust-Jerusalem. Samtidig blir palestinatar pressa ut av heimane sine i Jerusalem.

Menneskeretts- og solidaritetsorganisasjonar har i årevis kritisert norske regjeringar for ikkje å vera tydelege nok overfor dei israelske brota mot folkeretten og menneskerettane. Norske regjeringar har til tider fordømt, men aldri verkeleg sett makt bak krava.

Dei seinare åra har israelsk politikk teke endå fleire steg i feil retning. Palestinske menneskerettsorganisasjonar har blitt terrorstempla, busetjingspolitikken har skote fart, og den humanitære situasjonen i dei palestinske områda blir stadig verre. Hundrevis av barn ned i tolvårsalderen blir arresterte og mishandla i israelske fengsel. I fjor konkluderte difor FNs spesialrapportør for menneskerettssituasjonen i dei okkuperte palestinske områda med at Israels okkupasjon er apartheid. Store internasjonale menneskerettsorganisasjonar som Human Rights Watch og Amnesty International og den israelske menneskerettsorganisasjonen B'Tselem har gjort det same. Israels apartheid inneber at palestinatar blir undertrykte, diskriminerte og forfølgde på rasistisk grunnlag, basert på sin identitet som palestinatar.

Då me trudde at det neppe kunne bli verre, fekk Israel ei ny høgreekstrem regjering. Rett før nyttår presenterte Benjamin Netanyahu regjeringa av sitt eige parti, Likud, og tre andre endå meir ytterleggåande parti. Regjeringa har no legalisert ei rekkje busetjingar som strir mot Israels egne lover, og lover å annektera okkupert land. 2023 ser ut til bli endå blodigare enn 2022, med 14 drepne israelarar og 80 drepne palestinatar så langt. Fleire av dei er barn. Regjeringa prøver dessutan å knebla høgsterett, som fleire gonger har vore ei modererande kraft mot dei israelske overgrepa mot palestinatar.

Det er på tide å tilpassa norsk Israel–Palestina-politikk til den faktiske situasjonen.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:23:21]: Jeg ønsker en diskusjon om norsk Midtøsten-politikk velkommen. Det er en realitet at vi på mange måter er lenge unna en tostatsløsning nå enn noen gang siden Oslo-avtalen ble signert. Det skyldes ikke minst Israels bosettingspolitikk og manglende vilje til fredsforhandlinger.

Situasjonen på bakken er alvorlig. Det koker nå på Vestbredden, og mange sivile er drept. Stengingsregimet i Gaza fortsetter. Israel fortsetter med sin folkerettsstridige bosettingspolitikk på okkupert land. Det har heller ikke vært reelle fredsforhandlinger på mange år. Mange unge palestinere har rett og slett mistet håpet om selvbestemmelse. I Israel er fredsbevegelsen en skygge av hva den en gang var, og ytterliggående grupper på begge sider har fått økt oppslutning.

Jeg er nå veldig dypt bekymret for at situasjonen kan eskalere videre og komme helt ut av kontroll. Så langt i år er minst 80 palestinere og 14 israelere drept. Denne volden må stanses. Tostatsløsningen er under sterkt press, men jeg mener fortsatt det er den beste muligheten for varig fred. Det er det også bred enighet om internasjonalt.

Israelske kollektive straffetiltak mot palestinere er helt uakseptable. Jeg tar også sterkt avstand fra handlinger som utfordrer status quo på den hellige høyden i Jerusalem og ethvert forsøk på de facto å annektere Vestbredden. Vi følger nå nøye de pågående rettsreformene i Israel. Dersom disse vedtas, vil det kunne påvirke Israels framtid som en liberal og demokratisk rettsstat. Svekkelse av rettsstaten vil også kunne få følger for de mange palestinere som lever i områder som Israel kontrollerer.

Norge har også et tydelig kritisk blikk mot det palestinske lederskapet. Vi har gjentatt vår bekymring for manglende valg og behov for reformer. Samtidig vil jeg understreke at denne konflikten ikke har to likeverdige parter. Israel er okkupant og er en sterk militærmakt. Regjeringa har økt støtten til UNRWA det siste året, for at de skal kunne fortsette å levere helt grunnleggende tjenester til de mange palestinere som lever i en håpløs og desperat situasjon. Vi bidrar også med mye støtte til det palestinske folk.

Regjeringa besluttet i fjor at det skal gis tydelig informasjon om næringsmidler fra okkuperte områder av Israel. De skal merkes. Det skal framgå av etiketten at et produkt stammer fra en israelsk bosetting. Vi gjorde dette fordi vi mener det er viktig å synliggjøre hvilke varer og tjenester som er produsert på okkupert område, og det mener vi er i tråd med folkeretten.

Vi må erkjenne at det internasjonale samfunnet ikke har vært i stand til å forhindre en forverring av situasjonen. Jeg mener vi også må ha et kritisk blikk på vår egen og det internasjonale samfunns rolle.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:27:16]: Ord er viktige. Det er forskjell på å fordøma og å vera bekymra. Det er viktig å bruka ærlege ord om det som skjer, som at det er ein okkupasjon med ein okkupant og ein okkupert. I den forstand er eg fornøgd med innlegget til utanriksministeren i stad.

Samtidig er det ikkje alltid nok å bruka dei rette orda. Nokre gonger må ein òg gå frå ord til handling. Eit utgangspunkt kan vera den omfattande bruken av arrestasjon og tortur av palestinske barn i israelske fengsel. Over 500 palestinske barn blir kvart år pågripne og fengsla av israelske soldatar. Mange av dei blir mishandla bak murane. Det skjer grove brot på menneskerettar og rettane til barn i israelske fengsel. Det skjer altså samtidig som Israel har slutta seg til Barnekonvensjonen.

Sonen til Rania Elias og Suhail Khoury, Shadi Khoury, er eit av dei mange palestinske barna som har blitt utsette for dette. Han var 15 år då han i fjor blei arrestert, mishandla på det grovaste i heimen sin og sett i fengsel. Så eit utgangspunkt for å gå frå ord til handling kan vera å ta tak i denne omfattande og systematiske bruken av arrestasjon og mishandling av palestinske barn. Kva kan ein faktisk gjera for å pressa Israel til å oppfylle forpliktingane dei har etter Barnekonvensjonen?

SV har fleire forslag til korleis ein kan gå frå ord til handling. Eg skal berre trekkja fram nokre av dei. Kva med å anerkjenne Palestina som sjølvstendig stat? Det vil i så fall vera heilt i tråd med eit ønske om ei tostatsløsning, som utanriksministeren understrekar at regjeringa framleis er for. Ei tostatsløsning føreset jo at ein har to statar.

Ein kan òg forby og ikkje berre merkja varer frå dei ulovlege busettingane. Og – det kanskje enklaste av alt – ein kan la vera å finansiera okkupasjonen til Israel. Oljefondet investerer i dag 14 mrd. kr i selskap som er knytte til aktivitet på okkupert palestinsk land. Det går an å la vera å halda fram med det.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:30:34]: Det var mange spørsmål, og for å ta det punkt for punkt: Vi vil ta opp det som gjelder palestinske barn i fengsel, vi vil ta det opp i Menneskerettighetsrådet i mai. Det er i den sammenhengen vi tar opp disse spørsmålene. Og det er ikke slik når jeg sier «dypt bekymret», at jeg ikke mener okkupasjon. Dypt bekymret er viktige ord å bruke i denne sammenheng. Jeg mener at vi har skjerpet kritikken vår overfor Israel. Vi har fordømt beslutningen om å legalisere utposter og også bosettingsutvidelser på Vestbredden.

Når det gjelder spørsmålene som var oppe om oljefondet, vil jeg veldig sterkt understreke at det er spørsmål som de tar seg av på egen hånd. Jeg ønsker ikke at vi skal gå inn med direkte styring på noen som helst måte.

Der må beslutninger tas uavhengig. Jeg kommer heller ikke til å forsøke å påvirke dem i noen som helst retning, det må de gjøre helt på egen hånd.

Når det gjelder anerkjennelse: Det er en kjent norsk politikk på dette området, vi anerkjenner stater. Når det gjelder de palestinske områdene, er det ikke klart hva denne staten egentlig innebærer. Jeg mener at vårt viktigste bidrag til etablering av en levedyktig palestinsk stat er å fortsette arbeidet med partene om institusjonsbygging, og også samtidig oppfordre det palestinske lederskapet til å styrke legitimiteten ved å gjennomføre valg. Det tror jeg vil være veldig viktig også som en del av arbeidet mot en tostatsløsning – at det gjennomføres reformer.

Jeg mener at norsk anerkjennelse bør være avhengig av når vi mener at det kan få størst mulig positiv innflytelse, og at vi eventuelt må gjøre det sammen med andre land. Jeg kan ikke helt se at den svenske anerkjennelsen bidro til å endre situasjonen veldig mye. Det er kanskje demonstrasjonsvedtak én dag, men i realiteten vil det etter min mening være veldig avhengig av at det utestående sluttstatusspørsmålet, som grenser og sikkerhet, er på plass. Hvis ikke blir det mer en politisk markering enn en realitet.

Ane Breivik (V) [12:33:23]: Den urovekkende demokrati- og rettsstatsutviklingen i Israel kan ikke gå upåaktet hen – situasjonen er alarmerende. Det har lenge vært offisiell politikk fra israelsk hold å utvide bosettinger eller annektere deler av Vestbredden og forsterke grepet om religiøs lov over offentlig og privat liv. Undergravningen av rettsvesenet, slik Benjamin Netanyahus sjette regjering av desember 2022 nå forsøker, er et dramatisk trekk i en illiberal og høyre-radikal retning. Nå ser vi at den verste volden på mange år bryter ut i Gaza og på Vestbredden. Spenningen stiger, og likevel gjør det internasjonale samfunnet – opptatt av andre kriser – lite mer enn å uttrykke bekymring over den økte volden.

Undertegnede besøkte i mai 2022 området Sheikh Jarrah i Øst-Jerusalem, et palestinsk nabolag i nærheten av Gamlebyen. I 1948 ble det i Sheikh Jarrah bygget FN-boliger til palestinere som hadde mistet hjemmet sitt i det som hadde blitt til Israel. I 1967 ble denne delen av byen erobret, og i 1972 fikk de mange familiene her et utkastelsesvarsel for manglende husleie. I 1972 anla flere bosetterorganisasjoner et søksmål mot de palestinske familiene som bodde i Sheikh Jarrah, og disse gruppene med bosettere som for det meste er finansiert av private givere fra USA, har ført en nådeløs og langvarig kamp som i 2002 resulterte i at 43 palestinere ble fordrevet. Palestinske familier blir fortsatt tvunget ut av sine hjem i Sheikh Jarrah den dag i dag.

I møte med autoritære krefter må vi holde fast ved institusjonene som garanterer rettsstaten, demokratisk styresett og oppfyllelsen av grunnleggende menneskerettigheter. Handlingene og initiativene til Benjamin Netanyahus regjering siden tiltredelsen er dypt urovekkende og må motarbeides sterkt. Venstre ber om at vi bruker våre diplomatiske kanaler og internasjonale fora der det er mulig. For er det noe det siste året har vist oss, er det viktigheten av å ta til motmæle mot tyranni og mot demokratiets forvitring – enten det skjer innenfra eller utenfra, er angrepet mot ett demokrati et angrep mot alle, og det å ikke gjøre noe er å velge side.

Åsmund Aukrust (A) [12:36:31]: Takk til Ingrid Fiskaa for at hun tar opp et viktig spørsmål. Jeg vil også si takk til utenriksministeren for det jeg synes var et veldig klart og godt svar. Jeg synes det er bra at vi diskuterer vårt engasjement i Midtøsten mer, både her i denne salen og i andre fora.

Norge har et helt spesielt forhold til denne regionen og har drevet med solidaritetsarbeid både i Israel og i Palestina helt siden annen verdenskrig. Det var nordmenn som reiste til kibbutzene og bygde opp Israel etter krigen. Det er mange nordmenn som har drevet solidaritetsarbeid på begge sider, og det var nordmenn som reiste til UNIFIL-styrken i Libanon og kom hjem og rapporterte om hvordan okkupasjonen faktisk så ut, og på den måten var med på å endre norsk Midtøsten-politikk. Ikke minst har Norge også gjennom veldig mange av våre diplomater og gjennom forskere og sivilsamfunn drevet freds- og forsoningsarbeid.

I år er det 30 år siden Oslo-avtalen ble signert, men optimismen fra den tiden er helt borte, og i dag er vi vel lenger unna en tostatsløsning enn noen gang. Derfor er det veldig bra om vi kan ha en åpen debatt om: Hva gjør verden og Norge hvis håpet om en tostatsløsning sviner hen? Det vil være en helt ny situasjon, og jeg tror ingen i denne salen egentlig har helt klare svar på hvor vi er da. Derfor er det viktig at vi diskuterer det. Vi er ikke der ennå, men den tiden kan komme fortere enn vi aner.

Jeg vil også takke utenriksministeren for at hun og regjeringen ikke glemmer palestinernes sak. I en verden hvor det er så mange steder som står i brann, er det lett at den konflikten som har vært der i så mange tiår, kan forsvinne fra agendaen.

Da Norge hadde formannskapet i Sikkerhetsrådet akkurat for et år siden, brukte utenriksministeren sitt formannskap på å ta opp Israel–Palestina-konflikten – som noe av det hun gjorde mens hun var Sikkerhetsrådets leder.

Det har skjedd en skjerping under denne regjeringen. Under den forrige regjeringen var Israel det eneste landet som fikk positiv omtale i regjeringserklæringen.

Denne regjeringen har valgt en annen holdning og en annen linje. Det har vært en veldig klart skjerpet språkbruk. Det har vært økt støtte til palestinske myndigheter og til UNRWA, og det har vært, som utenriksministeren nevnte, merking av varer fra okkupert palestinsk jord.

Den helt nye situasjonen er at vi har fått en regjering i Israel som har ført til en veldig mye mer dramatisk forverret situasjon. Vi får veldig mange flere bosettinger. Komiteen besøkte selv palestinere i Øst-Jerusalem som står i fare for å bli kastet ut av husene sine. I møte med disse menneskene er det heller ikke vanskelig å forstå hvordan ekstremisme får grobunn, når man ser hva slags overgrep de blir utsatt for. Vi ser at det har blitt mer vold, også fra myndighetene, og at det har vært en drapsrekord så langt i år. Senest nå i helgen var det flere som ble drept i Nablus.

Jeg mener at vi skal følge veldig nøye med på hva som skjer i Israel. Denne helgen var den tiende helgen på rad i Israel med rekordstore demonstrasjoner. Hundretusener av mennesker har tatt til gatene mot Netanyahu-s regtsreformer. Vi bør merke oss hva slags ord som faktisk brukes.

Jeg hørte en appell fra tidligere statsminister Ehud Barak. Han var ikke noen softis på noen måte, men han uttalte: Dette er den verste krisen siden staten Israel ble opprettet. Hvis disse diktaturlovene blir satt ut i livet, har vi ikke noe annet valg enn å ta i bruk ikke-voldelig sivil ulydighet.

Den tidligere Mossad-sjefen, Danny Yatom, sa at det må være legitimt å nekte å motta ordre dersom landet går fra demokrati til diktatur.

Tidligere statsminister Yair Lapid sa at statsminister Netanyahu nå knuser det israelske demokratiet.

Dette er veldig sterke ord fra israelske ledere. Jeg skulle ønske at også det som tradisjonelt har vært Israel-lobbyen eller Israels venner her hjemme i Norge, kunne ta sterkere avstand fra det vi nå ser skjer, at Israel går i helt feil retning når det gjelder demokratiske standarder.

La meg avslutte med å takke utenriksministeren for klar tale i dag og for den viktige jobben som gjøres med å mobilisere støtte fra andre land. Det er viktig at det internasjonale samfunnet bruker tid på å diskutere hvordan vi nå skal håndtere en helt ny situasjon, og at Norge, med et spesielt forhold, vi kan kanskje si et kjærlighetsforhold, til denne regionen kanskje har et ekstra ansvar for å være blant av dem som drar i gang disse debattene.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:41:53]: Eg er glad for at det var fleire som tok ordet i denne debatten.

Det er nok ein del som har inntrykk av at me i Noreg ikkje har tid til å bry oss om meir enn ein konflikt om gongen, og dei israelske overgrepene mot Palestina har no

fått gå føre seg altfor lenge utan at det internasjonale samfunnet har reagert på tilstrekkeleg vis. Det er difor på høg tid at me òg diskuterer om Noreg må endra sin politikk i møte med dei israelske menneskeretts- og folkerettsbrota.

Sjølv om okkupasjonen er gamal og har fått gå føre seg altfor lenge, er det òg ein ny og sterkt forverra situasjon med den nye regjeringa i Israel. Då er det beklageleg at ikkje regjeringa kan tilpassa og endra sin politikk i møte med den nye situasjonen.

Det eg hørde av utanriksministeren sitt innlegg, var at ein skal fortsetja med det ein allereie gjer. Det er ikkje tilstrekkeleg. Det er, som det blei sagt her, 30 år sidan Oslo-avtalen. Ting har gått eintydig i feil retning sidan den gong, og det er ikkje tilstrekkeleg å halda fast ved gamal politikk. Det trengst resolutt handling. Det trengst at ein set makt bak krava og går frå ord til handling.

Når det gjeld Russlands folkerettsbrot, har me sett resolutt handling, og SV stiller seg fullt og heilt bak både sanksjonar og andre tøffe verkemiddel i møte med Russlands folkerettsbrot. Israel har verdsrekord i å ikkje retta seg etter FN-resolusjonar om brot på folkeretten, og då er det på tide å gjera noko anna enn det me har gjort i tiår etter tiår. Det er på tide å gå frå ord til handling. Det internasjonale samfunnet, inkludert Noreg, har late Israel få halda på altfor lenge.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:44:39]:

Jeg takker for en veldig viktig interpellasjonsdebatt, men hvis interpellanten mener at jeg sa at vi skal fortsette som før, kan hun ikke ha hørt veldig godt etter under mitt innlegg. Jeg tror det er en ganske stor forskjell på det vi sier nå, og det som har vært norsk linje, for det har skjedd veldig store endringer på israelsk side, og Israel framstår i dag som et dypt splittet land.

Det har også startet et enormt engasjement i Israel. Det er store demonstrasjoner som nå pågår på den tiende uka, og som får økende oppslutning fra uke til uke. Ett av de lovforslagene som er vedtatt, er å innføre dødsstraff for terrorister. Det har nå Knesset gått med på. Norge tar selvfølgelig avstand fra all bruk av dødsstraff i enhver sammenheng. Dersom de rettsreformene vedtas, vil det kunne påvirke Israels framtid som en liberal og demokratisk rettsstat, og en svekkelse av rettsstaten vil også kunne få følger for de veldig mange palestinere som lever i de områdene som Israel okkuperer.

Jeg deler representantens sterke uro for utviklingen. 2022 var det året med høyest antall drepte palestinere på Vestbredden siden 2005. Også på israelsk side har det vært flere drepte. Denne utviklingen har forverret seg ytterligere nå i 2023, og det er helt uakseptabelt. Jeg er ekstremt bekymret for at dette skal eskalere, og for at de

som tror på en fredelig løsning på palestinsk side, og den unge generasjonen som ikke har deltatt i valg, ikke tror på at det er gjennom forhandlinger og deltakelse i demokratiet de kan påvirke sin egen framtid.

I mai vil FNs menneskerettighetsråd behandle den politiske landhøringen av Israel. Da vil selvfølgelig situasjonen for palestinske barn bli tatt opp, og vi kan også da uttrykke bekymring for det vi mener er en gal utvikling.

Sammen med det internasjonale samfunnet har Norge de siste 30 årene støttet byggingen av institusjoner for palestinsk selvstyre og en palestinsk stat. Vi leder også giverlandsgruppa i nært samarbeid med EU og USA. Det er et forum for å bygge opp og støtte opp under en framtidig stat, for dialog mellom partene og også det internasjonale samfunn. Det gjør vi ikke for vår egen skyld. Vi gjør det fordi vi støtter opprettelsen av en palestinsk stat, og fordi israelere og palestinere ber oss om å gjennomføre dette arbeidet.

Denne konflikten kan bare løses politisk, og jeg tror det er viktig at det internasjonale samfunn kommer sammen for å se på hvordan vi kan legge grunnlaget for en fredelig løsning av konflikten. Det jobber vi også med fra norsk side, og jeg tar med meg alle de spørsmålene og momentene som har kommet fram under diskusjonen i dag.

Presidenten [12:47:44]: Debatten i sak nr. 2 er omme.

Sak nr. 3 [12:47:46]

Interpellasjon fra representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren:

«Det er enighet om at Norge skal bidra til utvikling i verden gjennom bistand, kunnskapsoverføring og samarbeid med næringslivet. Men bredden i 2030-agendaen gjør at stadig mer av utviklingspolitikken handler om grenseoverskridende problemstillinger og såkalte globale fellesgoder som er til det beste for både utviklingsland og utviklede land. Det kan handle om klima, rene hav, pandemiberedskap og digitalisering.

Hvilken rolle bør Norge spille for å fremme globale fellesgoder, og hva gjør Norge for at slik bistand skal ODA-godkjennes?»

Ingjerd Schou (H) [12:48:41]: Det er, bare for å gjenta, enighet om at Norge skal bidra til utvikling i verden gjennom bistand, kunnskapsoverføring og samarbeid med næringslivet.

Tradisjonelt har vi også en tendens til å se på bistand som et enkeltforhold mellom giverland og mottagerland. Historisk har det også vært god grunn til å betrakte bistand på denne måten.

Det er mye positivt å si om den mer tradisjonelle formen for utviklingshjelp. Rike land som Norge bør bidra til utvikling i andre deler av verden som er dårligere stilt. Men det er grunn til å foreta visse evalueringer av det også.

Den tradisjonelle formen for bistand er også eksemplifisert ved rammene som styrer den. Norsk bistand er basert på regelverket for offisiell utviklingsbistand – offisiell development assistance – gjerne forkortet som ODA. Hva som er ODA-godkjent bistand, vedtas av utviklingskomiteen – Development Assistance Committee – eller DAC. For dem som lurte på hva jeg nå snakker om, kan jeg også si at DAC befinner seg under paraplyen til OECD. Det er mange forkortelser, og av og til kan de kreve forklaring.

Det er viktig at utviklingshjelp er gjenstand for ikke bare internasjonalt rammeverk, men også kontroll. Det gjør det lettere å sammenligne og koordinere utviklingshjelpen. Det gjør det også vanskeligere for giverland å legge egne, opportunistiske motiver til grunn for sin bistand.

Men verden er i endring, og det gjelder også utviklingsland og utfordringene verden står overfor. Det er ikke minst synlig i de svært ambisiøse verdensmålene eller, som det kalles på norsk, bærekraftsmålene i FN, som vi i Norge har forpliktet oss til å følge.

Bredden i bærekraftsmålene gjør at stadig mer av utviklingspolitikken handler om grenseoverskridende problemstillinger og såkalt globale fellesgoder som er til beste for både utviklingsland og utviklede land. Det kan handle om klima, rene hav, pandemiberedskap og digitalisering, bare for å nevne noen. Kort fortalt skiller globale fellesgoder seg fra andre goder ved at de tilhører fellesskapet. Globale fellesgoder lar seg ikke redusere til det enkle bistandsformularet om at ett land gir hjelp til et annet land, for alle nyter godt av at globale fellesgoder blir fremmet.

Jeg vil påpeke at globale fellesgoder har likhetstrekk med den såkalte allmenningens tragedie. Dette er en skjematisk framstilling av goder alle ønsker, men som ingen vil betale for. Det er nettopp derfor et oppdatert regelverk for bistand kan være til hjelp. Det vil gjøre det lettere for giverland å bidra, og samtidig få hjelpen kvalifisert som bistand.

Det er derfor jeg har ønsket å stille statsråden dette spørsmålet i denne interpellasjonen: Hvilken rolle bør Norge spille for å fremme globale fellesgoder, og hva gjør Norge for at slik bistand skal ODA-godkjennes? Jeg vil også utfordre statsråden på om ikke nettopp globale fellesgoder kan danne grunnlag for en utviklingspolitisk redegjørelse her i stortingssalen, for å sikre større bredde og nødvendige endringer i utviklingspolitikken.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [12:53:03]: Dette er en viktig og veldig godt timet debatt som jeg vil rose representanten for å løfte.

Regjeringen har store ambisjoner i utviklingspolitikken, og også i dyrtid gjelder det at bidrag til en bedre verden også er bidrag til et bedre Norge, et Norge som står rustet for all slags vær og vind. Derfor er dette et viktig spørsmål å reise.

Tilgjengelig tilgang til globale fellesgoder, det være seg frisk luft, rene hav, pandemiforebygging og levelig klima, er avgjørende for å nå bærekraftsmålene. Disse utfordringene bryter nettopp med det tradisjonelle bildet av skillelinjer mellom rike land og utviklingsland, og mellom nasjonale og globale interesser.

Skal vi ha noen utsikter til å nå våre mål i disse kastevindene vi opplever nå, må vi styrke innsatsen på samtlige felt og øke investeringene fra både nye og gamle finansieringskilder. FNs generalsekretær har tatt opp denne problematikken i en egen rapport kalt Vår felles dagsorden, eller «Our Common Agenda».

Norge har hatt en langvarig politisk linje, med bred oppslutning i denne sal, om at 1 pst. av nasjonalinntekten skal bevilges til offisielt godkjent bistand, såkalt ODA. For at et tiltak skal regnes som slik bistand, må det ha som mål å fremme økonomisk utvikling og velferd i land som er klassifisert som et lav- eller mellominntektsland.

Bidrag til globale fellesgoder kan unntaksvis føres som offisiell bistand dersom hovedformålet er i tråd med denne definisjonen. Ett eksempel er støtte til fornybar energi i utviklingsland, som både bidrar til økonomisk utvikling og velferd og samtidig reduserer globale klimagassutslipp – til beste for oss alle.

Trenden i OECDs analyser viser at en økende andel av bistand finansierer globale fellesgoder. Det er utfordrende når en begrenset ramme skal dekke flere og flere mål.

Klimaendringene er en trussel mot økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft og bidrar til mer sult og fattigdom. Likevel kan finansiering av tiltak som har utslippskutt som hovedmålsetting innenfor den offisielle bistandsrammen, gå på bekostning av direkte fattigdomsbekjempende tiltak. Det kan derfor være gode grunner til å dekke denne type tiltak utenfor ODA-rammen, men innenfor et system hvor tiltakene kommer utviklingsland til gode.

Norge vil fortsatt arbeide for, og følge, regelverket som medlemslandene er blitt enige om, i vår rapportering til OECD. Jeg mener det tjener verken våre eller utviklingslands interesser at Norge skal jobbe alene for å utvide grensene for at globale fellesgoder skal kunne godkjennes som offisiell bistand.

Jeg tror ikke løsningen finnes her, men snarere i å finne flere virkemidler enn bistand – eller ODA, som det heter. Vi må snu hver en stein for å finne flere verktøy og utvikle nye modeller, ikke minst for finansiering. Vi må øke de private investeringene og investere mer i klima, energi og lokale verdikjeder.

Dagens verktøy er ikke lenger tilstrekkelig for både å løse utfordringene med de globale fellesgodene og å bekjempe fattigdom. Norge går derfor i forkant i denne diskusjonen og har nedsatt en ekspertgruppe som skal gi råd om hvordan vi kan bidra til at utviklingsland når bærekraftsmålene, og om hvordan Norge kan bidra i den internasjonale samtalen om dette.

Ekspertgruppen skal se på hvordan det kan sikres tilstrekkelig finansiering både til økonomisk utvikling og velferd i u-land og til globale fellesgoder. De skal også gi oss råd om begrensede unntak fra det såkalte ODA-regelverket i det norske bistandsbudsjettet. Ekspertene skal avgi rapport i mai, og for regjeringen vil rådene være nyttige innspill til arbeidet med de årlige budsjettene og den langsiktige politikkutviklingen.

Vi vil fortsette å jobbe for å nå bærekraftsmålene og bekjempe fattigdom, og samtidig fremme globale fellesgoder i internasjonale fora.

Ingjerd Schou (H) [12:58:26]: Jeg vil få takke statsråd Tvinneheim for et fyldig svar. Det er positivt at man ser på dagens regelverk, at statsråden understreker at dagens regelverk ikke nødvendigvis løser de utfordringene vi står foran nå, og at man søker råd ved hjelp av en ekspertgruppe. Det har jeg lyst til å honorere.

Men jeg vil følge opp dette med å vise hvordan spørsmålet har stor relevans for arbeidet Norge skal bidra med framover. Ukraina-pakken eller Nansen-programmet, som vi har debattert i salen tidligere i dag, er et av de viktige områdene. Som det framkom i den debatten, slutter et nærmest samlet storting seg til en svært ambisiøs og mangeårig støtte til Ukraina. Det er vanskelig å overdrive betydningen av Ukraina-pakken. Det handler til syvende og sist om å opprettholde varig fred i Europa, og våre ukrainske venner befinner seg i kryssilden som truer hele Europas sikkerhet. Norge skal bidra med støtte, så Ukraina kan forsvare seg, og til gjenoppbygging av Ukraina når krigen er slutt. Den pakken vi vedtar, inneholder betydelig humanitær støtte over flere år. Den humanitære bistanden skal bidra til at mennesker i nød som følge av krigen i Ukraina, får tilgang til nødvendig beskyttelse. Den skal gå over flere år og være fleksibel for å kunne møte skiftende behov i Ukraina.

Ukraina er definert som et utviklingsland, med god grunn, men nok en gang møter vi problematikken med ODA-godkjennelse. Det er tenkelig at vi ikke vil kunne få all utviklingshjelp til Ukraina ODA-godkjent. Jeg mener

fortsatt at Norge skal gi hjelpen, uavhengig av slik godkjennelse, og for Høyre er ikke det mye diskuterte 1-prosentmålet for norsk bistand viktig. Likevel vil vi kunne havne i en situasjon hvor det blir politisering av et spørsmål det egentlig hersker enighet om, nemlig langsiktig utviklingshjelp til Ukraina. Jeg vil derfor spørre statsråden – og håper hun vil berøre følgende spørsmål i sitt neste innlegg: Er ikke nettopp behandlingen av Ukraina-pakken en anledning til å intensivere arbeidet med å bidra til endringer i ODA-regelverket?

Morten Wold hadde her gjeninntatt president-plassen.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [13:01:30]: Statistikken viser at ODA-godkjent bistand langt ifra er den eneste og heller ikke den viktigste kilden til økonomisk vekst og redusert fattigdom. Like ofte er det nettopp de globale fellesgodene som sørger for gode betingelser for bærekraftig vekst. Som representanten også påpeker, viser det at skal vi lykkes med å nå bærekraftsmålene, er det på høy tid at vi tar til oss det i arbeidet vårt.

Når det gjelder utviklingssamarbeid, har Norge tradisjonelt vært en forsvaret av en streng tolkning av ODA-definisjonen, og vi har høy kredibilitet med vårt høye ODA-nivå på 1 pst. av BNI. Dette har stilt oss i en særklasse internasjonalt. Det har vært viktig for Norges renomme.

Jeg mener Norge fortsatt skal arbeide for lojalt å følge regelverket som DACs medlemsland har blitt enige om, i rapporteringen vår til OECD. Samtidig kreves det flere virkemidler og finansieringsmodeller enn ODA for å bidra til at land når bærekraftsmålene. Norge har og ønsker å innta en aktiv rolle i de internasjonale foraene der diskusjonen om finansiering av bærekraftsmålene, inkludert globale fellesgoder, pågår. Dette blir en viktig debatt på en rekke arenaer internasjonalt i månedene som kommer, og de neste par årene.

Når jeg sier at det er viktig å unngå alenegang, handler det om at vi er et lite land, og det tjener oss å samarbeide med andre. Vi ønsker heller ikke at andre land skal begynne å vandre på egen hånd når det gjelder innramming av ODA. Samtidig tror jeg vi alle ser behovet for en grundig debatt og revisjon av den internasjonale arkitekturen for finansiering av utvikling.

Til representantens konkrete spørsmål vil jeg si meg helt enig. Det vil være behov for en fleksibel innretning av finansieringen til Ukraina i årene som kommer. Hva som ODA-godkjennes eller ikke, er noe vi ofte vil få fasiten på i retrospekt, og det skal ikke være førende for hvilke behov Norge kan finansiere.

La meg takke for en veldig god og konstruktiv debatt. Som nevnt er dette en agenda som kommer til å

være veldig sentral i internasjonale fora i månedene som kommer, og jeg ser fram til en utveksling med Stortinget for å definere de norske posisjonene på dette området i tiden som kommer.

Ingjerd Schou (H) [13:04:46]: Takk nok en gang til statsråd Tvinneheim. Denne interpellasjonen viser en problematikk. Norge bruker mer enn 40 mrd. kr – jeg har ikke helt det rette tallet i hodet akkurat nå, men det er, som vi sier i Østfold, ille mye penger som går til viktige områder, til utviklingsland. For å bredde dette ytterligere utfordrer jeg statsråden til både å svare på og også tenke grundig gjennom om vi ikke skulle hatt en utviklingspolitisk redegjørelse. Det vil gi anledning for både Stortinget, vi som er opptatt av dette temaet, og også regjeringen, ved statsråden, til å bredde ut hele det utviklingspolitiske arbeidet, herunder også å ta opp det som går på ODA-midler, og hva som ikke kvalifiserer for disse såkalte ODA-midlene.

Det er stadig mer av utviklingspolitikken som handler om grenseoverskridende problemstillinger som vi alle er berørt av, og som alle er interessert i å gjøre noe med, som klima, rent hav, pandemiberedskap, digitalisering osv., men som ingen egentlig er så veldig opptatt av å finansiere. Alle land og alle folk trenger at luften er god og at vannet er rent, både fordi vi drikker det, og fordi vi også dyrker av det, og alle er berørt av hav. Alle er også etter hvert svært opptatt av det som går på energitilgang, og ikke minst det som går på digitalisering. Dette er områder som ligger til dels utenfor det som er ODA-definert.

Behandlingen i Stortinget – og også ellers – viser at det norske folk er et folk med giverglede, men forutsetningen er at vi har transparens, at det går til det vi med sikkerhet vet kan gi resultater, og som også er rettet inn mot det hovedformålet vi har skissert. Det er bra at Norge følger regelverket. Som statsråden sier, skal vi ikke gå alene, men det går an å gå foran. Det går an å være pådriver, og det går an å få med seg flere i nettopp å se på det regelverket som ligger der, som det såkalt ODA-godkjente. Det begrenser den muligheten vi har til å bredde de temaene som alle er berørt av, som hjelper bonden, som hjelper alle dem i utviklingsland som trenger energi osv., og som skal være med og bygge opp sine egne land.

Dette er også god utviklingspolitikk, og sånn sett tror jeg det er på høy tid at vi får en bredere debatt, at vi ikke smalner inn for mye til det ODA-definerte, men også utvider det som er kriteriene for bistand og utvikling.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [13:08:01]: Igjen vil jeg takke representanten for veldig gode perspektiver, som jeg i all hovedsak deler både in-

tensjonen bak og tankene rundt, samtidig som vi skal være oppmerksomme på at det er noen dilemmaer her som vi må diskutere underveis.

Som representanten påpeker, er det norske bistandsbudsjettet raust. Det er vi stolte av. Det er «ille mye penger», men det er ikke nok til å løse alle utfordringene, og utfordringene globalt øker. Et av dilemmaene jeg peker på, er at en redefinisjon av dette feltet ikke bør gå på bekostning av de aller fattigste, som tradisjonelt har vært hovedmottakere av den ODA-godkjente bistanden, som skal stiles mot fattigdomsbekjempelse. Klimadebatten er et godt eksempel på det. Klimafinansiering og bistand til å redusere globale klimautslipp er utvilsomt i både Norges og utviklingslands interesse, men lite av disse pengene vil nå de fattigste landene, ganske enkelt fordi de ikke står for så veldig mange av disse utslippene. Derfor er det noen dilemmaer med tanke på hvem som vil ende opp som mottakere, som gjør at vi må ha tungen rett i munnen. Samtidig deler jeg intensjonen til representanten.

På vegne av regjeringen vil jeg på et hvilket som helst tidspunkt veldig gjerne møte i denne sal både for å redegjøre og for å diskutere denne og andre problemstillinger knyttet til bistand, og jeg går gjerne i videre dialog med Stortinget for å finne gode anledninger til det. I mellomtiden håper jeg ekspertgruppen som skal levere sine konklusjoner i starten av mai, vil vekke interesse og debatt både i denne sal og i offentligheten for øvrig. For som representanten påpeker: Det er «ille mye penger» på bistandsbudsjettet, og det fortjener gode debatter og offentlighet for å sikre framtidig legitimitet hos norske skattebetalere.

Presidenten [13:10:49]: Sak nr. 3 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [13:10:53]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om en tillitsreform i Arbeidstilsynet (Innst. 196 S (2022–2023), jf. Dokument 8:70 S (2022–2023))

Presidenten [13:11:13]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mímir Kristjánsson (R) [13:11:48] (ordfører for saken): Tusen takk til komiteen for et svært godt samarbeid i denne saken. Bakgrunnen er et forslag fra representantene fra Sosialistisk Venstreparti om en tillitsreform i Arbeidstilsynet – Representantforslag 70 S for 2022–2023. Det handler om en gjennomgang av hjemlene for tilsyn, informasjonstilgang og sanksjonsmuligheter for tilsynet, og om en opptrappingsplan for å øke antallet inspektørstillinger.

Komiteen viser til at arbeids- og inkluderingsministeren i sitt svarbrev til komiteen av 17. januar 2023 skriver: «Tillitsreformen er ett av regjeringens viktigste prosjekter». Videre skriver statsråden at Arbeidstilsynets rapportering av resultater og måloppnåelse er et viktig grunnlag for læring og forbedring, men at hun er enig i at uhensiktsmessig rapportering må unngås, og at departementet derfor er «opptatt av å ha balanse mellom ulike rapporteringskrav og behov for tilstrekkelig informasjon om Arbeidstilsynets innsats».

Det er en samlet komité som er enige om at Arbeidstilsynet er svært viktig for å sette ut i livet de målene vi setter oss for arbeidslivspolitikken. I denne salen vedtar vi hele tiden en lang rekke forslag om å skjerpe reglene for arbeidslivet, men uten at Arbeidstilsynet har verktøy, mulighet og redskap til å følge dem opp, blir det bare slag i løse luften. Det er bakgrunnen for denne diskusjonen. Det er tverrpolitisk enighet i komiteen om at Arbeidstilsynet må tilføres flere verktøy, flere midler og styrkes betydelig for å kunne oppnå de målene man vil nå.

Det er lagt fram en rekke forslag i dette arbeidet som det er uenigheter om, men jeg vil trekke fram at det er mange ting vi er enige om, og som vi har lyktes i å samle en tverrpolitisk komité bak. Vi ser med stor glede fram til behandlingen av denne saken, og vi tror at det vil legge grunnlaget for en videre behandling og opptrapping av Arbeidstilsynets mandat, som vi tror vi alle sammen er enige om å ville få til.

Presidenten [13:14:10]: Skal representanten ta opp de forslagene Rødt er en del av?

Mímir Kristjánsson (R) [13:14:12]: Ja, det stemmer.

Presidenten [13:14:15]: Da har representanten Mímir Kristjánsson tatt opp de forslagene han refererte til.

Runar Sjøstad (A) [13:14:24]: Hurdalsplattformen slår fast at en tillitsreform i offentlig sektor er et av regjeringens viktigste prosjekt. Tillitsreformen er ment å gi ansatte tid og tillit til å gi brukerne bedre tjenester, og den skal utformes i tett samspill med brukerorganisasjoner, tillitsvalgte og ledelsen i alle store offentlige virksomheter. Reformen skal resultere i at offentlig an-

satte blir gitt tillit til at de vil utøve sitt virke på best mulig måte, gitt de overordnede målene i virksomheten. Samtidig skal målene i offentlig sektor være få, tydelige og relevante.

Tillitsreformen i offentlig sektor skal gi tilliten, tiden og makten tilbake til dem som utgjør førstelinjen og ryggraden i velferdsstaten, som f.eks. lærere, sykepleiere, politibetjenter og fastleger.

Samtidig er det viktig at Arbeidstilsynet og andre som kontrollerer arbeidslivet, har nødvendige hjemler som er effektive med tanke på de metodene som de kriminelle benytter seg av for å unngå å bli avslørt og straffet. Tverretattlig samarbeid er viktig for å bygge felles kunnskap som grunnlag for å prioritere innsatsen, for å avdekke kriminelle aktører og nettverk, for å gjennomføre kontroller og aksjoner og for å kunne følge opp virksomheter og aktører med et bredt sett av virkemidler og sanksjoner. Tilstrekkelig med muligheter til å dele informasjon er en forutsetning for et godt tverretattlig samarbeid.

Derfor står Arbeiderpartiet bak komiteens forslag om at «Stortinget ber regjeringen utrede forslag om en hjemmel for å ta beslutning i relevante dokumenter som firmaer ikke vil vise frem under Arbeidstilsynets kontroll», samt «utrede forslag som sikrer Arbeidstilsynet adgang til å hente informasjon fra flere aktører, en såkalt tredjepart, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte», og at «Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere Arbeidstilsynets hjemler for tilsyn, informasjonstilgang og sanksjonsmuligheter etter arbeidsmiljøloven».

Aleksander Stokkebo (H) [13:16:51]: Arbeidslivskriminalitet undergraver arbeidstakernes rettigheter, svekker de seriøse bedriftenes konkurransekraft og bryter ned grunnmuren i velferdssamfunnet. Jobben med å sklitakle de useriøse ut av norsk arbeidsliv må derfor fortsette med uforminsket styrke, fordi et seriøst arbeidsliv er en forutsetning for trygge jobber, lønnsomme bedrifter og finansieringen av vår felles velferd.

Høyre er beredt til å jobbe med alle partier i Stortinget for å få det til, for å finne sammen, slik flertallet også gjør i denne saken.

Det er bra at vi nå får en overordnet gjennomgang av Arbeidstilsynets verktøykasse, sånn at de får oppdaterte hjemler for tilsyn, informasjonsdeling og -bruk og sanksjoner, for det trengs. Noen av behovene vet vi samtidig allerede om fra før. Det er viktig at vi ikke lar gjennomgangen forsinke handlekraften der vi vet det er behov. Vi vet f.eks. allerede at Arbeidstilsynet må få ilegge mer kraftfulle sanksjoner, og sammen har vi fått gjennomslag for at gebyrtaket skal heves. Det er det på tide at regjeringen iverksetter og ikke utsetter.

Så er det viktig at Arbeidstilsynets slagkraft ikke begrenses av manglende samarbeidsvilje blant de useriøse aktørene. Derfor har vi lyttet til de tillitsvalgte innspill om å få utredet og vurdert hjemler for både dokumentbeslag og tilgang på opplysninger fra tredjeparter på en måte som ivaretar både rettssikkerheten og hensynet til effektive hjemler.

Høyre er veldig opptatt av at vi må styrke Arbeidstilsynet, gi dem mer ressurser til inspektører, jurister og arbeidet med å slå ned på arbeidslivskriminaliteten. I Høyres alternative budsjett satte vi derfor av mer midler enn dagens flertall, slik at Arbeidstilsynet nettopp kan kontrollere flere og sanksjonere mer.

Vi har verdens beste arbeidsliv, men det må vi aldri ta for gitt, og derfor ser Høyre fram til å fortsette jobben for å sklitakle de useriøse ut av norsk arbeidsliv.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:19:46]: Først vil jeg takke SV for forslaget. Så er jeg nok litt mer ydmyk enn representanten fra Høyre, som sier at vi har verdens beste arbeidstilsyn. Jeg vet ikke om at vi har noen referanser på det.

Temaet er tillitsreformen i Arbeidstilsynet, og da er det første spørsmålet: Hva er kjernen i tillitsreformen? Jo, det er å gjøre møtet mellom inspektører i Arbeidstilsynet og bedriftsledere bedre. Det er veldig viktig å ha fokus på: Hva er kjernen i tillitsreformarbeidet? Det er møtet mellom pasient og behandler. Det er møtet mellom inspektør og den virksomheten som blir kontrollert. Det er møtet mellom lærer og elev. Det er kjernen i tillitsreformen, etter Senterpartiets vurdering, og det møtet skal være så effektivt og så godt som mulig, og alle ressurser skal understøtte det formålet.

Dette ble grundig drøftet i forbindelse med kontrollkomiteens innstilling etter 22. juli-tragedien, hvor statsminister Stoltenberg den gangen sa at en måtte gå igjennom organisasjon, kultur og ledelse. Den gangen var det en flertallsmerknad i Innst. 210 S for 2012–2013 på side 34, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som definerte kjernen i denne tillitsreformen.

Kjernen i tillitsreformen må være at den som er inspektør, får økt innflytelse, får økt ansvar, tenker sjøl og tar ansvar innenfor rammer gitt av overordnet myndighet, og hvor det skjer en kontinuerlig tilpasning og forbedring, sånn at det tilsynet og Arbeidstilsynet som helhet blir bedre. Det trengs da kompetente fagfolk. Ja, det trengs nok fagfolk, og det trengs moderne redskaper for de fagfolkene som skal gjøre jobben. Det kreves ikke minst klare lovhjemler, slik at det blir enkelt å påpeke hva som er lov og ulov. Dette er påpekt fra NTL i brev til komiteen, og det NTL, Norsk Tjenestemannslag i LO, skriver, er at det er store svakheter i den nasjonale linjeorganiseringen som Arbeidstilsynet har i dag istedenfor

geografisk organisering, og det har skjedd en mer omfattende kontroll og overvåking knyttet til inspektørenes arbeidsutførelse i det daglige gjennom innføring av virksomhetsstyring i det såkalte Hypergene. Det går vekk ifra det som er kjernen i tillitsreformen, og det håper jeg at statsråden vil merke seg.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [13:23:04]: Norge har et godt arbeidsliv. Det er flere grunner til det, men det er også fordi vi har et godt og seriøst kontrollregime. For Fremskrittspartiet er det viktig å slå ned på kriminalitet – også når det begås i arbeidslivet. Derfor har vi, da vi satt i regjering, styrket Arbeidstilsynet og opprettet flere såkalte a-krimsentre, som er tverrfaglig sammensatt og lokalisert i alle landsdeler. Vi har også nylig vært med på å øke den øvre gebyrgrensen for å styrke sanksjonsmulighetene til Arbeidstilsynet.

For å bekjempe arbeidslivskriminalitet er det viktig å ta i bruk flere virkemidler. Det er også viktig at Arbeidstilsynet har hjemmel til å ta beslag i relevante dokumenter, og at de har mulighet til å hente inn informasjon fra flere aktører. Det er noe Arbeidstilsynet selv har ønsket seg, og nå ber vi regjeringen utrede forslag som sikrer det. Det betyr at Arbeidstilsynet forhåpentligvis får de verktøyene de trenger for å utøve sin kontrollvirksomhet på en best mulig måte. Det er en enstemmig komité som støtter det, og det er bra.

I tillegg ønsker Fremskrittspartiet en gjennomgang av bl.a. organiseringen i Arbeidstilsynet. Dessverre får ikke det støtte. Heller ikke vårt forslag om å etablere flere a-krimsentre, som har vært en stor suksess, får støtte. Det er trist, men vi kommer heldigvis et stykke på vei i dag.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [13:24:46]: Representanten Gisle Meininger Saudland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kirsti Bergstø (SV) [13:25:02] (komiteens leder): Jeg vil starte med å takke komiteen for veldig konstruktivt og godt samarbeid i denne saken. Jeg synes det er veldig gledelig at stortingsflertallet i dag kan samle seg om nødvendige verktøy for å styrke Arbeidstilsynet.

Det handler både om å se på muligheten for å ta beslag i dokumenter, om å innhente informasjon fra tredjepart og om hjemler for tilsyn, informasjonstilgang og sanksjonsmuligheter. Alle som har hatt befatning med noen som helst form for praktisk arbeid, vet hvor viktig det er at verktøyet passer til oppgaven. Derfor er det gledelig når flertallet på Stortinget kan samles om nettopp å lange over til de ansatte i Arbeidstilsynet de verktøyene i verktøykassen som de tillitsvalgte har uttrykt at det

er behov for. Det synes jeg er veldig positivt og et viktig skritt i riktig retning.

Så er det forståelig at ikke alle partier i dag kan forplikte seg til en videre opptrappingsplan for nok inspektørstillinger i Arbeidstilsynet. Jeg oppfatter likevel at det er et behov som deles, og som er uttrykt fra de aller fleste partiene her på Stortinget at er viktig at dekkes opp. Det vil jeg bare presisere viktigheten av, særlig etter veldig mange år med kutt i Arbeidstilsynet som en del av ABE-kuttene, den såkalte reformen som handler om å pålegge etatene flate ostehøvelkutt. Så trengs det forpliktende planer for å bygge opp med nok folk i de tjenestene som vi setter vår lit til.

Det å ha nok folk, men også tid og tillit i tjenestene er en sentral del av forslaget vi fremmer i dag. Jeg synes det er gledelig at regjeringen og regjeringspartiene poengterer hvor viktig tillitsreformen er, og hvilken sentral del av arbeidslivssatsingen den er. Jeg ser fram til at nettopp den skal få sitt fulle utspring, også i Arbeidstilsynet. Jeg vil også legge til at det å se på en tillitsreform handler om aktiv involvering. Det handler om å se på mål- og resultatstyring, kunne fjerne det som er unødvendig overstyring, men også ha en utvidet medbestemmelse ned på det enkelte tjenestenivå. For skal tillitsreformen være noe som faktisk preger tjenestene våre, må de ansatte oppleve en større grad av faglig frihet og en større grad av tillit og medbestemmelse på arbeidsplassen.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:28:19]: Regjeringen har satt tillitsreformen høyt på dagsordenen. Det er viktig at norsk myndighetsutøvelse har tillit i befolkningen – at ansatte i offentlig sektor har tid og tillit til å kunne gi brukerne bedre tjenester.

Arbeidstilsynet har de siste 10–15 årene jobbet med å styrke sine kunnskapsprosesser for å kunne prioritere sitt tilsyn inn mot de områder, bransjer og virksomheter hvor det er størst risiko for regelverksbrudd – enten det gjelder virksomhetenes HMS-arbeid eller useriøsitet, sosial dumping og arbeidslivskrim.

Arbeidstilsynet har jobbet med å sikre kvalitet i egne arbeidsprosesser slik at både risikobildet, metoder og reaksjonsbruk bidrar til at knappe tilsynsressurser i størst mulig grad gir effekter – effekter i form av bedre etterlevelse og bedre forebyggende arbeid i virksomhetene.

Jeg er enig i at tilsynsinspektørenes kunnskap skal være et sentralt element i innretningen av Arbeidstilsynets innsats – og det er den. Tilsynsinspektørene har bred kunnskap om hvor og hvordan innsatsen bør spises lokalt, og det er viktig at denne kunnskapen brukes – og det gjør den.

Det er viktig – jeg tror vi alle er enige om det – at våre etater bygger og vedlikeholder solid kunnskap om hvor

og hvordan innsatsen skal innrettes. Det gjøres best, som hos Arbeidstilsynet, ved å kombinere bred og solid kunnskapsinnhenting om risikoforhold basert på statistikk og fakta med den kunnskap kompetente medarbeidere innehar – i tillegg til et tredje element som denne regjeringen er opptatt av: å sikre gode medbestemmel-sesprosesser i planleggingsarbeidet.

Jeg synes dette er et godt grunnlag for å skape tillit til Arbeidstilsynets innsats – nettopp at de er til stede og synlige der risikoen er størst for at regelverket brytes.

Jeg er også glad for at Stortinget tar til orde for at Arbeidstilsynet må ha tilstrekkelige hjemler for sitt arbeid. Som jeg allerede har opplyst om til Stortinget, vil jeg gjøre en bred gjennomgang av Arbeidstilsynets hjemmelsapparat. I den sammenheng vil jeg både se på de eksisterende hjemlene og vurdere eventuelle nye virkemidler. Gjennomgangen vil inkludere adgang til å gjøre dokumentbeslag og til å innhente informasjon fra flere aktører, slik også arbeids- og sosialkomiteen foreslår.

Presidenten [13:30:59]: Det åpnes for replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [13:31:12]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er det bra at vi nå får en overordnet gjennomgang av Arbeidstilsynets verktøykasse – hjemler for tilsyn, informasjonsdeling og -bruk og sanksjoner. Det trengs. Samtidig vet vi allerede om en del av behovene. Vi vet at man trenger å kunne sette inn sanksjoner tidligere og mer effektivt, altså senke terskelen for det, og vi vet at det er behov for å kunne illegge mer kraftfulle sanksjoner, som Stortinget vedtok, at vi skal heve det øvre gebyrtaket for overtredelsesgebyr.

Mitt spørsmål er rett og slett: Hvordan følger regjeringen nå opp det vedtaket som er gjort i Stortinget om å øke overtredelsesgebyret?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:31:58]: Det er vi i gang med å utrede, så det er vi på trappen med og holder på med. I tillegg har jeg varslet at vi gjør en mer helhetlig gjennomgang for å se på både eksisterende virkemidler og også eventuelt nye virkemidler.

Jeg mener det er helt avgjørende at Arbeidstilsynet har de hjemlene de trenger, men det er også viktig, synes jeg, at de har midler, mulighet og ikke minst sterke styringssignaler om at tilsyn og kontroll skal prioriteres, og at det skal følges opp med sterkere sanksjoner enn tidligere. Det har vi gjort gjennom tildelingsbrevene de siste to årene.

Aleksander Stokkebo (H) [13:32:53]: Det er veldig gledelige og gode signaler fra statsråden, at en jobber med dette. Så oppfølgingsspørsmålet blir om statsråd-

en kan forsikre om at arbeidet med å heve gebyrtaket ikke blir forsinket av denne større gjennomgangen som en skal gjøre, og når vi kan vente oss resultater av hevet gebyrtak.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:33:17]: Vi er godt i gang med arbeidet, så det ene utelukker ikke det andre i dette. Som jeg også sa da Stortinget behandlet den saken, gikk vi da umiddelbart i gang med det arbeidet.

Kirsti Bergstø (SV) [13:33:46]: Jeg har lyst til å takke statsråden for å være så tydelig på tillitsreformen og viktigheten av den. I svarbrevet som statsråden har gitt komiteen i vår behandling av denne saken, vises det også til opplysninger fra Arbeidstilsynet om hva slags involvering og arbeid som foregår i etaten. Statsrådens innlegg ga meg også lyst til å høre mer om hvordan statsråden uttrykker behovet for en tillitsreform og styring av den gjennom de styringssignalene som regjeringen har opp mot Arbeidstilsynet.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:34:32]: Jeg tenker at det er helt vesentlig for måloppnåelsen til Arbeidstilsynet at de retter sin innsats mot både bransjer og virksomheter der risikoen er størst for at det skjer regelverksbrudd, enten det gjelder mangelfullt HMS-arbeid eller brudd på arbeidsmiljøregelverket i form av sosial dumping eller arbeidslivskriminalitet. Da trenger vi den kunnskapen og kompetansen som hver enkelt medarbeider, og ikke minst tilsynsperson, i Arbeidstilsynet har. Det å kombinere den kunnskapen med bl.a. både forskning og kunnskap om arbeidsmiljø som sådan gir selvfølgelig et veldig godt utgangspunkt for effektiv ressursbruk, men også for involvering av de ansatte i beslutninger som handler om hvor man skal rette innsatsen.

Kirsti Bergstø (SV) [13:35:30]: Jeg takker for svaret. Jeg vil likevel vise til hva de tillitsvalgte i Arbeidstilsynet uttrykker, for der får vi jo inntrykk av at tillitsreformen ikke er så godt i gang som vi kunne forvente, etter som det har vært en av regjeringens viktigste saker i arbeidslivsspørsmål over tid. Derfor vil jeg gjerne utfordre statsråden på hvordan regjeringen gjennom tildelingsbrev og andre styringssignaler formidler både om man vil og på hvilken måte man skal styrke innsatsen for en tillitsreform, som også de tillitsvalgte og ansatte i Arbeidstilsynet vil si lever opp til formålet.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:36:26]: Den måten Arbeidstilsynet jobber på, er at det utarbeides virksomhetsplaner som legges til grunn for det arbeidet som skal gjøres. Da er det sånn at ulike nivåer i organisasjonen involveres i det arbeidet, de bidrar også til hvordan

ulike mål i etaten kan nås, og målene drøftes med tillitsvalgte før de besluttes.

Arbeidstilsynet har også det som heter Arbeidstilsynsrådet, som er en veldig viktig trepartsarena for samarbeid på arbeidsmiljøfeltet. Der bidrar også hovedsammenslutningene og hovedorganisasjonene med faglige innspill til etatens planer og aktiviteter. Det er jo store krav til Arbeidstilsynet på en rekke områder, men også en klar forventning om at de ansatte involveres og har medbestemmelse i dette arbeidet.

Kirsti Bergstø (SV) [13:37:32]: Jeg er veldig glad for at statsråden uttrykker at regjeringen skal være en drivkraft i arbeidet for tillitsreformen, og da vil jeg bare få en siste forsikring om at hvis statsråden har en opplevelse av at de tillitsvalgte ikke kjenner seg tilstrekkelig involvert i det arbeidet, om styringssignalene vil strammes til og tillitsreformen vil bli enda sterkere til stede i arbeidshverdagen og utføringen av det viktige arbeidet som skjer i Arbeidstilsynet.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:38:05]: Det er ingen tvil om at tillitsreformen er viktig. Den skal først og fremst sørge for at offentlige myndigheter har tillit også i befolkningen for sitt samfunnsoppdrag. Da er det essensielt at helhetlig kunnskap ligger til grunn, også fordi beslutning om aktiviteter for Arbeidstilsynets vedkommende best oppnås gjennom å kombinere solid kunnskap om tilstand og risikoforhold i norsk arbeidsliv med inspektørenes kunnskap og kompetanse om lokal innretning og ikke minst tilpassing av innsatsen. Det må være klinkende klart at det skal ligge til grunn også for det arbeidet som Arbeidstilsynet gjør, og at den involveringen som skal være knyttet til virksomhetsplanene, selvsagt må være god og reell.

Presidenten [13:39:02]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Mímir Kristjánsson (R) [13:39:12]: Det er bare å beklage, til både mine kollegaer og de som eventuelt hørte på min noe fomlete opptreden i sted. Det er ikke så ofte Rødt og jeg blir målløs, men det er tydeligvis så uvant for oss å få ordet først i en sak at vi mister helt fullstendig munn og mæle av det.

Bakgrunnen for denne saken er at det er deler av norsk arbeidsliv der ikke alt er på stell. Det er mye som er bra i norsk arbeidsliv, men vår oppgave er å sørge for at vi rydder opp i det som er dårlig. Vi har fått en lang rekke med eksempler på at det er useriøse aktører som utnytter arbeidsfolk i det norske arbeidslivet, og at Arbeidstilsynet ikke lykkes i tilstrekkelig grad med å straffe de ansvarlige.

Representanten Stokkebø sa at vi har det beste arbeidslivet i verden. Det kan godt hende, men slike globale konkurranser i arbeid og velferd er ikke mer spennende enn globale konkurranser i langrenn og skiskyting. Det er som regel tidobbelt norsk og en og annen svenske på pallen iblant. Så vår jobb er ikke å sammenligne oss med andre land, men å sammenligne oss med oss selv og hele veien prøve å tette de hullene vi oppdager.

Arbeidstilsynet har over tid opplevd å få mindre ressurser, ikke minst på grunn av ABE-reformen, som den forrige regjeringen sto bak. Under denne regjeringen har Arbeidstilsynet opplevd å få tilført mer midler, men også en skokk med nye oppgaver. Vi vedtar jo på løpende bånd, og regjeringen skal ha ros for alle de initiativene den tar i arbeidslivspolitikken, nye ting som Arbeidstilsynet må passe på. Da må virkemiddelapparatet og ressursene følge etter.

Det vi har blitt enige om her, og som er viktig og bra, er både at vi skal få en overordnet gjennomgang av Arbeidstilsynet, at vi skal sørge for at Arbeidstilsynet har større adgang til å ta beslag i dokumenter, og at de også skal kunne innhente opplysninger fra tredjepart, f.eks. bankforbindelser. Alt dette vil gjøre det lettere å straffe useriøse og kriminelle aktører i arbeidslivet. Det er bra.

Så er ikke jobben gjort. Det ligger allerede inne nye forslag til Stortinget om at man skal kunne gi personer gebyrer, ikke bare firmaer, for å unngå at folk bare slår selskapene sine konkurs og starter på nytt. Det ligger inne forslag, som ikke får flertall i dag, om en opptrapingsplan for antall inspektørstillinger, som jeg håper flere partier vil være med og støtte når revidert nasjonalbudsjett og etter hvert statsbudsjettet kommer på banen.

Det vi ser, som er veldig gledelig, er en ny tverrpolitisk enighet om å styrke Arbeidstilsynet, der alle partier – fra Fremskrittspartiet til Rødt – står samlet om å gi tilsynet flere verktøy til å rydde opp i de lovløse tilstandene som er i deler av norsk arbeidsliv. Så håper jeg bare det betyr at vi fortsetter å jobbe sammen for å styrke tilsynet også i de kommende sakene som skal behandles.

Presidenten [13:42:10]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:42:10]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård om å hindre urimelig tilbakebetaling for uføre som får seg jobb (Innst. 195 S (2022–2023), jf. Dokument 8:76 S (2022–2023))

Presidenten [13:42:33]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Anna Molberg (H) [13:43:01] (ordfører for saken): Det er en glede å kunne si at i denne saken står komiteen samlet for å reagere mot det vi mener er en urimelig praksis overfor uføretrygdete som prøver seg i jobb. Vi var flere som reagerte da NRK meldte at Guri Anne, som har cerebral parese, måtte betale tilbake 40 000 kr fordi hun klarte å begynne i full jobb etter et helt liv som uføretrygd. Bakgrunnen var at hun klarte å komme i jobb i april i fjor, men hadde fått utbetalt uføretrygd i januar, februar og mars. Siden Nav som hovedregel legger til grunn uføretrygden som er utbetalt gjennom et helt år, oppstår slike tilbakebetalingskrav når brukeren starter med å jobbe ut i kalenderåret. Dagens regelverk er utformet slik at utbetalt uføretrygd for hele året skal kreves tilbake dersom den nye inntekten overskrider 80 pst. av tidligere inntekt. I tillegg har vi en grense på 0,4 G for hva man kan tjene som uføretrygd før trygden blir avkortet forholdsmessig.

Det er riktig å ha avkortingsregler og inntektsgrenser. Det sikrer systemet legitimitet og hindrer dobbeltutbetalinger av både lønn og uføretrygd. Samtidig er det viktig å ha regler som ikke oppleves urimelige. Vi ønsker tross alt at flere skal komme tilbake i arbeid i den grad de kan det.

Det gjelder et unntak i dagens regelverk som sier at tilbakebetalingskrav kan unnlates dersom man har hatt inntekt under inntektsgrensen i begynnelsen av året og deretter begynner i jobb og tjener mer enn 80 pst. av tidligere inntekt. I tillegg kreves det at det må regnes som et enkeltstående arbeidsforsøk. Jeg våger å hevde at hele komiteen vil mene at Guri Anne burde ha havnet inn under dette unntaket. I statsrådens svarbrev til komiteen vises det til at det i 2020 var 1 361 lignende saker, men at det kun i 93 av dem ble innvilget unntak fra tilbakebetalingsplikten.

Det er god grunn til å se på praksis rundt vurderingen av denne unntaksadgangen. Komiteen er samlet i å mene at det også kan være for strengt at det bare skal gjelde ett enkelt arbeidsforsøk. Det bør være lov å prøve seg i jobb flere ganger over tid uten at det avskjærer muligheten for å fritas for tilbakebetaling. Komiteen mener uføretrygdete må sikres en reell adgang til å forsøke seg i arbeid, også samme året som man har mottatt uføre-

trygd. Vi ber derfor regjeringen sikre at uføre som kommer i arbeid, ikke skal få urimelige tilbakebetalingskrav for utbetalt uføretrygd.

Jeg anbefaler komiteens tilråding.

Torbjørn Vereide (A) [13:46:08]: Det er nok veldig mange andre saker der undertekna ville vore meir framoverlent og bastant i si sak, men sanninga er at akkurat på dette området har eg fått ei oppleving av at jo meir tid eg har brukt på å prøve å forstå regelverket og forstå dei ulike mekanismane, jo vanskelegare innser eg at det kan vere, både for oss folkevalde, som skal vere med og forvalte eit system, men dessverre òg i ein del tilfelle for dei som skal nytte seg av systemet fordi dei har ei trygd og samtidig ønskjer å jobbe. Så det er med ein viss audmjukskap eg står på denne talarstolen med det budskapet om at vi har ein viktig og betydeleg jobb framfor oss.

Når det er sagt, er eg optimistisk med tanke på at vi skal klare dette, nemleg sørgje for at ein ikkje får urimelege tilbakebetalingskrav, og vi har tillit til at regjeringa kjem til å få sett i gang ein grundig gjennomgang av akkurat det.

Eg trur nok ikkje eg er den ein einaste som har møtt folk rundt omkring i dette landet som finn enormt med glede og livsmot i å kunne jobbe lite grann, samtidig som dei er på ein uførestønad. Det eine er jo den verdiskapinga dei bidreg med, men kanskje vel så viktig trur eg det er med fysisk helse, psykisk helse, det å føle at ein får brukt evnene sine, det at ein er ein del av eit fellesskap, og at det nokon som treng deg. Eg trur det er vel så viktig. Så det å sørgje for at regelverket er mest mogleg hensiktsmessig for dei menneska som er i arbeid samtidig som dei har ein uføregrad, er for meg veldig meiningfylt.

Ein del av dette som er litt vanskeleg, er av og til å skilje på kva som er enkeltsaker og enkeltteksempel, der på ein måte skjønet har slått veldig feil ut, og kva som er systematisk gjennomgåande og noko som gjeld veldig mange menneske. Men det som uansett er tilfellet, etter mi meining, er at det kan påverke veldig negativt når det kjem fram eksempel på urimelege tilbakebetalingskrav i media, og at det òg dessverre kan vere med og avskrekke ein del menneske frå å prøve å kombinere trygd og arbeid.

Men eg har veldig høg tillit til at dette arbeidet blir teke tak i, og eg er veldig glad for at komiteen har jobba såpass grundig med, og er såpass samkøyrd i, dette vedtaket, og eg ser fram til at oppfølginga finst der.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:49:16]: Saken gjelder å hindre urimelig tilbakeføring for uføre som får seg jobb. Tilbakebetaling er jo en logisk konsekvens av at vi har beløpsgrenser. Spørsmålet blir da: Hva er «urimelig»?

Jeg vil gi ros til statsråden, som har gitt et veldig opplysende og klargjørende svar på det spørsmålet. I sånne krevende saker, som i andre, trengs det et regelverk som er likt for alle, og i dette tilfellet krever det da en behandling hvor det fortsatt er mulighet til å utøve skjønn for å få den likeverdigheten og likheten.

Jeg har ikke oversikt over saken til Guri Anne, så jeg er veldig forsiktig med å gå inn i konkrete saker som vi ikke har full oversikt over.

Uføretrygden skal sikre folk en inntekt hvis inntektsnivåen er varig redusert på grunn av sykdom eller skade, og formålet med uføretrygden var å gjøre det lettere å kombinere uføretrygd med inntektsbringende arbeid for dem som har mulighet til det.

Som en del av flertallet mener Senterpartiet at dagens regelverk ikke fungerer godt nok for personer som klarer å gå fra uføretrygd til inntektsbringende arbeid, og vi mener derfor at vi fortsatt må ha et skjønn fra Navs side.

Senterpartiet er også med på en merknad sammen med bl.a. Arbeiderpartiet, hvor vi sier at vi viser til at konsekvensen av dagens praksis «blir at uføre blir straffet hardt økonomisk når de har fått seg inntektsbringende arbeid, med tilbakebetalingskrav på titusener av kroner». Det som jeg nå leste, er lite dekkende for situasjonen, og jeg vil si at det var en forhastet tilslutning til den merknaden.

Senterpartiet er imidlertid, sammen med Arbeiderpartiet, med på en videre presisering, hvor vi mener at det er viktig å ha et arbeidsliv som inkluderer flere, og som tilrettelegger for flere som har varig redusert inntektsevne på grunn av sykdom eller skade. En viktig del av dette arbeidet er å unngå regelverk som i praksis øker terskelen for å ta inntektsbringende arbeid.

Dette er et komplisert regelverk. Det er et saksområde hvor det er behov for forenklinger, og problemer som oppstår for uføre som klarer å komme i inntektsbringende arbeid, må rettes opp.

Kirsti Bergstø (SV) [13:52:27] (komiteens leder): Jeg har lyst til å takke komiteen og saksordføreren for samarbeidet i denne saken. For SV er det et overordnet mål at vi skal gjøre trygdesystemet litt mer rettferdig, at folk skal kunne klare seg på det som er trygdeutbetalingen, men også finne veier ut i arbeid der det er mulig. I dag gjør vi trygdesystemet litt mer rettferdig ved å samle oss om det som det store flertallet, faktisk alle, finner urimelig i regelverket. Jeg har også lyst til å takke statsråden for et konstruktivt svar og for å være så tydelig på at dette er en urimelighet man må se på, i håp om å få ordnet opp.

Uføretrygd er viktig for å sikre inntektsevnen når den er varig redusert på grunn av sykdom eller skade.

Uføreformene fra noen år tilbake hadde til hensikt å senke terskelen for å kunne ta del i arbeidslivet. Fra SVs side har vi poengtert urimeligheter knyttet til den, konsekvenser som oppsto, som vi mener var utilsiktet, som har gjort at folk har blitt skadelidende økonomisk, og som vi mener at det må rettes opp i.

I dag handler det om å måtte betale tilbake tidligere utbetalt uføretrygd når man kommer i arbeid. Jeg vil presisere: Det er viktig at forståelsen er at dette ikke er noen praksisfeil, men i tråd med regelverket vi har i dag. Det er ikke de ansatte i Nav som har gjort noe galt, men vi som må ta ansvar for å endre regelverket sånn at den urimeligheten kan bli endret.

Konsekvensene kjenner vi. Det er at folk rett og slett blir straffet hardt fordi de klarer noe så flott som å få seg et arbeid, og ender opp med tilbakebetalingskrav på flere titusener. Det er direkte i motstrid til målet om et inkluderende arbeidsliv som legger til rette for at flere kan prøve seg i arbeid og våger å ta jobb, idet man får muligheten til det. Det er helt avgjørende å forhindre urimelige regelverk som i praksis øker terskelen for å jobbe, hvis målet er et arbeidsliv som inkluderer flere.

Derfor er jeg glad for at vi står sammen om å peke på en helt nødvendig endring som nå kommer på plass. Med det går vi også et viktig skritt nærmere et mer rettferdig trygdesystem og bort fra et urimelig regelverk.

Mímir Kristjánsson (R) [13:55:32]: I dag retter et samlet storting opp en liten, men svært urettferdig feil i det norske trygdesystemet, nemlig at uføre mennesker som klarer å gjøre det alle politikerne drømmer om at de skal gjøre, nemlig å klare seg tilbake til arbeidslivet, kan ende opp med å bli straffet med store tilbakebetalingskrav fra Nav.

Denne historien kom opp på grunn av en enkeltsak som NRK Vestland skrev om. Guri Anne med cerebral parese fikk seg jobb i april. Hun hadde mottatt uføretrygd for januar, februar og mars og ble da, etter å ha fått seg jobb, skyldig uføretrygd fra de månedene hun ikke var i jobb. Med mindre Guri Anne i tillegg til å ha cerebral parese også er synsk, ville det vel være umulig for henne å vite sikkert i januar, februar eller mars om hun fikk den jobben i april. Da er det urimelig av staten å forvente at hun på magisk vis skal ha lagt av penger i de månedene til å levere på et stort tilbakebetalingskrav på 40 000 kr, når hun til slutt er så heldig å komme seg i jobb.

Jeg er veldig glad for at vi står samlet om å rette opp i denne urettferdigheten, for dette berører noe av det aller verste i trygdesystemet. Vi holder oss med en arbeidslinje i Norge der vi sier at det alltid skal lønne seg å jobbe. Man kan være enig eller uenig i den arbeidslinjen, men skal man ta det på alvor, må det alltid lønne seg å

jobbe. Det kan ikke være sånn at det alltid skal lønne seg å jobbe for alle andre enn dem som går på trygd. Det må være sånn at også de som går på trygd, skal få belønning hvis de klarer å jobbe ved siden av trygden – hvis de klarer å skaffe seg arbeid, hvis de klarer å komme tilbake i jobb, finne en arbeidsplass som har plass til dem, til tross for den medisinske tilstanden de er i.

Dessverre har vi i mange år hatt det sånn at det alltid skal lønne seg å jobbe for alle andre enn dem som er trygdet. For dem skal det straffe seg å jobbe også. Da blir arbeidslinjen svært urettferdig, for den blir jo innrettet sånn at det alltid skal gå ut over dem som er på en stønad, selv når de klarer å oppfylle de politiske målene som alle partier synes å være helt enige om, nemlig at flest mulig folk bør være friske nok til å være i arbeid.

Jeg håper at den enigheten vi ser nå – for det er en ny og i mine øyne historisk ganske viktig enighet, selv om det handler om et bitte lite unntak – vil holde fram til vi snart skal få til behandling alle de andre urettferdige avkortingsreglene i Nav-systemet. Selv om vi retter opp denne lille urettferdigheten, finnes det nok av tilfeller der trygdete mennesker, folk på stønader, blir møtt med urimelige avkortingskrav hvis de skaffer seg arbeid. Det bør vi rette opp.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:58:49]: Uføretrygd skal kompensere for bortfalt inntekt. Når trygden innvilges, fastsettes det derfor en uføregrad ut fra hvor stort inntektstapet er, ved å sammenligne tidligere inntekt med den inntekten personen nå kan forventes å ha. Der som den uføre senere får høyere inntekt, blir det imidlertid ikke fastsatt en ny og lavere varig uføregrad. Trygden blir i stedet løpende redusert. Dette er en stor fordel for den uføre. Dersom inntekten igjen minker eller faller bort, trenger man ikke søke om en høyere uføregrad. Man legger bare inn en lavere inntekt igjen i inntektsplanleggeren på nav.no og får utbetalt en høyere uføretrygd allerede måneden etter. De som ikke melder fra om slike inntektsendringer, får ikke endret sine løpende utbetalinger og vil derfor få utbetalt for mye eller for lite uføretrygd. Dette blir korrigert året etter i form av et etteroppgjør. Det er det samme systemet som vi kjenner gjennom de årlige skatteoppgjørene.

Denne saken gjelder tilfeller der uføre på årsbasis har fått en inntekt på over 80 pst. av det inntektsnivået de hadde før de ble uføre. Som kjent må inntektsevnen være varig redusert med minst 50 pst. for å få uføretrygd fra folketrygden eller minst 40 pst. hvis man mottar arbeidsavklaringspenger. For å stimulere til økt arbeidsdeltakelse blant uføre kan man etter å ha blitt ufør likevel skaffe seg en inntekt opp mot 80 pst. av tidligere inntekt uten å miste trygden. Dette er den såkalte 80 pst.-re-

gelen. Er årsinntekten større enn dette, har man ikke lenger rett til uføretrygd.

Jeg er enig med en samlet komité i at det er urimelig hvis en uføretrygdet som har holdt seg innenfor inntektsgrensen, må betale tilbake uføretrygd for den perioden hvor 80 pst.-grensen ikke var overskredet. Dagens regelverk har derfor egne regler om dette, som skal hindre at man blir økonomisk straffet for å komme tilbake til arbeidslivet. Som jeg sa til NRK allerede i desember, er det viktig å se nærmere på Navs praksis for å se om den må endres, eller om det er behov for justeringer i regelverket, når det gjelder hva som skal regnes som arbeidsforsøk.

Jeg er glad for at det er positiv oppmerksomhet rundt uføretrygdene som forsøker å komme tilbake til arbeidslivet. Dette er en viktig målsetting for regjeringen, og jeg opplever at vi alle er enige om at disse ikke skal betale tilbake uføretrygd som de hadde rett til på et tidligere tidspunkt. Jeg vil følge opp de vedtak som treffes i dag.

Presidenten [14:01:35]: Det blir replikkordskifte.

Mímir Kristjánsson (R) [14:01:53]: Jeg ser veldig positivt på de signalene som kommer fra statsråden, og som for så vidt er i tråd med det som blir vedtatt i Stortinget i dag av en samlet forsamling, om at man er nødt til å gjennomgå regler for å se på at det alltid skal lønne seg å jobbe, også hvis man er uføretrygdet.

Men mitt spørsmål peker litt utover denne saken. Vil regjeringen vurdere å gå igjennom også andre avkortingsregler i Nav-systemet, herunder f.eks. å øke fribeløpet for uføre, som i dag er på bare 0,4 G, langt lavere enn det var før?

Statsråd Marte Mjøs Persen [14:02:31]: Det er viktig at uføretrygdeordningen skal gi en økonomisk trygghet for personer som på grunn av uførhet ikke kan arbeide, og samtidig stimulere til å utnytte eventuell gjenværende arbeidsevne. Så den skal gjøre to ting på en gang. Reglene er tilpasset både helt og delvis uføre, og i tillegg har arbeid en egenverdi – som representanten Kristjánsson var inne på i sitt innlegg i sted – gjennom økt selvfølelse og sosial tilhørighet.

Det er ingen indikasjoner på at inntektsgrensen i seg selv er et hinder for arbeidsdeltakelse. Enhver kan tjene opp til 0,4 G, altså nesten 46 000 kr, og deretter kommer det til delvis avkorting. Det er fordi dette skal erstatte lønnsinntekt og uansett ikke komme i tillegg.

Mímir Kristjánsson (R) [14:03:38]: Jeg takker statsråden for svaret, men jeg vil gjerne følge opp det med inntektsgrensen for fribeløpet. Statsråden sier at det ikke er noen indikasjoner på at det hemmer arbeidstil-

budet for uføre, men det er vel sånn at ganske mange uføre jobber akkurat opp til den grensen, og at hvis man f.eks. hadde en økt grense eller en glidende overgang over den grensen, ville kanskje mange jobbet ved siden av. Det er lett å tenke for folk som ikke er uføre: Hvorfor skal uføre jobbe, for de er jo uføre? Men vi snakker her om slike ting som f.eks. et folkevalgt verv. Hvis en ufør blir valgt inn i et kommunestyre, må vedkommende ikke bare betale skatt. Vedkommende skal da – hvis en overstiger denne grensen på 0,4 G – avkortes av Nav i tillegg. Noen ganger kan man jo gå i minus på hele greia hvis man jobber og f.eks. må bruke bil til jobb.

Så spørsmålet er: Synes statsråden det er rimelig at den grensen er så lav som den er i dag, eller bør det gjøres unntak for visse typer arbeid, som f.eks. folkevalgte verv?

Statsråd Marte Mjøs Persen [14:04:42]: Det er et tema som er oppe til diskusjon med jevne mellomrom, og det er klart at dette er en praksis som kanskje kan ses nærmere på. Man kan ha en arbeidsinntekt på 80 pst. av inntekt per år før uføretrygden i sin helhet bortfaller. Når det gjelder inntektsgrensen, altså forventet inntekt etter uførhet, på 0,4 G, justeres den årlig med endringene i grunnbeløpet, som følger lønnsveksten i samfunnet. For de fleste vil reduksjonen i uføretrygd likevel gi mer inntekt, i og med at uføretrygden er omtrent 66 kr per 100 kr tjent over inntektsgrensen.

Mímir Kristjánsson (R) [14:05:51]: Når man når den inntektsgrensen på 0,4 G, begynner man jo da å avkortes, med 66 pst, og i tillegg skatter man av pengene. Det tror jeg egentlig ikke alle er klar over, at de uføre både betaler skatt og har avkorting. Hvis man da f.eks. har bil og bompengeutgifter, kan man i praksis ende opp med å tape på å dra på jobb, og da er man i en situasjon hvor uføre straffes hvis de klarer å jobbe ved siden av.

Statsråden viser til, helt riktig, at inntektsgrensen reguleres i tråd med prisvekst, men den reguleres jo også politisk, og den er kuttet i flere omganger. Den var på 1 G, og så har man – politisk – gått inn og kuttet den og kuttet den. Man ville jo egentlig kutte den helt, altså avkorting fra første krone – men ikke like høy. Spørsmålet er om det vil være aktuelt for regjeringen å gå med på en politisk regulering av denne grensen på ny, slik at man reverserer noen av de kuttene i fribeløpet som har vært gjennomført av tidligere regjeringer.

Statsråd Marte Mjøs Persen [14:06:52]: Det er for så vidt et budsjettspørsmål. Men uføretrygden skal jo kompensere for tapt inntekt, og selv om utbetalingen reduseres som følge av at arbeidsinntekten avkortes, så

lønner det seg økonomisk å jobbe ved siden av uføretrygden. Det følger jo både av fribeløpet på 0,4 G og av at uføretrygden ikke avkortes krone for krone, men med en andel av inntekten over inntektsgrensen.

Anna Molberg (H) [14:07:35]: Det er veldig flott at vi nå får signaler fra statsråden om at det skal gjennomgås hvorvidt praksisen er urimelig eller ikke overfor dem som mottar uføretrygd og får tilbakebetalingskrav. Men det er et vilkår til for å få dette unntaket, og det gjelder hvorvidt man har forsøkt seg i jobb en eller flere ganger. Man må altså anses å ha prøvd et enkeltstående arbeidsforsøk og ikke flere dersom man skal dekkes av dette unntaket. Reglen er forståelig med tanke på at man må sikre seg mot misbruk og omgåelse av prinsippet om at man ikke skal motta lønn og ytelser samtidig og dobbelt opp, men likevel er det noe som skurrer når regelen er så streng at den hindrer helt ærlige forsøk på prøve seg i arbeidslivet mer enn en gang. Mener statsråden det er rimelig at flere arbeidsforsøk over flere år i alle tilfeller skal utelukke muligheten til å slippe tilbakebetaling av uføretrygd?

Statsråd Marte Mjøs Persen [14:08:38]: Det er riktig, slik det sies, at Nav kan unnlate å kreve tilbake for mye utbetalt uføretrygd fra en person som ikke har hatt inntekt, eller som har hatt inntekt under inntektsgrensen, og deretter begynner i arbeid, sånn at det er en årlig arbeidsinntekt som overstiger 80 pst. av inntekt før uførhet. Det er et vilkår at det er ansett som et enkeltstående arbeidsforsøk og ikke gjentas år etter år, da ville det være sesongarbeid.

Imidlertid er jeg veldig enig i at det er behov for å se nærmere på Navs praksis og se på om den må endres, eller om det er behov for justeringer i regelverket for hva som kan regnes for å være et arbeidsforsøk. Så det vil jeg se nærmere på og komme tilbake til.

Presidenten [14:09:30]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [14:09:54]: Det er ikke bare hvor mye penger du har, som skaper forskjeller i Norge, det er også enorme forskjeller i hva slags tilfyllt velferdsstaten har til folk. For mens bolighaier fikk koronastøtte for tomme utleieboliger og møtte en grenseløs, naiv tillit fra velferdsstaten, møter mange av dem som har minst, og som trenger hjelp fra Nav, altfor ofte grunnleggende mistillit. Denne regjeringens viktigste jobb er å bygge opp den tilliten igjen. Det er å sørge for at du har like muligheter i møte med velferdsstaten uansett hvor du har vokst opp, eller hvor mye penger du har.

Å ha helse og mulighet til å jobbe er et privilegium. For mange som endelig mottar uføretrygd etter mange år med avklaring, er det en enorm lettelse å få vite at man endelig er avklart, og at det viktigste i livet ikke lenger skal være å vente på svar fra Nav, men på å bli frisk. For andre på uføretrygd er litt arbeid en viktig mulighet, eller kanskje en dag å komme seg tilbake i arbeidslivet, for å kjenne på at man bidrar, et helt grunnleggende behov, og det er viktig at alle får bidratt med det de kan. For arbeiderbevegelsen har det alltid vært et mål at alle skal kunne leve et verdig liv, uansett om man har mulighet til å jobbe eller ikke. Uføretrygd, arbeidsledighetsstrygd og alle andre ytelser man kan få fra Nav, skaper trygghet i livet til folk, og de utgjør en bærebjelke i velferdsstaten. Når man klarer å jobbe litt, må vi sørge for at systemet ikke er til for å straffe den innsatsen, men at det hjelper til. Da må vi sikre at regelverket blir fulgt opp etter hensikten.

Å forebygge trygdesvindler og misbruk av velferds-systemet er viktig, men når det store flertallet av brukere, de som faktisk trenger hjelp, opplever en mistillit fra et system som direkte nedverdiggende, må man veie hensynene ulikt. Nå er det på tide med en tillitsreform av Nav, hvor målet er å gi brukerne et skikkelig, verdig tilbud, og hvor de ansatte får nok tid og tillit til å gjøre jobben sin. Noe av det et samlet storting skal fortsette å gjøre, er å følge det opp med dette forslaget, men å bygge opp tilliten i Nav og bygge opp tilliten til velferdsstaten er noe vi må jobbe med hver eneste dag.

Presidenten [14:12:25]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Dermed er dagens kart ferdig debattert. Stortinget tar nå en pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.13.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Svein Harberg

Votering

Presidenten [15:00:53]: Stortinget er da klar til å gå til votering. Hvis alle legger vekk telefonene sine, tror jeg dette går bra. Vi starter med å votere over sakene nr. 6–10 på torsdagens kart. Sak nr. 5 var interpellasjon.

Votering i sak nr. 6, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes

kontroll av grensekryssende avfallstransporter (Innst. 179 S (2022–2023), jf. Dokument 3:6 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Carl I. Hagen satt fram tre forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Miljødirektoratet oppdaterer risikovurderingene for grensekryssende avfallstransporter innen utgangen av 2023.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om lover og forskrifter kan endres for å gjøre det enklere å eksportere brukt utstyr og maskiner til lavinntektsland.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette forskrift til forurensningsloven om illegale av overtreddelsesgebyr innen 1. september 2023.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:6 (2022–2023) – Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes kontroll av grensekryssende avfallstransporter – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturta-

pet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur (Innst. 189 S (2022–2023), jf. Dokument 8:64 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3–6, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 7, fra Kristoffer Robin Haug på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 7, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om å gjøre Norge arealnøytralt innen utgangen av 2025, og sette et nytt mål om en vesentlig bedring av tilstanden i norske økosystemer innen 2035 og 20 pst. bedring i tilstanden i 2050.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.56)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til lovendringer som sikrer at målet om arealnøytralitet både til lands og til havs tas inn i norsk lovverk og blir juridisk bindende for arealpolitikken, herunder planer og enkeltsaksbehandling på alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner skal legge fram årlige natur- og arealregnskap og natur- og arealbudsjetter som gir full oversikt over gjennomført, vedtatt og planlagt om-disponering og endring av arealene i kommunen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for hvordan vi skal nå målene på LULUCF i henhold til klimaavtalen med EU.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, styrke finansieringen av ut-

vikling av metodikk og teknologi for naturkartlegging og finansieringen av selve naturkartleggingen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:64 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kristoffer Robin Haug, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om et arealnøytralt Norge der man stanser naturtapet og starter gjenoppbyggingen av en rik, robust og mangfoldig natur – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fra og med statsbudsjettet for 2024 utvikle og legge fram et arealregnskap og et arealbudsjet for Stortinget hvert år som viser utviklingen i norsk arealbruk fra år til år og framskrivninger for hvordan Norge skal nå naturmålene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en reform av arealpolitikken i kommunene, som gir den enkelte kommune nødvendig kunnskapsgrunnlag og nødvendige styringsverktøy og lovhjemler for å gjøre kommunen arealnøytral.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 78 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.57)

Votering i sak nr. 8, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen (Innst. 211 S (2022–2023), jf. Dokument 8:79 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 5–7, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 8, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 8, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planlagte inngrep ved Nordre Tyrifjorden naturreservat og tilknyttede verneområder og naturverdier og raskt utrede et alternativt trasévalg for Ringeriksbanen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.42)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 5–7, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke statsforvalterens innsigelsesmyndighet og kapasitet i miljøsa-ker.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av dagens praksis for dispensasjoner til inngrep i verneområder og ta grep som sikrer at vernevedtak respekteres.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Hordfast-prosjektet, E39 Stord–Os, ikke realiseres slik det er planlagt i dag.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:79 S (2022–2023) – Representantfor-
slag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson,
Kristoffer Robin Haug og Sigrid Zurbuchen Heiberg om

å stanse alvorlige naturinngrep og styrke vernet av norsk natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av planlagte naturinngrep i Norge med mål om å redusere nedbyggingen av natur i tråd med ambisjonene i den globale naturavtalen inngått i desember 2022.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen si nei til planene om Davvi vindpark, som vil påvirke samiske reindriftsområder og innebære et stort inngrep i Norges nest største inngrepsfrie område.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trekke tillatelsen til utbygging av planlagt område for Eidfjord Resort med alpinanlegg i Eidfjord kommune.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere kapasiteten på den planlagte E6 Moelv–Lillehammer–Øyer, og ikke endre verneforskriften for Lågendeltaet naturreservat, slik at E6 ikke legges gjennom naturreservatet.»

Voteringsstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble det avgitt 79 stemmer for innstillingen og 17 stemmer for forslagene.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.44)

Ingrid Fiskaa (SV): Røysta mi blei ikkje registrert.

Hans Andreas Limi (FrP): Stemmen min ble heller ikke registrert.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 81 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.54)

Votering i sak nr. 9, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Birgit Oline Kjerstad og Hilde Marie Gaebpie Danielsen om ein ny

skogpolitikk (Innst. 191 S (2022–2023), jf. Dokument 8:40 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 13 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mathilde Tybring-Gjedde på vegne av Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 2–9, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 10–12, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 13, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 13, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å verne produktiv skog, med mål om 7 pst. innen 2025 og 10 pst. innen 2030.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–12, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringa innføre moratorium for flatehogst i dei attverande naturskogane og i skog som aldri før har vore flatehogd, inntil skogvernmålet er nådd.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennomføre tiltak som sikrar næringsuavhengige, fagbiologiske registreringar av all naturskog og skog i Noreg eldre enn 100 år.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge skog som fungerer som viktig beskyttelse mot ras, flom og skred.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.58)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–9, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse alle subsidier som går til hogst i bratt terreng og til skogsbilveier inn i områder som ikke har vært flatehogd tidligere.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa legge frem forslag om nødvendige lovendringar og endra forskrifter for å innføre søknadsplikt for all flatehogst, slik at denne kan vurderast etter naturmangfoldloven kapittel II om biologiske verneverdiar.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa snarast ta initiativ til ei større offentleg utgreiing med mål om å meisle ut ei ny berekraftig skogforvaltning bygd på ny kunnskap om klimagassutslepp, biologisk mangfald og alternative avverksingsmetodar.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre § 5 første ledd i forskrift om berekraftig skogbruk slik at den får et praktisk og juridisk innhold som medfører at brudd på miljøkravene i forskriften vil kunne medføre sanksjoner.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre dagens metode for innsamling, registrering og kontroll av viktige naturverdier i norsk skog, og innføre tiltak som sikrer at miljøregistreringen foretas av uavhengige fagpersoner.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre meldeplikt for all hogst i gammel naturskog som ikke har vært flatehogd tidligere.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 legge fram en opptrapplingsplan for finansiering av skogvern for å nå målet om 10 pst. skogvern innen 2030.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kartlegging av den eldste skogen, slik at vi kan sikre god forvaltning av denne.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå dagens metode for innsamling, registrering og kontroll av viktige naturverdier i norsk skog, og vurdere tiltak for å sikre at intensjonen med miljøregistrering er ivarettatt, og at miljøregistreringen har tilstrekkelig kvalitet.»

Samtlige øvrige partier har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble enstemmig vedtatt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:40 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantane Birgit Oline Kjerstad og Hilde Marie Gaebpie Danielsen om ein ny skogpolitikk – vedtas ikke.

Presidenten [15:06:11]: Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 58 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.04)

Votering i sak nr. 10, debattert 9. mars 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften (Innst. 210 S (2022–2023), jf. Dokument 8:78 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Sofie Marhaug satt fram i alt åtte forslag på vegne av Rødt.

Det votes over forslagene nr. 1, 4 og 5, fra Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å frikoble norske strømpriser fra de europeiske gassprisene.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et prissystem for strøm brukt i Norge, med en kostnadsbasert makspris for vanlig forbruk og en høyere pris for private husholdningers luksusforbruk.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre Statnetts mandat i samsvar med en ny organisering av det norske kraftmarkedet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 94 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.44)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 3, 6, 7 og 8, fra Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta politisk kontroll over kraftflyten i utenlandskablene med strengere krav til miljø og forsyningsikkerhet som forutsetning for eksport, og reforhandle aktuelle avtaler for å oppnå dette om nødvendig.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for statlig styring av innenlands kraftomsetning, der staten forestår innenlands strømsalg og strømsalgsselskapene avvikles.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å sikre offentlig eierskap av børsen for omsetning av fysisk kraft i Norge.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avslå konsesjonsøknad fra NorthConnect, i tråd med Hurdalsplattformens formulering om at det ikke skal godkjennes nye utenlandskabler i denne perioden.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ekspertutvalget som skal vurdere prisfastsettelsen på strøm leverer sin rapport innen 1. september.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 86 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:78 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir

Jørgensen og Sofie Marhaug om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 89 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.33)

Presidenten: Sak nr. 11 på torsdagens kart var interpellasjon.

Stortinget går så til votering over sakene på mandagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 13. mars 2023

Redegjørelse av olje- og energiministeren om oppfølging av Fosen-saken.

Presidenten: Presidenten foreslår at redegjørelsen vedlegges protokollen.

Under kommentarrunden foreslo representanten Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti at redegjørelsen skal sendes energi- og miljøkomiteen.

Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Det votes over alternativt mellom presidentens forslag om at redegjørelsen vedlegges protokollen og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om at redegjørelsen skal sendes energi- og miljøkomiteen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om oversendelse til komité ble presidentens forslag vedtatt med 80 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.20)

Votering i sak nr. 2, debattert 13. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om reversering av botidskrav og bedre vern mot partnervold (Innst. 209 S (2022–2023), jf. Dokument 8:50 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Sigbjørn Framnes på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2–6, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 7, fra Seher Aydar på vegne av Rødt

Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at kravet om botid for permanent oppholdstillatelse økes fra fem år til åtte år.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.04)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kvinner som har kommet til Norge på familiegjennforening, og som anmelder eller varsler om partnervold, gis fritak fra botidskravet og sikres opphold i Norge på selvstendig grunnlag.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med nødvendige forslag til lovendringer slik at kvinner som kommer på familiegjennforening til norske menn eller menn som har bodd i Norge i mer enn fem år, eller kvinner som får opphold som arbeidsinnvandrere, gis rett og plikt til opplæring etter integreringsloven § 8.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen instruere utlendingsmyndighetene om å i større grad også vektlegge andre former for vold og mishandling enn fysisk vold i fremtidige saker som omfattes av utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.43)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til et eget ledd i utlendingsloven § 53 som skal sikre at personer som er gitt tillatelse etter lovens § 42 som på grunn av mishandling eller omsorgssvikt ikke lenger kan bo sammen med referansepersonen skal gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag, og komme tilbake til Stortinget med dette innen rimelig tid.»

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 80 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:50 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om reversering av botidskrav og bedre vern mot partnervold – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 2 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om reversering av botidskravet for permanent oppholdstillatelse fra fem år til tre år.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av praktiseringen av utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b, blant annet i lys av bestemmelsens forarbeider, og på egnet måte sørge for at unntaksadgangen ikke tolkes for strengt.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 82 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.44)

Votering i sak nr. 3, debattert 13. mars 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene

Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård, Kirsti Bergstø og Stina Baarne Hassel om offentlige skytjenester for kommunal sektor (Innst. 202 S (2022–2023), jf. Dokument 8:48 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Grete Wold satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det videre arbeidet med utvikling av offentlige skytjenester inkluderer løsninger for kommunal sektor.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:48 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård, Kirsti Bergstø og Stina Baarne Hassel om offentlige skytjenester for kommunal sektor – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 84 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.07)

Votering i sak nr. 4, debattert 13. mars 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om å sikre innsyn i alle offentlig finansierte velferdstjenester (Innst. 206 S (2022–2023), jf. Dokument 8:33 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 4, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for økt transparenss om eierskap, organisering og økonomi

hos private aktører som leverer velferdstjenester med offentlig finansiering.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen underlegge private virksomheter som driver offentlig finansierte velferdstjenester, samme krav om å følge arkivlova, offentleglova og forvaltningsloven som offentlige virksomheter, og komme tilbake til Stortinget med eventuelle nødvendige forslag som sikrer dette.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:33 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Tobias Drevland Lund og Hege Bae Nyholt om å sikre innsyn i alle offentlig finansierte velferdstjenester – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå lovendringer som sikrer offentlig innsynsrett i alle opplysninger, inkludert om økonomi og arbeidsforhold, som er nødvendige for å føre kontroll med kommersielle aktører som leverer offentlig finansierte velferdstjenester.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag som sikrer åpenhet og innsyn i regnskap, kvalitetsindikatorer, bemanningssituasjon og pengestrømmer hos private kommersielle aktører som driver velferdstjenester med offentlig finansiering, samt at de endringer i sentrale deler av lovverket som er nødvendige for reelt innsyn i offentlig drift, også gjøres gjeldende for disse aktørene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at informasjon om eierskap i kommersielle selskaper som driver velferdstjenester med offentlig finansiering, er tilgjengelig, slik at det framkommer hvem som er ansvarlig for velferdstjenesten.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.42)

Votering i sak nr. 5, debattert 13. mars 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i havressurslova m.m. (administrativ inndraging og tilgang til opplysninger i Folkeregisteret) (Innst. 201 L (2022–2023), jf. Prop. 32 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i havressurslova m.m. (administrativ inndraging og tilgang til opplysninger i Folkeregisteret)

I

I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere (fiskerpensjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 4 fjerde ledd oppheves.

II

I lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) skal ny § 30 a lyde:

§ 30 a *Tilgang til opplysninger i Folkeregisteret*

Fiskeridirektoratet skal, uten hinder av taushetsplikt, ha tilgang til opplysninger i Folkeregisteret som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven. Direktoratet skal også ha tilgang til opplysninger i Folkeregisteret til utredning og produksjon av statistikk.

III

I lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser (havressurslova) vert det gjort følgjande endringar:

§ 49 tredje ledd skal lyde:

Fiskeridirektoratet skal, utan hinder av teieplikt, ha tilgang til opplysningar i Folkeregisteret som er naudsynte for utøving av oppgåver etter denne lova. Di-

rektoratet skal også ha tilgang til opplysningar i Folkeregisteret til utgreiing og produksjon av statistikk.

Noverande § 49 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 54 andre ledd skal lyde:

Departementet kan gje forskrift om

- a. handsaminga av saker etter første ledd
- b. kva for føreseigner som er omfatta av første ledd
- c. korleis verdien av fangst etter første ledd skal fastsetjast
- d. om det kan gjevast vederlag for kostnader ved ilandføring av fangst etter første ledd
- e. kva salslaga kan bruke midlar som nemnt i første ledd til
- f. at brot på enkelte føreseigner etter første ledd likevel ikkje skal medføre inndraging av fangst.

IV

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan fastsetje at dei enkelte føresegnene skal ta til å gjelde til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 14. mars 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt Nansen-program for Ukraina og ettårig ekstrabevilgning til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger) (Innst. 218 S (2022–2023), jf. Prop. 44 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 3, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt

Forslag nr. 3 har kommet til erstatning for forslag nr. 2, som ble trukket.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa legge til rette for samhandling mellom humanitær innsats, langsiktig utviklingsinnsats og fredsarbeid i Nansen-programmet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.23)

Kap.	Post Formål	Kroner
Utgifter		
140	Utenriksdepartementet	
	21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, økes med.....	5 000 000
	fra kr 133 383 000 til kr 138 383 000	
159	Regionbevilgninger	
	73 Ukraina og naboland, kan overføres, økes med.....	7 495 000 000
	fra kr 1 975 000 000 til kr 9 470 000 000	
1700	Forsvarsdepartementet	
	79 Militær støtte til Ukraina, kan overføres, kan nyttes under kap. 1710, post 1 og 47, kap. 1720, post 1, og kap. 1760, post 1 og 45, økes med....	4 373 000 000

Kap.	Post Formål	Kroner
	fra kr 572 000 000 til kr 4 945 000 000	
1720	Forsvaret	
	1 Driftsutgifter, økes med.....	347 000 000
	fra 35 432 556 000 til 35 779 556 000	
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 1760, post 45, økes med.....	14 000 000
	fra 2 106 718 000 til 2 120 718 000	

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 3, fra Rødt. Forslaget lyder:
«I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
	Utgifter	
140	Utenriksdepartementet	
	21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, økes med.....	5 000 000
	fra kr 133 383 000 til kr 138 383 000	
159	Regionbevilgninger	
	73 Ukraina og naboland, kan overføres, økes med.....	7 495 000 000
	fra kr 1 975 000 000 til kr 9 470 000 000	
119	Økonomisk støtte til Ukraina	
	70 (Ny) Økonomisk støtte til Ukraina i form av frie midler, kan overføres, bevilges med	4 373 000 000
1720	Forsvaret	
	01 Driftsutgifter, økes med	347 000 000
	fra 35 432 556 000 til 35 779 556 000	
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 1760, post 45, økes med	14 000 000
	fra 2 106 718 000 til 2 120 718 000»	

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Rødt ble innstillingen vedtatt med 93 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.51)

Videre var innstilt:

II

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
	Utgifter	
	Utenriksdepartementet	
150	Humanitær bistand	
	70 Nødhjelp og humanitær bistand, kan overføres, økes med.....	1 200 000 000
	fra kr 3 901 289 000 til kr 5 101 289 000	
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	
	70 Flyktninger og internt fordrevne, kan overføres, økes med	1 000 000 000
	fra kr 1 320 000 000 til kr 2 320 000 000	

Kap.	Post Formål	Kroner
159	72 Bærekraftige løsninger og vertssamfunn, <i>kan overføres, økes med</i> fra kr 809 504 000 til kr 1 109 504 000 Regionbevilgninger	300 000 000
162	75 Afrika, <i>kan overføres, økes med</i> fra kr 2 381 193 000 til kr 2 981 193 000 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	600 000 000
172	71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, <i>kan overføres, økes med</i> fra kr 1 651 966 000 til kr 3 151 966 000 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	1 500 000 000
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres, økes med</i> fra kr 1 276 318 000 til kr 1 676 318 000	400 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.14)

Videre var innstilt:

III

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet kan pådra forpliktelser til sivil og militær støtte gjennom Nansen-programmet for Ukraina innenfor en samlet ramme på 75 mrd. kroner i perioden 2023–2027.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

IV

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2023 innenfor rammen av Nansen-programmet kan foreta donasjoner av materiell fra forsvarssektoren som anses som særlig viktig for å bidra til Ukrainas forsvarsskamp. Helhetlige vurderinger av konsekvensene for Forsvarets operative evne og nasjonal beredskap skal ligge til grunn for regjeringens beslutninger om slike donasjoner. Innenfor gjeldende samtykke skal beslutninger om donasjoner fra forsvarssektoren ikke gå ut over en tilstrekkelig nasjonal responsevne.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 93 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.06)

Presidenten: Sakene nr. 2 og 3 var interpellasjoner.

Votering i sak nr. 4, debattert 14. mars 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om en tillitsreform i Arbeidstilsynet (Innst. 196 S (2022–2023), jf. Dokument 8:70 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Mímir Kristjánsson på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 3 og 4, fra Gisle Meininger Saudland på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en gjennomgang av Arbeidstilsynet for å vurdere hensiktsmessig organisering, ressurser, funksjoner og kompetanse.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget, senest i revidert nasjonalbudsjett 2023, med forslag om å etablere flere a-krimsentre der man samlokaliserte Arbeidstilsynet, Nav, politiet og Skatteetaten for å avdekke arbeidslivskriminalitet mer effektivt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.47)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med en tillitsreform i Arbeidstilsynet, med mål om å utvikle unødvendig måling og kontroll og sikre økt medbestemmelse og medvirkning fra de ansatte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i forslag til statsbudsjett for 2024 med en opptrappingsplan for å øke antall inspektørstillinger i Arbeidstilsynet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 84 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.07)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen utrede forslag om en hjemmel for å ta beslag i relevante dokumenter som firmaer ikke vil vise frem under Arbeidstilsynets kontroller, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

II

Stortinget ber regjeringen utrede forslag som sikrer Arbeidstilsynet adgang til å hente informasjon fra flere aktører, en såkalt tredjepart, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

III

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere Arbeidstilsynets hjemler for tilsyn, informasjonstilgang og sanksjonsmuligheter etter arbeidsmiljøloven.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 14. mars 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Lars Haltbrekken og Freddy André Øvstegård om å hindre urimelig tilbakebetaling for uføre som får seg jobb (Innst. 195 S (2022–2023), jf. Dokument 8:76 S (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag som sikrer at uføre som kommer i arbeid, ikke skal få urimelige tilbakebetalingskrav for allerede utbetalt uføretrygd. Endringen må ikke innebære at dagens fribeløp svekkes eller fjernes.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 6 [15:21:59]

Referat

- (247) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Alfred Jens Bjørlo og Guri Melby om tiltak for å ta vare på mer natur i kommunene (Dokument 8:159 S (2022–2023))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
- (248) Endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/771 (Prop. 49 LS (2022–2023))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, unntatt B, som sendes familie- og kulturkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
- (249) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Alfred Jens Bjørlo og Ane Breivik om å tillate forsøk med lokale rusreformer (Dokument 8:156 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes helse- og omsorgskomiteen.
- (250) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Alfred Jens Bjørlo og Ane Breivik om endring av brukeromsloven (Dokument 8:157 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes helse- og omsorgskomiteen.
- (251) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Lars Haltbrekken og Andreas Sjalg Unneland om å samle, og ikke splitte, familier på flukt (Dokument 8:154 S (2022–2023))
- (252) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplasser (Dokument 8:155 S (2022–2023))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

7. (253) Noregs fiskeriavtalar for 2023 og fisket etter avtalane i 2021 og 2022 (Meld. St. 11 (2022–2023))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
8. (254) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Guri Melby og Alfred Jens Bjørlo om bedre utnyttelse av FOT-ruter (Dokument 8:158 S (2022–2023))

Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten [15:22:42]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.23.

